

**T.C
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MUĞADDİMETÜ'L-EDEB'İN MOĞOLCA-
ÇAĞATAYCA KISMININ DİL İNCELEMESİ**

**AHMAD SHAFİQ SHAFİ
13718008**

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ZUHAL ÖLMEZ**

NİSAN 2016

T.C
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK DİLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUĞADDİMETÜ'L-EDEB'İN MOĞOLCA-
ÇAĞATAYCA KISMININ DİL İNCELEMESİ

AHMAD SHAFİQ SHAFİ
13718008

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 08/03/2016
Tezin Savunulduğu Tarih: 05/04/2016

Tez Oy birliği / ~~Oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

Unvan Ad Soyad

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Zühal ÖLMEZ
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Mehmet ÖLMEZ
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ersin TERES

İmza

İSTANBUL
NİSAN 2016

ÖZ

MUKADDİMETÜ'L-EDEB'İN MOĞOLCA-ÇAĞATAYCA KISMININ DİL İNCELEMESİ

Hazırlayan: Ahmad Shafiq SHAFİ
Mart 2016

Mukaddimetü'l-Edeb, Harezmi Türkçesi eserleri arasında dil ile ilgili yazılan tek eserdir. Bu eser ünlü tefsir ve lügat bilgini Abu'l-Kâsım Maḥmūd ez-Zemahşerî tarafından 1127-1144 yılları arasından yazılıp Harezmşah Atsız'a sunulmuştur. Arapça pratik bir sözlük mahiyetinde olan *Mukaddimetü'l-Edeb*, Kaşgarlı Mahmud'un *Divānū Lugati't-Türk*'ünden sonra gelen önemli bir sözlüktür. Bugün Harezmi Türkçesi, Farsça, Çağatayca, Moğolca, Osmanlıca ile satır altı tercümeleri yapılmış bir çok nüshası bulunmaktadır. *Mukaddimetü'l-Edeb*'in önemli nüshalarından biri de bugün Taşkent'te *Alisher Navoiy Nomidagi Davlat Adabiyat Muzeyi*'nde kayıtlı olan dört dilli (Arapça-Farsça-Çağatayca-Moğolca) nüshadır. Bizim çalışmamız bu nüshaya dayanmaktadır. Çalışmamız Giriş, Metin, Kısa Notlar ve Dizin bölümlerinden oluşmaktadır. Metin kısmında 001b'den 100b sayfasına kadar Farsça, Çağatayca, Moğolca kısımlarının yazıçevrimi ve Türkçe çevirisi tablo halinde gösterilmektedir. Kısa Notlar kısmında 100b'ye kadar geçen Çağatayca ve Moğolca kelimeler hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Dizin kısmında ise abece sırasına göre Moğolca ve Çağatayca kelimeler yer almaktadır. Bu çalışma hazırlanırken kullanılan kaynak kitaplar ve sözlükler Kaynakça kısmında gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Harezmi Türkçesi, Mukaddimetü'l-Edeb, Notlar, Çağatayca Dizin, Moğolca Dizin.

ABSTRACT

A LANGUAGE STUDY ON MONGOLIAN-CHAGATAI PARTS OF MUQADDIMAT AL-ADAB

Prepared by Ahmad Shafiq SHAFI

March 2016

The Muqaddimat al-Adab is the only work about language in Khwarazm Turkish. This dictionary has written by famous commentator and linguist Abu'l Qasim Mahmud az-Zamakhshari in 1127-1144 years and presented to Khwaramzshah Atsiz. The Muqaddimat al-Adab is a practical Arabic dictionary which is very important after Kashgarli Mahmud's Divan Lugat-it Turk dictionary. Today there are many copies of this manuscript which has been translated in Khwarazm Turkish, Persian, Chagatai, Mongolian and Ottoman languages. Today a quadrilingual (Arabic-Persian-Chagatai-Mongolian) manuscript of this vocabulary is in Tashkent in *Alisher Navoiy Nomidagi Davlat Adabiyat Muzeyi*. We chose this manuscript in our study. Our study consists four main parts; Entry, Text, Quick Notes and Index. In Text part we transcript the Persian, Chagatai and Mongolian parts of 001b-100b page with their Turkish translation in a table. In Quick Notes part, There is a brief information about Mongolian and Chagatai words which are up to 100b. In forth part there is the index of Mongolian and Chagatai words in alphabetical order. The source books, dictionaries, which we used during this study are shown as reference in reference part.

Keywords: Khwarazm Turkish, Muqaddimat al-Adab, Notes, Chagatai Index, Mongolian Index.

ÖN SÖZ

Ebul Kāsım Cārullāh Maḥmūd Bin ‘Omar Bin Muḥammed Bin Aḥmed Ez-Zemaḥşerī’nin *Muḳaddimetü’l-Edeb* eseri, Kaşgarlı Mahmud’un *Divānu Lugati’t-Türk*’ünden sonra Orta Türkçe döneminin en önemli ve zengin sözlüğü olarak bilinmektedir. *Muḳaddimetü’l-Edeb*, Harezmi Türkçesi eserleri arasında özel bir yere sahiptir. Arapça pratik bir sözlük olan bu eser, sadece Harezmi Türkçesi dönemi ve Harezmi bölgesinde değil değişik Türk boyları ve kavimleri arasında da ilgi görmüştür. Bundan dolayı Türk dilinin diğer dönemlerinde de istinsah edilmiş; Harezmi Türkçesi, Farsça, Çağatayca, Moğolca, Osmanlıca ile satır altı tercümeleri yapılmıştır. *Muḳaddimetü’l-Edeb*’in dört dilli nüshası ayrı bir öneme sahiptir. Bu nüshada Arapça kelime, ibare ve kısa cümleler Farsça, Çağatayca ve Moğolca’ya satır altı biçiminde tercüme edilmiştir. Eser bu yönüyle 15. yüzyılda kullanılan Farsça, Çağatayca ve Moğolcanın söz varlığını ve dil özelliklerini ortaya koymaktadır.

Bizim çalışmamız da *Muḳaddimetü’l-Edeb*’in, *Alisher Navoiy Nomidagi Davlat Adabiyat Muzeyi*’nde kayıtlı olan dört dilli nüshası üzerinedir. Bu nüshanın *The Japan Society for the Promotion of Science* tarafından tıpkıbasımı yapılmıştır¹. Biz çalışmamızda bu tıpkıbasımı kullandık. Tez *Giriş*, *Metin*, *Kısa Notlar* ve *Dizin* olarak dört bölümden oluşmaktadır.

Giriş kısmında Harezmi Türkçesi, *Muḳaddimetü’l-Edeb*, *Muḳaddimetü’l-Edeb*’in nüshaları, üzerine yapılan çalışmalar ve çalıştığımız dört dilli nüsha hakkında bilgiler verilmektedir.

İkinci bölümde *Metin* yer almaktadır. Bu bölümde *Muḳaddimetü’l-Edeb*’in dört dilli nüshasının 001b sayfasından 100b sayfasına kadar Farsça, Çağatayca ve Moğolca metnin yazıçevrimi ile Türkçe çevirisi tablo halinde gösterilmiştir.

Üçüncü bölüm, *Kısa Notlar* kısmıdır. Bu bölümde 001b’den 100b’ye kadar olan Moğolca ve Çağatayca kelimeler esas olarak Lessing, Tumurtoğoo, Clauson ve Abuşka sözlüğü ile karşılaştırılarak herhangi bir değişikliği olan kelimeler hakkında diğer kaynaklardaki şekilleri gösterilmek suretiyle bilgi verilmiştir. Kimi kelimeler için de yukarıda zikrettiğimiz dört kaynak dışında Çağatayca, Moğolca sözlükler ile diğer etimoloji sözlüklerine müracaat edilmiştir.

Dördüncü bölüm, *Dizin* kısmıdır. Bu bölümde Çağatayca ve Moğolca kelimelerin ekli ve eksiz hallerini içeren dizinleri Türk abece sırasına göre verilmiştir.

Son olarak bu çalışmanın her sayfasında bana yardımcı olan, çalışma sırasında yol gösteren, bıkmadan her türlü desteğini esirgemeyen değerli sayın danışmanım

¹ The Japan Society for the Promotion of Science, *The Muqaddimat al-Adab: A Facsimile Reproduction of The Quadrilingual manuscript (Arabic, Persian, Chagatai and Mongol)*, The Alisher Navoi State Museum of Literature (Academy of Sciences, Republic of Uzbekistan) and The Japan Society for the Promotion of Science, Tokyo 2008.

Prof. Dr. Zuhâl ÖLMEZ hocama minnetarlık bildirir ve teşekkür ederim. Bu tez çalışması için çeşitli kaynakları bana veren, her zaman yanımda olan sayın Prof. Dr. Mehmet ÖLMEZ hocama teşekkür ederim. Gerek ders aşamasında gerekse tez aşamasında yardımlarını esirgemeyen, bildiklerini bizimle paylaşan sayın Prof. Dr. A. Melek ÖZYETGİN hocam ve Doç. Dr. Aziz MERHAN hocama teşekkür ederim. İstanbul’da olduğum müddetçe beni yalnız bırakmayan Abdülcemil ARİAN, Dr. Nadim BROMEND, Javid ZAFER ve Dr. Abdurrahman NASER arkadaşlarıma teşekkür ederim. Maddi ve Manevi desteklerinden dolayı annem, babam ve eşime teşekkür ederim.

İstanbul, Mart 2016

Ahmad Shafiq SHAFİ

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	viii
TABLOLAR LİSTESİ	viii
KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Harezmi Bölgesi	1
1.2. Harezmi Türkçesi	2
1.2.1. Harezmi Türkçesi Dil Yâdigarları	3
1.3. Muḳaddimetü'l-Edeb (ME)	6
1.3.1. Muḳaddimetü'l-Edeb'in Nüshaları	8
1.3.2. Muḳaddimetü'l-Edeb Üzerinde Yapılan Çalışmalar	11
1.3.3. Muḳaddimetü'l-Edeb'in Alisher Novoiy Nomidagi Davlat Adabiyat Muzeyi'ndeki Dört Dilli Nüshası Hakkında	14
1.4. Tezde Kullanılan Yöntem	18
2. METİN	20
2.1. Bâbü'l-Ewwel	23
3. KISA NOTLAR	89
3.1. Moğolca Kelimeler Üzerine Kısa Notlar	89
3.2. Çağatayca Kelimeler Üzerine Notlar	126
4. DİZİN	139
4.1. Moğolca Dizini	139
4.2. Çağatayca Dizini	166
5. SONUÇ	198
KAYNAKÇA	200
ÖZGEÇMİŞ	204

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Muḳaddimetü'l-Edeb'in Nüshaları	9
Tablo 1-devam	10
Tablo 1-devam	11

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
Ar.	: Arapça
bs.	: baskı
bk.	: bakınız
c.	: Cilt
CAJ	: Central Asiatic Journal
Çağ.	: Çağatayca
çev.	: Çeviren
DTO	: Dictionnaire turk-oriental → Pavet de Courteille
ed.	: editör
EDPT	: An Etymological Dictionary of Pre Thirteenth-Century Turkish
ET	: Eski Türkçe
EÜ	: Erciyes Üniversitesi
DTCF	: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi
Far.	: Farsça
MK	: Mahmud Kaşgari
MMUMS	: Mongolian Monuments in Uighur-Mongolian Script (XIII-XVI Centuries) Introduction, Transcription and Bibliography
Mo.	: Moğolca
MWME	: The Mongolian Words in the Mukaddimat al-Adab
Özb.	: Özbekçe
RO	: Rocznik Orjentalistyczny
S.	: Sayı
s.	: sayfa
Senglah	: Clauson, 1960
sf.	: sıfat-fiil
ŞSE	: Şeyh Süleyman Efendi
TAED	: Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi
TDBUÜ	: Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler → Talat Tekin
TDK	: Türk Dil Kurumu
TM	: Türkiyat Mecmuası
TMEN	: Türkische und mongolische Elemente im Neupersischen → Doerfer
Uyg.	: Uygurca
UzbRSI.	: Uzbeksko-Russkiy Slovar'
YTÜ	: Yıldız Teknik Üniversitesi

1. GİRİŞ

1.1. Harezmi Bölgesi

Harezmi bölgesi Amu Derya (Ceyhun) ırmağının aşağı yatağının sağında ve solunda (bugün Özbekistan, Karakalpakistan ve Türkmenistan toprakları içinde kalan) bulunan bölgenin adıdır. Harezmi kelimesi aslında Harezmi bölgesinde yaşayan bir doğu İran kavminin adı idi. Sonradan Arap tarihçileri tarafından yer adı olarak kullanılmıştır ve bu bölgede yaşayanlara da Harezmi denilmiştir². Harezmi halkının konuştuğu dilin, İran dillerinin doğu koluna ait bir dil olarak kabul edilir. Ancak bölgenin 12. yüzyıldan itibaren Türkleşmeye başlamasıyla bu dil de tedricen kaybolmuştur³.

12. yüzyılda Kaşgar'ın yanında bir kültür merkezi ve Türk edebi dilinin Orta Asya'da gelişme merkezi olarak bilinen Harezmi, 717 tarihinde İslam orduları tarafından fethedilmiş. 1017 yılında Gazneli Mahmud, Harezmi'i ele geçirerek bölgenin idaresini komutanlarından birisi olan Altun Taş'a verir. Daha sonra 1041 yılında bölgenin idaresi Kıpçak ve Kanglı boylarının komutanlarının eline geçer. Böylece bölgeye daha önceden yerleşmeye başlayan Oğuzların yanı sıra Kıpçak ve Kanglı boyları da yerleşmeye başlarlar. O döneme kadar devlet yönetiminde ve eğitim faaliyetlerinde esas diller Arapça ve Farsça idi. Bölgede Türk boylarının yoğunlaşmasıyla Türkleşme hadisesi başlamış oldu. Harezmi bölgesinin Türkleşme işi Selçuklulardan Çağrı Bey'in Harezmi'e girmesinden sonra ülkeyi Selçuklular adına yöneten, Melikşah'ın taşt-dârı (yakın hizmetkârı) Anuş Tigin ve "Harezmişah" lakabını taşıyan İkinci bin Koçkar zamanlarında tamamlanmış ve böylece Harezmi'de Oğuz, Kıpçak ve Kanglı lehçeleri karışımı bir Harezmi Türkçesi oluşmuştur.

² Nuri Yüce, **Ebul Kâsım Cârullaâh Muḥmūd bin ‘Omar bin Muḥammed bin Aḥmed ez-Zamaḥşarî El-Ḥvârizmî: Muḥaddimetü'l-Eded Ḥ'ârizm Türkçesi ile Tercümeli Şuṣter nüshası Giriş, Dil Özellikleri, Metin, İndeks**, 3. bs., (Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2014), s. 2.

³ Gülden Sağol Yüksekaya, Mustafa Argunşah, **Karahanlıca Harezmi Kıpçakça Dersleri**, 3. bs. (İstanbul: Kesit Yayınları, 2012), s. 161.

1098 yılında, Kutbeddin Muhammed bin Anuş Tigin, Selçuklu hükümdarı Sultan Sencer tarafından “Harezmşah” unvanı ile Harezm valisi olarak tayin edilir ve böylece Türkleşmiş Harezm’in en parlak dönemi başlamış olur. Kutbeddin Muhammed’in oğlu Atsız devrinde (1127-1156) Harezm yarı müstakil bir devlet haline gelir. Sultan Sencer’in ölümünden sonra (1157) İl Arslan (1156-1172) ve Tökış (1172-1200) zamanlarında güçlenip gelişmiş Harezm, Alaaddin Muhammed (1200-1220) devrinde imparatorluk olur, bu imparatorluk Moğol istilası ile yıkılır.

1.2. Harezm Türkçesi

Yukarıda söz ettiğimiz gibi 11. yüzyılda başlayan Harezm’in Türkleşme hadisesi, 13. yüzyıla kadar devam etmiş ve Harezm ile ona bağlı bölgelerde yeni bir yazı dilinin kuruluşu, bu bölgenin Türkleşmesinden sonra gerçekleşebilmiştir. Harezm’in Türkleşmesinde özellikle Oğuzlar ve Kıpçaklar çok önemli bir rol oynamışlar; Ayrıca Kalaçlar, Uygurlar, Peçenekler, Kimekler, Bayavutlar, Kanglılar ve bir takım göçebe Türk aşiretleri de bu hususta etkili olmuşlardır⁴.

Harezm Türkçesi, Türkleşen Harezm bölgesinde, Türk dilinin doğu kolunu teşkil eden Karahanlı Türkçesi temelinde, güney batı kolunu teşkil eden Oğuz Türkçesi ve kuzeybatı kolunu teşkil eden Kıpçak Türkçesinin bu bölgede karışıp kaynaşmasından oluşan Türkçe’ye verilen addır. Karahanlı Türkçesi ile Çağatay Türkçesi arasında geçiş evresi olarak bilinen Harezm Türkçesinin en başta gelen dil özelliği; Oğuz, Kıpçak ve diğer Türk boylarının ağızlarından alınan unsurlarla şekil bilgisi ve kelime hazinesi yönünden oluşan farklı yapıya sahip olmasıdır⁵.

Harezm Türkçesinin belirli bir şivenin adı olarak doğuda da kullanılmış olduğu, Ali Şir Nevayî’nin *Mecâlisü’n-Nefâyis* adlı eserinin bir yerinde Harezmli bilgin Hüseyin Harezmî’nin, *Kasîde-i Bürde*’ye Harezm Türkçesi ile açıklama getirdiğinin ifadesi ile ortaya çıkmıştır⁶.

Harezm Türkçesi, sadece Harezm bölgesi ve Sir Derya’nın aşağı yöresinde sınırlı kalmamıştır. Ayrıca 14. yüzyılda Altın Ordu’nun başkenti Saray, Kırım ve diğer kültür merkezlerini de etkilemiştir. 13. yüzyılın sonlarından itibaren Harezm’den bir

⁴ Yüksekaya, a.g.e., s.163.

⁵ Aysu Ata, **Harezm -Altın Ordu Türkçesi**, (İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi, 2002), s. 12

⁶ János Eckman, **Çağatayca El Kitabı**, Çeviren: Prof. Dr. Günay KARAAĞAÇ, 5. Baskı, (İstanbul: Kesit Yayınları, 2012), s.1

çok bilgin, şair ve yazar Altın Ordu'ya göç ederek bu bölgede konuşulan Türk yazı dilinin Altın Ordu sınırları içinde yayılmasını sağlamışlar. Böylece Altın Ordu sahasında konuşulan mahalli şiveye Harezmi Türkçesinin de katılmasıyla Türk dilinin Kıpçak kanadında yeni bir yazı dili ortaya çıkmıştır⁷. Yüksekaya da 14. yüzyılda Altın Ordu'da yayılan Harezmi Türkçesi'nin altın çağını yaşadığını belirtmektedir⁸.

14. yüzyılda altın çağını yaşayan, geniş bir sahada kullanılan Harezmi Türkçesi dil özellikleri açısından birlik sağlayamamış; eski ve yeni şekiller yerli ağız özellikleri ile karışmıştır. Bu dil evresi Timurlular devrinde sona ermiş ve yerini Çağatay Türkçesine bırakmıştır⁹.

1.2.1. Harezmi Türkçesi Dil Yادigarları¹⁰

Bu dönemin eserlerini Prof. Dr. Aysu Ata, *Harezmi - Altın Ordu Türkçesi* adlı eserinde *Harezmi Türkçesi Eserleri* ve *Harezmi-Altın Ordu Türkçesi Eserleri* olarak iki ayrı başlıkta değerlendirmiştir. Biz de bu dönem eserleri hakkındaki bilgileri aynı biçimde sınıflandırarak veriyoruz.

Harezmi Türkçesi Eserleri

1. **Kıssaşü'l-Enbiyā:** Peygamberlerin kıssalarını konu alan *Kıssaşü'l-Enbiya* 1310 (H. 710) yılında Nāşirü'd-dīn bin Burhānū'd-dīn Rabgūzī tarafından yazılmış ve Moğol Şehzadesi Nāşirü'd-dīn Tok Boğa'ya sunulmuştur.
2. **Nehcü'l-Ferādis:** "Cennetlerin açık yolu" anlamına gelen *Nehcü'l-Ferādis*, kırk hadis türünde mensur bir eserdir. Dört bab ve kırk fasıldan oluşur ve her fasıl bir hadis ile başlar. Eser üzerine çalışanlar genelde eserin yazarının Kerderli Mahmud bin Ali (ölüm 1360) olduğunu ve eserin Harezmi'de yazıldığını belirtmektedirler. İstanbul nüshasındaki kayda göre eserin müstensihi, yazım işini Kerderli Mahmud bin Ali'nin ölümünden üç gün sonra yani 6 Cemāziye'l-Evvel 761 (25 Mart 1360,

⁷ Ata, a.g.e., s. 13

⁸ Yüksekaya, a.g.e., s. 163

⁹ Ata, a.g.e., s. 13

¹⁰ Bu bölüm aşağıdaki eserlerden yararlanarak hazırlanmıştır:

Ahmet Bican Ercilasun, Ahmet Bican, **Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi**, 4. Baskı, (Ankara: Akçağ Yayınları, 2007), s. 369-381; Talat Tekin-Mehmet Ölmez, **Türk Dilleri Giriş**, 2. bs. (İstanbul: Yıldız Dil ve Edebiyat 2, 2003), s. 38; Ata, a.g.e., s. 17-46 ;8; Yüksekaya, a.g.e., s. 164-176.

Çarşamba) tarihinde tamamlamıştır. Demek ki eser 759'da ya da 759'dan önce yazılmıştır.

3. **Muḳaddimetü'l-Edeb:** Arapça öğretmek için hazırlanan, Arapça kelime ve kısa cümlelerden oluşan pratik bir sözlüktür. Eser Ebu'l-Kasım Carullah Mahmud bin Ömer bin Muhammed bin Ahmed Ez-Zemahşeri el-Harezmi tarafından 1128-1144 yılları arasından yazılmış ve Harezmi Şahı Atsız bin Muhammed bin Anuş Tigin'e sunmuştur. Eser 5 bölümden ibarettir: 1. İsimler, 2. Fiiller, 3. Harfler, 4. İsim Çekimi, 5. Fiil Çekimi. Arapça kelime ve ibarelerin altına Harezmi Türkçesi, Farsça, Harezmi (bir İran dili), Moğolca, Çağatayca, Osmanlıca tercümelerini içeren değişik nüshaları da mevcuttur.
4. **Mu'înü'l-Mürîd:** Dinî-tasavvufî manzum bir eserdir. 1313 yılının (H. Ramazan 713) Kasım ayında yazılmıştır. Yazarının kim olduğu tartışmalıdır. J. Eckmann "Harezmi Türkçesi" adlı çalışmasında, eserdeki bir dörtlüğe dayanarak eserin yazarının adını "İslam" olarak bildirmiştir¹¹. Ancak Zeki Velidi Togan, bu dizelerden müellifin adını tayin etmenin güç olduğunu belirtmiştir¹². Ebulgazi Bahadır Han ise *Şecere-i Terākime* adlı eserinde *Mu'înü'l-Mürîd*'in müellifini Şeyh Şeref Hâce olarak göstermiştir.
5. **Satır Arası Kur'an Tercümesi:** Harezmi Türkçesi özelliklerini gösteren bir diğer eser ise Süleymaniye kütüphanesi Hekimoğlu Ali Paşa Camii 2 numarada muhafaza edilen Satır Arası Kur'an Tercümesidir. Ocak-Şubat 1363 (H. Rebiü'l-âhîr 764) yılında istinsah edilmiş. Yazma üzerine Gülten Sağol doktora tezi olarak çalışma yapmış ve bu çalışma Harvard Üniversitesi tarafından yayımlanmıştır; *An Inter-Linear Translation of the Qur'an into Khawarazm Turkish, Introduction, Text, Glossary, and Facsimile I: 1993; II: 1995; III/1: 1996; III/2: 1999.*

Harezmi-Altın Ordu Türkçesi Eserleri

1. **Hüsrev ü Şîrîn:** Altın Ordu şairi Kûṭb tarafından Nizâmî'nin aynı addaki mesnevisinin Harezmi Türkçesi ile yapılan çevirisidir. Ancak bu çeviri kelime kelimesine bir çeviri değildir. Kûṭb tarafından bazı ilaveler getirilmiştir ve hacim

¹¹ Bu kaç söz ayıtğan atı İslâm ol
Tilegi âhîr vâkt islâm ol
Atam baba İslâm veliyyü'l-verâ
Özi zikri tilde tümen aslam ol (Ata, a.g.e., s. 35)

¹² Ata, a.d.e., s. 35.

olarak da Nizami'nin mesnevisinden daha kısadır. Kıtub bu eserini Altın Ordu hükümdarı Tini-Beg Han ile eşı Melike Hatuna sunmuştur. Özbek Han'ın oğlu Tini-Beg Han babasının vefatından sonra 1341 yılında tahta geçer. Ancak 1342 yılında kardeşı Canı-beg tarafından öldürölür. Buna göre Kıtub'un *Hüsrev ü Şîrîn*'i 1341 veya 1342 yılında yazılmıştır.

2. **Muhabbet-nâme:** 1353 (H. 754) yılında Harezmî adlı bir şair tarafından Sir Derya'da yazılan bir manzum eserdir. Harezmî Harezm'den Altın Ordu'ya gelir. Burada Altın Ordu adına Sıgnak eyaletini idare eden Muhammed Hoca Beg'in sarayında kışı geçirir ve onun isteğı üzerine *Muhabbet-nâme*'yi yazar. Bu eser mesnevi tarzında yazılmıştır.
3. **Dāsītān-i Cumcuma:** Mesnevi nazım şekli ile yazılmış dinî lirik bir hikâye mahiyetinde olan *Dāsītān-i Cumcuma* (*Cumcuma-nâme*), 1368-1369 (H. 770) yılında Hüsām Kâtib tarafından Altın Ordu'da geniş halk kitleleri için yazılmıştır. Eser nazım şekli, vezni ve içeriğı bakımından Feridü'd-dîn Attar'ın aynı adlı eserinden tercümedir. Ancak İsa peygamber ile Kesikbaş'ın hikayesini içerdığı için, cennet ve cehennem konuları daha ayrıntılı olarak anlatılması bakımından asıl metinden ayrılmaktadır.
4. **Mi'rac-nâme:** Anonim bir eserdir. Dil, üslup ve işlediğı konu açısından *Nehcü'l-Ferâdis*'e benzer. Peygamber efendimizin Mirac olayını anlatır. *Nehcü'l-Ferâdis*'ten sadece gök tasviri konusundaki ayrıntılarda ayrılmaktadır. Paris Bibliotheque Nationale'de Uygur harfleri ile istinsah edilmiş tek nüshası bulunan *Mi'râc-nâme*, Malik Bahşı tarafından 20 Aralık 1436 (H. 840) yılında Herat'ta istinsah edilmiştir. Arap harfleriyle Çağatayca'ya tercüme edilmiş bir nüshası da İstanbul Süleymaniye kütüphanesinde bulunmaktadır. Bu nüsha Nüre'd-dîn 'Alî et-Tâlikânî tarafından 13 Ekim 1511 yılında Mısır'da istinsah edilmiştir.
5. **Yarlık ve Bitikler:** Altın Ordu sahasının hanlarına ait 14. yüzyılın sonu ve 15 yüzyılın ikinci yarısında yazılmış olan yarlık ve bitikler de mevcuttur. Bu yarlık ve bitikler dilcilere göre Kıpçak Türkçesinin ağır bastığı Harezm Türkçesi veya Harezm-Altın Ordu Türkçesi ürünleri olarak kabul edilebilir:
 - a. **Toktamış Han Yarlığı:** 1393 yılında yazılan bu yarlık Toktamış Han tarafından Lehistan-Litvanya kralı Lagayla'ya gönderilmiş. Uygur harfleriyle yazılan Toktamış Han Yarlığı, Moskova Dış İşleri Bakanlığı arşivinde M. Obolenskiy tarafından bulunarak ilim alemine tanıtılmıştır. Bugün Varşova Merkez Arşivi'nde saklanmaktadır.

b. Temür Kutluk Yarlığı: Temür Kutluk Han tarafında Muhammed Han adlı bir kişiyi Tarhan yapmak amacıyla 1397 yılında yazılan bir yarlıktır. Uygur harfli metnin altında Arap harfli metin yer alır. Bu yarlığın Almanca çevirisi ve Arap harfleriyle olan metni Hammer tarafından yayımlanmıştır. Yarlığın, Uygur matbu harfleriyle orijinalinden istinsah edilmiş bir nüshası İstanbul’da mevcuttur.

c. Mahmud Han Bitiği: 14 Mart 1428 tarihinde Altın Ordu hükümdarı Uluğ Muhammed Han tarafından Osmanlı padişahı II. Murad’a gönderilmiştir. Arap harfleriyle yazılmış olan bitik bugün İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi’nde 10202 numarada saklanmaktadır.

Topkapı Sarayı Müzesi Arşivinde bir de 10 Nisan 1466 tarihli, Altın Ordu Hanı Uluğ Muhammed Han’ın Fatih Sultan Mehmed’e gönderdiği bitik E. 10202 numarada bulunmaktadır. Bir de Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi E.6464 numarada bulunan Haziran 1477 tarihli bitik, Ahmed Han tarafından Fatih Sultan Mehmed’e gönderilmiştir.

1.3. Muḳaddimetü’l-Edeb (ME)

Harezmi Türkçesi eserleri arasında dil ile ilgili yazılan tek eser *Muḳaddimetü’l-Edeb*’tir. ME, ünlü tefsir ve lügat bilgini Abu’l-Ḳāsim Maḥmūd bin ‘Ömer bin Muḥammed bin Aḥmed ez-Zemahşerî el-H̱ārezmî tarafından yazılıp Harezmsah Atsız bin Muḥammed bin Anūş Tigin’e sunulmuştur¹³.

8 Mart 1075 (H. 27 Receb 467) yılında Harezmi ilçelerinden Zemahşer’de dünyaya gelen Zemahşerî, küçük yaşlarda bir kaza nedeniyle ayağının birisini dizinden kaybeder ve ağaçtan takma bir ayakla yürümek zorunda kalır. Babası terzi olmasını ister, ancak kendisi okumak istediği için babası da onu Harezmi’ye getirip bir medreseye teslim etmiştir. Zemahşerî, Harezmi’de dönemin alim ve bilgin adamlarından¹⁴ edebi bilgileri, ilmi-usûl ve fıkıh derslerini alır ve öğrenir. Daha sonra Bağdad’a gider. Orada da edebi ilimleri okutan alimlerin¹⁵ derslerini dinler. Zemahşerî, Bağdad’dan Mekke’ye gidip 5 yıl orada kalır. Bundan dolayı “Tanrı komşusu” anlamına gelen *Cārullah* lakabını almıştır. Daha sonra Zemahşerî Mekke’den de ayrılır ve kendi memleketi olan Harezmi’ye döner. Faḥr-i Ḥ̱ārezm

¹³ Z. V. Togan, *Zimahşeri’nin Doğu Türkçesi ile «Muḳaddimetü’l-Edeb»i*, TM 14, İstanbul 1965, s. 81.

¹⁴ Şeyh Ebū ‘Ali ed-Ḍarîr el-Edîb, İmām Rükneddin Maḥmūd el-Uşûlî, İmām Maşûr, Şeyh Sedîd el-Hayyafî.

¹⁵ ‘Ali bin Muẓaffer en-Nîşâbü’rî, Ebū Naşr İsfahânî, Ebū Sa‘îd Şanḳânî, Şeyḥulislām Ebū Naşr el-Cevālîkî.

(Harezmi övüncesi) lakabıyla da anılan Zemahşerî 14 Haziran 1144 (H. 538) yılında Ürgenç'te vefat eder¹⁶.

Zemahşerî yurduna dödükten sonra devrin Harezmsah'ı Atsız tarafından iltifat görür. Harezmsah Atsız babası Kıtübü'd-dîn Muhammed'in vefatından sonra 1127 yılında Sultan Sencer tarafından Harezmsah olarak ilan edilir. Atsız, Arapça'ya çok ilgi duyduğu için Zemahşerî'den kendisinin saray kütüphanesi için bir sözlük yazmasını ister. Onun bu isteği üzerine de Zemahşerî Mukaddimetü'l-Edeb eserini yazar ve ona ithaf eder. Eserin yazılış tarihi net olarak belli değildir, ancak Atsız'n hüküm sürdüğü 1127-1156 yılları ve Zemahşerî'nin öldüğü 1144 yılı dikkate alınırsa, eserin 1128-1144 yılları arasında yazıldığı tahmin edebilir¹⁷.

ME, Arapça'yı öğrenmek isteyenler için pratik bir sözlüktür. Arapça kelime ve kısa cümlelerden oluşmaktadır. Bir önceki kelime ile bir sonraki kelime arasında veya bir önceki cümle ile bir sonraki cümle arasında bir bağ yoktur. ME İsimler, fiiller, harfler (edat), isim çekimi ve fiil çekimi olarak 5 bölüme ayrılmıştır. İsimler konularına göre sıralanmış ve çokluk şekilleri gösterilmiştir. Eserin en uzun bölümünü (3/4) teşkil eden fiiller bölümünde, fiiller Arapça fiil kalıpları olan bablara ayrılır, bablar da fiil yapısına ve Arapça alfabetik sırasına göre dizilir ve mastarları da verilir. Harfler kısmında ise isim ve fiil dışında kalan gramer unsurları ele alınmıştır. Harezmi Türkçesi tercümeli nüshalarında sadece isimler ve fiiller bölümleri bulunmaktadır; harfler (edat), isim çekimi ve fiil çekimi bölümleri mevcut değildir¹⁸.

Zemahşerî'nin kendisinin yazdığı ME bugüne kadar bulunmamıştır. Fakat Harezmi Türkçesi, Farsça, Çağatayca, Moğolca, Osmanlıca ile satır altı tercüme yapılmış nüshaları bulunmaktadır, ancak Zemahşerî'nin elinden çıkan nüshanın tercümesi olup olmadığı, asıl nüsha kayıp olduğundan dolayı net olarak belli değildir. Tercümesi Zemahşerî tarafından yapılmışsa hangi dilde yapılmış? Zemahşerî kitabının önsözünde kitabını ithaf ettiği hükümdar Atsız'ın yüce adının her zaman, her yerde ve bütün dillerde anılmasını istediğini kaydetmektedir. Nuri Yüce'ye göre eğer Zemahşerî eserini başka bir dille tercüme vermediyse neden "bütün diller" ifadesini kullanmıştır; burada bütün dillerden kasıt Arapça, Farsça ve Harezmi Türkçesi olmalıdır. Öte yandan Atsız Arapça yazılan metni okuyup anlaması için

¹⁶ Yüce, a.g.e., s. 6.

¹⁷ Ata, a.g.e., s. 31.

¹⁸ Yüce, a.g.e., s. 7.

eserin bildiği bir dilde tercüme edilmesi gerekiyor ve bu dil onun ana dili olan Türkçe veya da ikinci dili olan Farsça olabilir¹⁹. Zeki Velidi Togan ise bu konuda şu açıklamayı yapmaktadır: “Zimahşerî’nin Türkçe glossarının aslî ilk şeklini tespit etmek için onun aynı kitaba yazdığı horezmce ve farsça glossarlarını da ele alarak her üçünü karşılaştırmak şarttır. Türkçe glossar gibi farsçası da, ya Zimahşerî’den tamamen müstakil olarak yeniden yapılmış yahud da Zimahşerî’nin bu farsça glossarı zaman ve mekâna göre tadilata uğramıştır.”²⁰.

ME, Kaşgarlı’nın Divānu Lugati’t-Türk’ünden sonra Türk dili için en önemli eserlerden biri sayılır. Türkçe tercümeli nüshaları, yazıldığı dönemin değişik meslek gruplarını bu grublara ait kelimeleri, vergi terimlerini, sağlık bilimlerini, bitki, hayvan ve bir çok daha kelime ve fiilleri içerdiği için Türk dili ve kültürü açısından zengin ve oldukça önemli bir eserdir. Selami Sönmez ME’in hakkında şunları sıralamaktadır²¹:

- a) Türklere Arapça öğretmek için yazılmıştır.
- b) Arapça’nın dil ve edebiyatına dair incelikleri içerir.
- c) Birçok Türk lehçesi ile yapılan satır arası açıklamalar diller arası mukayeseler yapma imkanı verir.
- d) Bilhassa Harezmi Türkçesinden olmak üzere umumi Türkçe’den alınmış çokça kelimedden hareketle günümüz araştırmacılarına 10. ve 11. yüzyıl Harezmi bölgesi Türk sosyo-kültürel hayatına dair antropolojik bilgiler sunmaktadır.
- e) Yaklaşık on asır öncesinin kültürel değerlerinin günümüze ulaşmasını sağlayarak günümüz Türk Kültürüne ve Türkolojinin gelişimine katkıda bulunmaktadır.
- f) Günümüz dil ve lugat araştırmalarına metodolojik bir örnek teşkil ederek, esin kaynağı oluşturmaktadır²².

1.3.1. Muḳaddimetü’l-Edeb’in Nüshaları

ME’in istinsah edilmiş bir çok nüshaları vardır. Bazılarında müstensih adı ve istinsah tarihi bulunurken bazılarının ise müstensihi ve istinsah tarihi belli değildir. Harezmi Türkçesi, Farsça, Çağatayca, Moğolca ve Osmanlıca satır altı çevirileri bulunmaktadır. Bunların arasında bilinen en eski nüshaları Harezmi Türkçesi ile

¹⁹ Yüce, a.g.e., s. 8

²⁰ Togan, a.g.m., s. 86.

²¹ Geniş bilgi için bk.: Selami Sönmez, **Ebû’l-Kâsım Mahmûd Zemahşeri ve Eseri Muḳaddimetü’l-Edeb’in Didaktik Değeri**, (Erzurum, *TAED* 40, 2009).

²² Sönmez, a.g.e., s. 167.

Farsça tercümeli nüshalardır²³. ME'in bir çok kaynakta bilinen nüshaları aşağıdaki çizelgede sıraladık²⁴:

Tablo 1: Muḳaddimetü'l-Edeb'in Nüshaları

No.	Kütüphane	Kayıt No.	İstinsah Tarihi	Müstensih	İstinsah Yeri
1	Yozgat	369	H. 655/ M.1257	İbrahi b. Mahmud Süfî el-Müezzîn	Harezm
2	Berlin	66	H. 681/M. 1282	---	---
3	Şuşter	---	---	---	---
4	İstanbul Üniversitesi	114	H. 715/M. 1338	Barçkentli Mes'ud	Harezm
5	Kastamonu	2487	---	---	---
6	Taşkent 1	2699	---	---	---
7	Taşkent 2	3807	---	---	---
8	Paris	287	---	---	---
9	Damat İbrahim	1149	H. 738/M. 1338	Saraylı Mahmud b. Yusuf el-Kâtib	Harezm
10	Arkeoloji	1619	H. 740/M. 1340 H. 741/M. 1341	Saraylı Hibbetullah	Saray
11	Millet Kütüphanesi	2009	H. 749/M. 1349	Hüsamaddin Cendi	Harezm
12	Topkapı 1	2243	---	---	---
13	Topkapı 2	2740	---	Şems Hıyvakî	---
14	Topkapı 3	2741	---	---	---
15	British Museum	Add7429	H. 760/M. 1359	---	---
16	Rampur Saray	3810	---	---	---
17	Hatice Turhan	322	H. 769/M. 1367	Sivashlı 'Abdlvâhid b. 'Abdulmecid	Kahire
18	Hacı Beşir Ağa	648	H. 797/M. 1394	Harezmli Şems el-Hıyvakî	Kahire

²³ Yüce, a.g.e., s. 7.

²⁴ Nüshalar için yararlanılan kaynaklar:

Yüce, a.g.e., s. 9; Ata, a.g.e., s. 32; Togan, a.g.m., s. 82-86; Raafat Muhammad, **Zemahşeri Mukaddimetül Edeb Eserinin Osmanlı Türkçesi ile Tercümeli Tahran Nüshası (Elif-Dal Kısım) (Giriş-Dil Özellikleri-Transkripsiyonlu Metin Dizin)**, yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2014; www.yazmalar.gov.tr

Tablo 1 - devam

19	Atıf Efendi	2768	H. 799/M. 1397	Mûsâ b. Mürsil Şeyh Dağkak	---
20	Hive	---	M. 1338	---	---
21	Leipzig	---	M. 1843	---	---
22	Ar-Riyâz	491	---	---	---
23	Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi	15 Hk 210	---	Yakub bin Mahmud bin İzzeddin	---
24	Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi	15 Hk 1021	H. 872/ M.1467	---	---
25	Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi	15 Hk 1228	---	---	---
26	Milli Kütüphane - Ankara	03 Gedik 17530	---	Beşir b. Abdullah Benci	---
27	Milli Kütüphane - Ankara	06 Hk 378	H. 845/M. 1441	---	---
28	Milli Kütüphane - Ankara	06 Hk 918	H. 928/M. 1521	Halil bin Mehmed	---
29	Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi	05 Gü 214-1	---	---	---
30	Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi	05 Ba 1217	H. 799/M. 1396	Salih bin İshak Garpayı	---
31	Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi	05 Ba 726	H. 649/M. 1251	İyas bin Hayreddin	---
32	Manisa İl Halk Kütüphanesi	45 Hk 6545	---	---	---
33	Manisa İl Halk Kütüphanesi	45 Hk 2882	---	---	---
34	Manisa İl Halk Kütüphanesi	45 Hk 2857/2	---	---	---
35	Manisa İl Halk Kütüphanesi	45 Hk 2847	---	Kasim bin Abdullah	---
36	Manisa İl Halk Kütüphanesi	45 Hk 2849	---	---	---
37	Manisa İl Halk Kütüphanesi	45 Hk 2850	---	---	---
38	Manisa İl Halk Kütüphanesi	45 Hk 2878	---	---	---
39	Manisa İl Halk Kütüphanesi	45 Hk 2866	---	---	---

Tablo 1 - devam

40	Konya Karatay Yusufağa Kütüphanesi	42 Yu 7040/1	---	---	---
41	Kastamonu İl Halk Kütüphanesi	37 Hk 3016/2	---	---	---
42	Alisher Navoiy Nomidagi Davlat Adabiyat Muzeyi, Taşkent	---	H. 1339	Mīrzā Molān veled-i Mīrzā İkrām Buḥārī	---

1.3.2. Muḳaddimetü'l-Edeb Üzerinde Yapılan Çalışmalar

ME üzerinde bugüne kadar bazı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların arasında en önemlileri şunlardır:

1. A. N. Borokov, “Tyurkskie glossı v buḥarskom spiske’ Muḳaddimat al-Adab”, *Acta Orientalia Hungaria XV*, Budapest 1962, s. 31-39.
2. —, “Mongol’skie glossı v buḥarskom spiske’ Muḳaddimat al-Adab”, *NAA* 1964, I, Moskova 1964, s. 140-145.
3. —, “K ‘stor’ slovary “Muḳaddimat al-Adab” Zamaḥşarī” *Vya* 1965, 2, Moskova 1965, s. 98-101.
4. —, *Nazvaniya rasteniy po Buḥarskomu spisku “Muḳaddimat al-Adab”. (K izučeniyu uzbekskoy botaničeskoy terminologii). Tyurkskaya Leksikologiya i Leksikografiya*, Moskova 1971.
5. A. Zajaczkowski, *Nad rękopisami propedeutyki literatury (Muḳaddimat al-Adab) Zamachszari’ego (XIIw.) w zbiorach irańskich i tureckich, Spr. Z Prac Nauk. Wyzd. 1 PAN*, Warszawa 1965, s. 8-13.
6. —, “Glava o životniḥ v arabskom trude Zamaḥşarī (s persidskiöi i tyurkskimi glossami) po Stambul’skomu spisku 655 g.h. (=1257)”, *RO* 30, 2 (1967), s. 27-82.
7. Abdurrauf Fitrat, “Muḳaddimetü'l-Edeb (مقدمة الادب)”, *Ma‘ārif ve Oḳutguçı* Dergisi, Sayı 7-8, Samarkant 1926, s. 38-40.
8. Ahmed Ateş, “Anadolu Kütüphanelerinden Bazı Mühim Türkçe El Yazmalar”, *TDED* 8, İstanbul 1958, s. 90-93.
9. H. Grotzfeld, “Zamaḥşarī’s Muḳaddimat al-Adab, ein arabisch-persisches Lexikon?”, *Der İslam* 44, (1968), s. 250-253.

10. —, “Abu’l-Qāsim Maḥmūd b. ‘Umar az-Zamaḥṣarī: Pīšrau-i adab yā Muḳaddimat al-Adab”, *Der İslam* 14 (1968), s. 304-306.
11. İshak Hocası Ahmed Efendi, *Akṣa’l-ereb fī tercūmeti Muḳaddimetü’l-edeb*, İstanbul 1313/1895.
12. J. Benzing, *Das chwaresmische Sprachmaterial der “Muḳaddimat al-Adab von Zamaḥṣarī. I. Text*, Wiesbaden 1968.
13. J. G. Wetzstein, *Smachscharii Lexicon Arabicum Persicum ex codicibus manuscriptis Lipsiensibus, Oxoniensibus, Vindobonensi et Berolonensi edidit atque Indicem Arabicu Lipsiae* 1844-1850.
14. K. H. Menges, “Report on en Excursion to Leningrad and Taškent for Research in Çagatai Manuscripts”, *CAJ* 8. Wiesbaden 1963, s. 230-252.
15. —, “Report on Second Excursion to Taškent for Research in Çagatai Manuscripts”, *CAJ* 11, Wiesbaden 1966, s. 87-133.
16. Muhammed Kazim İmam, *Abu’l-Qāsim Maḥmūd b. ‘Omar az-Zamaḥṣarī: Pīšrav-i Adab yā Muḳaddimat al-Adab (The oldest Arabic-Persian philological dictionary). Part 1: Nouns, Part 2: Verbs, Part 3: Index*, Teheran 1342/1963.
17. N. Poppe, *Mongo’l’skiy Slovar’ Muḳaddimat al-adab I. II. Moskova-Leningrad 1938: III. Ukazateli*, Moskova-Leningrad 1939.
18. —, “Eine viersprachige Zamaḥṣarī-Handschrift”, *ZDMG* 101, Wiesbaden 1951, s. 301-332.
19. — (Hazırlayan), çev.: Mustafa S. Kaçalın, *Zemaḥşeri Mukaddimetü’l-Edeb: Moğolca-Çağatayca Çevirinin Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009.
20. Nurhan Güner, *Muḳaddimetü’l-Edeb Grameri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri 2008.
21. Nuri Yüce, *Ebul Kāsim Cārullaāh Muḥmūd bin ‘Omar bin Muḥammed bin Aḥmed ez-Zamaḥṣarī El-Ḥvārizmi: Muḳaddimetü’l-Eded Ḥ’ārizm Türkçesi ile Tercümeli Şuṣter nüshası Giriş, Dil Özellikleri, Metin, İndeks*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 535, Ankara 1988.
22. Raafat Muhammad, *Zemaḥşeri Mukaddimetü’l-Edeb Eserinin Osmanlı Türkçesi İle Tercümeli Tahran Nüshası (Elif-Dal Kısmı) (Giriş-Dil Özellikleri-Transkripsiyonlu Metin Dizin*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul 2014.

23. Rahman İlmamedov, “Zemahşerî’nin Mukaddimetü’l-Edebi’nde Kur’ân’la İlgili Terimler”, *Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 20, Sayı 2, 2011, s. 191-207.
24. ———, “Zemahşeri’nin Mukaddimetü’l-Edeb Eserinin Türk Dilleri İçin Önemi”, *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması*, 26-28 Mayıs 2014. Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı (TDKB). Eskişehir, s. 549-556.
25. SAİTÔ Yoshio, “The Consonant System of West Middle Mongol”, *Proceedings the Nineth Seoul International Altaistic Conference*, Suncheon Julay 2009.
26. SAİTÔ Yoshio, KANNO Hiroomi, KURBAYASHİ Hitoshi, Zakhid M. İSLAMOV, Khamidbek S. KHASANOV, *A Lexical and Gramatical Study of Mongolian and Chagatay in the Muqaddimat al-Adab, Research Report (3) A Study of Mongolian and Chagatay in the Muqaddimat al-Adab: Articals and Materials*, The Japan Society for the Promotion of Science Grant-in-Aid for Scientific Research (B), No. 17320061, 2005-2007, The Japan Society for the Promotion of Science, Tokyo February 2008.
27. Selami Sönmez, “Ebû’l-Kâsım Mahmûd Zemahşeri ve Eseri Mukaddimetü’l-Edeb’in Didaktik Değeri”, *TAED* 40, Erzurum 2009, s. 147-169.
28. Sezen Özkan, *Muqaddimetü’l-Edeb’in Yozgat Nüshasında İsimler: Giriş-Metin-Dizin (1a-60a)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara 2009.
29. The Japan Society for the Promotion of Science, *The Mongolian Words in the Muqaddimat al-Adab: Rommanized Text and Word Index (as of January 2008)*, Tōkyō 2008, The Japan Society for the Promotion of Science Grant-in-Aid for Scientific Research (B), No. 17320061, 2005-2007.
30. The Japan Society for the Promotion of Science, *The Muqaddimat al-Adab: A Facsimile Reproduction of The Quadrilingual manuscript (Arabic, Persian, Chagatay and Mongol)*, The Alisher Navoi State Museum of Literature (Academy of Sciences, Republic of Uzbekistan) and The Japan Society for the Promotion of Science, Tokyo 2008.
31. W. Bartold, “Eine Zamahşarî Handschrift mit alttürkischen Glossen”, *İslamica* 2, Leipzig 1926, s. 1-4.
32. Y.Z. Şirvani, “Horezmiyskiy glossariyn “مقدمة الادب” az-Zamahşarî al-Hârezmî (soobşçenie) (= Ez-Zémehöerinin ‘Mügeddimet-el-edeb’inin Hârezmce

- glossarisi), Uçenie Zapiski Azérbaycanskogo Gosudarstvennogo Universiteta”, *Seriya Yazıka i Literaturı* 1966,I, Baku 1966, s. 13-18.
33. Z.B Muhammedova, “XII-XIV. Asırlarda Arapça yazılan filologik eserlerdeki yıldız atları”, *I. Türk Dili Bilimsel Kurultayına sunulan Bildiri 1972*, Ankara 1975, s. 561-565.
34. Zeki Velidi Togan, *Documents on Khorezmian Culture. Part I. Muqaddimat al-Adab with the Translation in Khorezmian*, İstanbul 1951.
35. —, “Zimaşşeri’nin Doğu Türkçesi ile “Muqaddimetü’l-Edeb’i”, *TM* 14, İstanbul 1965, s. 81-92.

1.3.3. Muqaddimetü’l-Edeb’in Alisher Navoiy Nomidagi Davlat Adabiyat

Muzeyi’ndeki Dört Dilli Nüshası Hakkında

Muqaddimetü’l-Edeb’in en önemli nüshalarından biri de satır altı tercümeli, dört dilli (Arapça, Farsça, Çağatayca, Moğolca) nüshasıdır. Bu nüsha bugün Taşkent’te *Alisher Navoiy Nomidagi Davlat Adabiyat Muzeyi*’nde bulunmaktadır. Bu nüsha aslında 15. yüzyılda istinsah edilmiş ve 20. yüzyılın başlarında Özbekistanlı düşünür, devrimci ve yazar Abdurrauf FİTRAT tarafından Buhara’da İbn-i Sina kütüphanesinde bulunmuştur²⁵. Daha sonra Abdurrauf Fitrat, bu nüsha hakkında bir makale yazar ve makalesi *Ma’arif ve Oqutquçi* dergisinde yayınlanır²⁶.

1926’de Nicholas Poppe nüsha üzerinde çalışmak ister ve Leningrad’da eser üzerinde çalışabilmesi için nüshadan fotoğraf çekme ricasında bulunur, ancak o dönemde Buhara’daki şartlardan dolayı bu isteği reddedilir. 1928’de orjinal nüshadan bir kopyası elle yazılarak geçici kullanım için Leningrad’a gönderilir. Elle kopyalanan nüsha Leningrad’da fotoğraflandıktan sonra tekrar Buhara’ya gönderilir. 1938’de Nicholas Poppe “*Mogol’skiy slovar’ Mukaddimat al-adab*”²⁷ adlı eserinde Moğolca ve Çağatayca kelime ve ibarelerini Rusça çevirisiyle yayınlar. Daha sonra nüshanın hem orjinal elyazması hem de kopyası kaybolur²⁸.

²⁵ Saitô Yoshio, **The Consonant System of West Middle Mongol**, Proceedings of the Ninth Seoul International Altaistic Conferans, Suncheon 2009, s. 51.

²⁶ Abdurrauf Fitrat, **Muqaddimetü’l-Edeb**, Ma’arif ve Oqutquçi Dergisi, sayı 7-8, s. 38-40, Samarkand 1926.

²⁷ Nicholas Poppe, **Mogol’skiy slovar’ Mukaddimat al-adab çast I-II**, (Moskova-Leningrad 1938, 93-451 s. Akademiya Nauk SSSR. Trudi İnstitut Vostokovedeniya XIV).

²⁸ The Mongolian Words in the Mukaddimat al-Adab: Romanized Text and Word Index (as of→

Şubat 2004 yılında *Tokyo University of Foreign Studies* profesörü Kanno Hiroomi, eserin Buhara’da 1928’de orjinalinden elle kopyalanan nüshasını Taşkent’te *Alisher Navoiy Nomidagi Davlat Adabiyat Muzeyi*’nde bulur. Taşkent İslamic Üniversitesinin profesörü Zahid Hasanov da orjinal nüshanın kaybolduğunu ve sadece kopyasının mevcut olduğunu bildirir. Eylül 2004 yılında Kanno ile Tokyo Gakugei Üniversitesi öğretim görevlisi Saitô Yoshio, *Alisher Navoiy Nomidagi Davlat Adabiyat Muzeyi*’nin direktörü Saidbek Hasanov’u ziyaret ederler. Ziyaret sonunda eserin bir CD içinde fotoğraflarını, hem de çoğaltılması ya da kopyalanması için Hasanov’dan izin alırlar. 2005 yılında Kanno, Saito, Kuribayashi Hitoshi, Zahid İslamov ve Hamidbek Hasanov’a *The Japan Society for Promotion of Science* derneği tarafından, nüshanın Altay dilleri üzerine çalışılması ve eserin tıpkıbasımının (facsimile) yapılması için burs verilir. Onlar da çalışmaya başlarlar. Sonuçta 2008 yılında eserin renkli tıpkıbasımını çıkartırırlar. Bir de “Articals and Materials” başlığı altında nüsha ile ilgili yazılan makaleleri yayımlarlar²⁹.

2008’de tıpkıbasımı hazırlanan ME’in bu dört dilli nüshası Arapça-Farsça-Çağatayca-Moğolca satır altı tercümeli olarak hazırlanmış. Kopyalanan nüsha 1066 (533 varak) sayfayken faksimile yapılan nüshaya kitabın kapağı ve içindekiler sayfası olarak iki sayfa eklenmiştir. Sayfalar 001a’dan başlar ve 534a’da biter. İlk sayfasında eserin adı, müze adı ve destek veren Japon derneğinin adı şu şekilde geçer: *The Japan Society for the Promotion of Science Grant-in-Aid for Scientific Research (B), No. 17320061/ The Muqaddimat al-Adab: A Facsimile Reproduction of the Quadrilingual Manuscript (Arabic, Persian, Chagatay and Mongol) The Alisher Navoi State Museum of Literature (Academy of Sciences, Republic of Uzbekistan and The Japan Society for the Promotion of Science Tôkyô 2008*. İkinci sayfada ise “İçindekiler” yer alır. Nüshaya ait sayfa, üçüncü sayfadan başlar (001a). Üçüncü sayfada sadece 4 mühür görülür. Bu damgalar galiba kütüphaneye aittir. *Muqaddimetü’l-Edeb*’in önsözü nüshanın 001b sayfasında yer alır. Birinci bâb (bâbu’l-ewwel) *isimler* bölümü 006a’dan başlar. Kitabın ikinci bölümü yani *fiiller* bölümü sayfa 167b’den başlar ve 533a’ya kadar devam eder. 157a’dan 167a’ya kadar *zamir* ve *zamir türleri* yer almaktadır. *Fiiller* bölümü 533a’da biter. 533a’nın

January 2008): Tôkyô 2008, The Japan Society for Promotion of Science Grant-in-Aid for Scientific Research (B), No. 17320061, 2005-2007, s. i.

²⁹ The Mongolian Words in the Mukaddimat al-Adab: Romanized Text and Word Index (as of January 2008): Tôkyô 2008, The Japan Society for Promotion of Science Grant-in-Aid for Scientific Research (B), No. 17320061, 2005-2007, s. i-iii.

son satırında istinsah edenin adı ve bitiş tarihi şu şekilde geçer: *dervīṣ-i kemīne faḳīr-i ḥaḳīr Mirzā Mewlān veled-i Mirzā ikrām buḥārī fi pānzdehum-i ṣehr-i ṣa‘bān sene 1339*. Buna göre bu nüsha hicri 15 Şaban 1339 yılında Mirza Mewlan tarafından istinsah edilmiştir. 533b sayfasında her hangi başka birisi tarafından kitabın istinsah tarihinin bitiş tarihini belirtmek için bir şiir yazılmış. Şiirden önce yazar Allah’a şükr eder ve kitabın Mūsā Cān Sepīdzāde’nin çabası ve Mirza İkrām oğlu Mirza Mewla’nın yardımı ile istinsah edildiğini belirtir. Nüshanın son sayfasında (534a) hiç bir yazı bulunmamaktadır. Sadece üç mühür bulunmaktadır.

Bu dört dilli nüshadaki Çağatayca verilerden yola çıkarak Çağatayca dil özellikleri Poppe tarafından incelenmiştir³⁰. Bu makalede Poppe, ünlüler, ünlü uyumu, dudak çekimi, zamirler, zamir çekimleri, iyelik ekleri, sayılar ve çeşitli fiil çekimleri üzerinde durur.

Yukarıda da söz ettiğimiz gibi *Muḳaddimetü’l-Edeb*’in faksimile edilen dört dilli nüshası 533 varaktan oluşur. Her sayfada Arapça altında da Farsça, Çağatayca ve Moğolca tercüme olmak üzere dört satır bulunmaktadır. Böylece her sayfada 16 satır yer almaktadır (001b hariç). Arapça metin kalın uçlu bir kalemle harekeli olarak siyah renkte istinsah edilmiş. Farsça tercüme ince uçlu kalemle siyah renkte, Çağatayca tercüme ince uçlu kalemle kırmızı renkte ve Moğolca tercüme ise ince kalemle siyah renkte istinsah edilmiştir. Her bir Arapça kelime veya ibarenin altında her üç dilde (Farsça, Çağatayca ve Moğolca) tercüme verilmiştir. Önsöz kısmında Moğolca tercüme yoktur.

Arapça tekil kelimelerin yanında çoğul ve eş anlamları da işlenmiştir. Ancak tercümelerde kelimelerin çoğul şekilleri tercüme edilmemiş. Farsça tercümelerde çoğul anlamına gelen “جمع” cem‘ yazılmış. Çağatayca ve Moğolca tercümelerde sadece “ج” harfi yazılmış, bu da “cem‘ جمع” kelimesinin kısaltmasıdır. Örnek olarak burada bir kaç kelimedenden bahsetmek isterim: mesala 006b sayfasında ilk kelime “وقت waḳt” kelimesidir. Farsça’da “هنگام hengām”, Çağatayca’da “چاق çaq” ve Moğolca’da “چاق çaq” olarak satır altı tercüme edilmiş. Bu kelimedenden sonra “waḳt” kelimesinin çoğul şekli Arapça’da “اوقات awḳāt” olarak verilmiş. Ancak tercümelerde “awḳāt” kelimesinin anlamı yazılmamış Farsça’da “جمع cem’”, Çağatayca ve Moğolca’da “ج cīm” yazılarak bir önceki kelimenin çoğul şekli olduğu belirtilmiştir. Bir de Arapça

³⁰ N. Poppe, *Eine viersprachige Zamaxšarī-Handschrift*, ZDMG 101, Wiesbaden 1951, s. 301-332.

kısımında kelimelerin eş anlamlıları işlenmiştir. Ama tercümeler kısmında eş anlamlı kelimelerin tercümesi bulunmamaktadır. Farsça tercümede “aynı” anlamına gelen “مثله mişli” yazılmış, Çağatayca ve Moğolca satırlarda “مثله mişli” kelimesinin kısaltması olarak sadece “م mīm” harfi yazılmıştır. Mesela yine 006b sayfasında “وقت waqt” kelimesinin çoğul şeklinden sonra “zaman” anlamına gelen “حين hīn” kelimesi yazılmış; bu kelimenin altında hiç bir dilde tercüme yapılmamıştır. Farsça satırda “مثله mişli” yazılırken Çağatayca ve Moğolca satırlarda sadece “مثله mişli”nin kısaltması olarak “م mīm” harfi yazılmıştır. Bu da kelimenin bir önceki kelime ile aynı veya eş anlamlı olduğunu belirtmektedir. Bir de ME’in dört dilli nüshası istinsah edildiği dönemde bazı Arapça kelimeler Arapça’da olduğu gibi Farsça, Çağatayca ve Moğolca’da da kullanılmaktaymış. Bundan dolayı bu nüshada bazı Arapça kelimelerin tercümeleri kısmında “bilinen” anlamına gelen “معروف ma‘rūf” kelimesi yazılmışken Çağatayca ve Moğolca satırlarda ise “معروف ma‘rūf” kelimesinin kısaltması olarak “ف fe” harfi yazılmaktadır. Ya da kelimenin Farsça tercümesi yapılmış ama Çağatayca ve Moğolca satırlarda “bilinen” anlamına gelen “ma‘rūf” kelimesinin kısaltması olarak “ف fe” harfi yazılmaktadır. Mesela sayfa 020b’de Arapça kısmında “عقيق ‘aḳīḳ” kelimesi geçiyor. Bunun altında Farsça’da “معروف ma‘rūf”, Çağatayca ve Moğolca’da sadece “ف fe” yazılmaktadır. Yukarıdaki örnekleri aşağıda satır altı tercüme ve transkripsiyonu ile göstermekteyiz:

اَجَال	اَجَل	اَحْيَان	حِينَ	اَوْقَات	وَقْتُ	Arapça / 006b
ecāl	ecel	aḥyān	hīn	awḳāt	waqt	
جمع	وقت معین	جمع	مثله	جمع	هنگام	Farsça
cem‘	waqt-i mu‘ayan	cem‘	mişli	cem‘	hengām	
ج		ج	م	ج	جاق	Çağatayca
c		c	m	c	çaḳ	
ج		ج	م	ج	جاق	Moğolca
c		c	m	c	çaḳ	

بَبَخْشَانِي	لَعْل	عَقِيق	يَوَاقِيت		Arapça / 020b
bedeḥṣānī	la‘al	‘aḳīḳ	yawāḳīt		
لَعْل	معروف	معروف	جمع		Farsça
la‘al	ma‘rūf	ma‘rūf	cem‘		
ف	ف	ف	ج		Çağatayca

f	f	f	c	
ف	ف	ف	ج	Moğolca
f	f	f	c	

1.4. Tezde Kullanılan Yöntem

Çalışma *Giriş*, *Metin*, *Kısa Notlar* ve *Dizin* olarak dört ana bölümden oluşur. Giriş kısmında *Muḳaddimetü'l-Edeb*'in yazıldığı dönem ve Harezmi Türkçesi hakkındaki bilgilerin yanı sıra dönemin diğer eserleri, *Muḳaddimetü'l-Edeb*, nüshaları ve üzerine yapılan çalışmalar hakkında genel bilgilerle *Muḳaddimetü'l-Edeb*'in dört dilli nüshası hakkında bilgi verilmektedir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi üzerine çalıştığımız nüsha *Muḳaddimetü'l-Edeb*'in dört dilli nüshasıdır ve 533 varaktan oluşmaktadır. Bu çalışmada ilk başta 001b sayfasından 100b sayfasına kadar Farsça, Çağatayca ve Moğolca kısımlarının transkripsiyonu ve Türkçe çevirisi tablo üzerinde gösterilmiştir. Metinde Arapça kelime ve ibarelerinin altında Farsça, Çağatayca ve Moğolca tercüme verilmemiş, Arapça'daki çoğul, eş anlamlı kelimelerin diğer dillerde karşılığı verilmemiştir. Bundan dolayı biz de sadece metinde mevcut olan kelime ve ibarelerin yazıçevirimini verdik. Metinde Arapça çoğul ve eş anlamlı kelimelerin Farsça, Çağatayca ve Moğolca tercümelerinde sadece “cem” veya “mişli” kısaltmalarını yazmaya gerek olmadığı kanaatiyle transkripsiyonda göstermedik.

Muḳaddimetü'l-Edeb'in dört dilli nüshasında işlenen bir çok Çağatayca kelime ünlü, ünsüz düşmesi, ünsüz benzeşmesi, ünlülerde ilerleyici ve gerileyici benzeşme gibi değişiklikler mevcuttur. anka, karaḳuluk, karaḳusu, manḳlay, onka, onḳlay, sonḳlay, sonḳra, yanḳaḳ, yanḳı, yanḳla, yanḳılış kelimeleri η yerine nḳ ile yazılmıştır. Bu yazım metnin önemli özelliklerindendir. Çağatayca metinlerde bu biçimde yazımlara rastlanmamaktadır.

Biz de notlar kısmında 001b'den 100b'ye kadar kısa şekilde bu tür kelimelere Lessing'in sözlüğü³¹ ve Tumurtogoo'nun kitabındaki³² şekiller ile karşılaştırarak yer

³¹ Ferdinand D. LESSING, **Mongolian-English Dictionary**, Compiled by Mattai Haltod, John Gombojab Hangin, Serge Kassatkin and Ferdinand D. Lessing, Third Printing, (Bloomington-Indiana 1995, The Mongolia Society Inc., Indiana University).

³² D. TUMURTOGOO, **Mongolian Monuments in Uighur-Mongolian Script (XIII-XVI Centuries) Introduction, Transcription and Bibliography**, With the Collaboration of G. Cecegdari, (Taipei-Taiwan 2006, Institut of Linguistics Academia Sinica).

verdik. Bu iki kaynakta yer almayan kelimeler, diğer Moğolca ve Çağatayca kaynaklara müracaat edilmek suretiyle değerlendirildi.

Mesela 007b sayfasında “gün” anlamına gelen “üdür” kelimesi Lessing ve Tumurtogoo’da “edür” şeklinde geçer. Notlar kısmında bu kelimenin hem yazıçevrimini hem de Arap harfli şeklini yazarak yanında önce Mustafa S. Kaçalın’ın tercüme ettiği Poppe’nin *Muḳaddimetü’l-Edeb*’inde³³ hangi biçimde, hangi sayfada geçtiğini, sonra Lessing ve Tumurtogoo’daki biçimleri gösterdik. Çağatayca kelimeleri de esas olarak Clauson’un etimolojik sözlüğü³⁴ ile Abuşka³⁵ lugatindeki biçimler ile karşılaştırdık. Bu sözlüklerde yer almayan biçimler diğer Moğolca ve Çağatayca sözlüklerden tespit edilmeye çalışıldı. Sona da 001b’den 100b’ye kadar geçen Moğolca ve Çağatayca kelimelerin dizinini (ekli şekilleri de dahi) ekledik. Dizin kısmında parantez içindeki sayılar kelimelerin aynı sayfada kaç defa geçtiğini göstermektedir.

³³ N. N. Poppe, **Muḳaddimetü’l-Edeb: Moğolca-Çağatayca Çevirinin Sözlüğü: Zemahşeri**, Çeviren Mustafa S. Kaçalın, (Ankara 2009, Türk Dil Kurumu Yayınları).

³⁴ Sir Gerard CLAUSON, **An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish**, (London 1972)

³⁵ Mustafa S. KAÇALIN, **Niyâzi: Nevâî’nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar: El-Luğātu’n-Nevâ’iyye ve’l-İstişādātu’l-Cağatâ’iyye: Giriş – metin – dizinler – tıpkıbası**, (Ankara 2011, Türk Dil Kurumu Yayınları).

2. METİN

001b

1. şükr ol teŋrige kim artuŋ kıldı barça tillerdin Arab tilini
2. anıŋ artuŋ kıldı êtken kitabını özke kitablardın ve dūrūd payġambara

002a

1. kim bitik bilmey Arap söz taŋı uruŋlarıŋa kim barça Arabdın orundur
payġambardın sonŋra bu tilniŋ
2. artuŋluŋı üçün ve ol kim teŋri buyurdın anŋa artuŋluŋ işden ve ol kim
3. ihtiyaç ête boluptur musulmānlıŋ dīnide tūrлүk tūrлүk ‘ilmliŋa
4. tūrлүk tūrлүk ādāblarıŋa yaŋşı bilgüçilerni ve anı bilgüçini

002b

1. sanaldı bu ümmetniŋ ‘ālimler içinde yād kıldı
2. imāmlar bölükinde³⁶ teŋri te‘ālā sun‘ıdın uşbu bölükke ol turur kim
3. pādşāhlarnıŋ yaġmadı bulutları tōkmedi bērgenleri
4. baŋşıŋanları hēç kişike bularŋa tōkülgen alarnıŋ bilgelerin

003a

1. alarnıŋ haŋıbleriŋa alarnıŋ bitgüçilerike alarnıŋ қоşuŋçılarıŋa öksütmedi
2. Arab devleti ötkendin sonŋra hēç çaŋnı çaŋlardın bir cevānmerd pādīşāhdın
3. kim mihrebān êdi alarŋa ve tanlarıdı alarnı ve özike bulur êrdi işlerini ve
bütkerür êrdi
4. bilüşür êrdi alarnıŋ hūneride amraŋ êdi alarnıŋ hūneriniŋ yapılmaŋıŋa (?)

003b

1. ve ol kim tanladı teŋri te‘ālā bizniŋ çaŋımızda edeb³⁷ ‘ilminiŋ
2. nuşraŋı üçün ve saldı anıŋ köŋlike Arab til[i]niŋ sevdiklūġı
3. uluġ bēġ çerik bēġi uluġ devletliġ

³⁶ Metinde “pölükinde” şeklinde geçer.

³⁷ Metinde “eb” şeklinde yazılmış.

4. Atsız turur h̄ārezmşah oğlu tenri te‘ālā hemîşe anı artuḡ tutḡay ve tevfiḡe nuşrat
bërke

004a

1. anıḡ artuḡ tatḡı faẓıllar bile olturmakı turur ve anıḡ ḡāyet oynamakı
2. bilgüçiler bile ayak içmekı turur ve dāīm kereminiḡ kēñlülegi
3. alarnıḡ başıda tartılıp³⁸ turur alarnıḡ turur yerlere tōkülgen bir nesi bile yahşı turur
4. ve bër[g]enleri ve gëyipleri bir biriniḡ songıça alarnıḡ ḡatıda ulaşu êrdi ve in‘ām
bêrürdi alarḡa

004b

1. ve kündüz êrürdi çın aḡa kim maḡa uluḡ ḡükmi biti kim dāyim uluḡ bolsun kim
bir
2. nuşḡa bitimeklige mukaddimetü’l - edebniḡ kitabıdın kitabḡanesi üçün
3. ki ma‘mûra turur mên daḡı işledim ol fermān burdalıḡı üçün kıldım bu kitābnı³⁹
4. atlayış anıḡ atıda anıḡ üçün kim uşbu kitāb⁴⁰ çın öḡim tapıp tur ḡabûl

005a

1. köñüllerde ve êsti şehirler içinde kün toḡar cenûb yêli êstgen dëḡ
2. tiledim kim dāyim mezkûr bolḡay barḡa yerlerde ve çaḡlarda bolḡay
3. anıḡ aziz atı barḡa dil[l]erde⁴¹ tenri te‘ālā tevfiḡ bërgey anḡa ol kişini⁴²
4. kim bedük kılḡa yahşı atını ve ḡazḡanḡay uluḡ şevābnı

005b

1. çın oḡ kim tenri yahşı tevfiḡ bërgüçı turur ve yārī kılḡuçı bul kitāb bēş ülüş turur
burunḡı
2. ülüşi atlarda turur êkinçi ülüşi fi‘llerde turur üçünçi ülüşi
3. harflerde turur tōrtünçi ülüşi atlarınḡ⁴³ êvürmekide bēşinçi ülüşi fi‘llerniḡ
4. êvürmekide turur burunḡı ülüşi ol atlarınḡ⁴⁴ ülüşide turur

³⁸ Metinde “tatılıp” şeklinde yazılmış.

³⁹ Metinde “kitebni” biçiminde yazılmış.

⁴⁰ Metinde “kiteb” biçiminde yazılmış.

⁴¹ Metinde “bilerde” şeklinde yazılmış.

⁴² Metinde “işini” şeklinde yazılmış.

⁴³ Metinde “atmarnıḡ” şeklinde yazılmış.

⁴⁴ Metinde “atmarnıḡ” şeklinde yazılmış.

Çeviri:

(001b) Arap dilini bütün diller arasında üstün yapan Allah’a hamd olsun. Onun hazırladığı kitabı diğer kitaplardan üstün tuttu ve **(002a)** Arap dilinde yazı bilmeyen peygambere ve bütün Araplardan seçkin olan(?) (peygamberin) soylarına selam olsun. Peygamberden sonra bu dilin üstünlüğü için Tanrının buyruğuyla ona üstünlük işini buyuruldu ve müslümanlık dini için türlü türlü ilimleri ve edepleri iyi bilenlere ihtiyaç duyuldu. **(002b)** Bu ümmetin alimleri içinde sayıldı, yad edildi. İmamlar bölümünde, Yüce Tanrı’nın bu bölüğe yaptığı şudur: Padişahın bulutu yağmadı, verdikleri dökülmedi. Bunlara ve bunların bilginlerine **(003a)**, hatiplerine, yazıcılarına ve şarkıcılarına verilen bahşişleri eksiltmedi. Arap devleti geçtikten sonra bütün zamanlarda onlara mihriban olan cömert bir padişahı ve onları tanırды, işlerini kendisine (uygun) bulurdu ve işlerini tamamlardı. Onların hünerini bilirdi, onların hünerlerinin gösterilmesine karşı istekliydi. **(003b)** Yüce Tanrı bizim zamanımızda edep ilminin nusreti için (onu) seçti ve onun gönlüne Arap dilinin sevgisini koydu. (Bu) büyük bey, ordu komutanı, büyük devlet sahibi Harezmşah oğlu Atsız’dır. Yüce Tanrı daima onu üstün tutsun ve ona yardım etsin. **(004a)** Onun en tatlı yönü bilginler ile oturması ve en büyük eğlencesi de bilginler ile içki içmesidir ve cömertliğinin genişliği daima onların başındadır. Onların yere düşen bir şeyi bile iyidir. Verdikleri ve giysileri(?) bir birinin arkasından onların huzuruna ulaşırdı ve onlara bahşiş verirdi **(004b)** ve gündüz olurdu. Ey gerçek ağabey, bana büyük hükmü yaz ki daima büyük olsun, mukaddimetü’ledeb adlı kitabın bir nüshasının yazılmasını istedim. O fermana uygun olarak bu kitabı hazırladım, bu yüzden mutluyum. Bu kitap tüm gönüllerde kabul görsün. **(005a)** Şehirler içinde doğudan, güneyden esen rüzgarlar gibi esti. Her yerde ve her zaman adı devam etsin, onun aziz adı bütün dillerde zikredilsin istedim. Yüce Tanrı ona (kitaba) ve o kişiye (onu yazana) başarı nasip etsin ve o büyük sevap kazansın. **(005b)** Gerçekten Tanrı başarı nasip ederdі ve yardımcıdır. Bu kitap beş bölümdür. Birinci bölüm isimler , ikinci bölüm fiiller, üçüncü bölüm harfler, dördüncü bölüm isim çekimleri, beşinci bölüm fiiller çekimi hakkındadır. Birinci bölümü o isimlerin bölümündedir.

2.1. Bâbü'l-Ewwel

S.	Farsça	Çağatayca	Moğolca	Türkçe
006a	hengām	çaķ	çaķ	çağ
006b	dereng der miyān-i dū payğambar	iki payğambar arası ötgen çaķı	ķoyar yalawaçın cūra nögçigsen çaķ	iki peygamberi n arasında geçen zaman
	haştād sāl	sêksen yıl	nayan hon	seksen yıl
	sāl	yıl	hon	yıl
	imsāl	bu yıl	ene hon	bu yıl
	pārsāl	bıltur	nidani hon	geçen yıl
	sāl-i āyende	kêlür yıl	iregün hon	gelecek yıl
	yek faşl ez çār faşl	yılın 4 ülüş[i]den bir ülüş	honi dörben ķubi'āsa nigen ķubi	yılın dört mevsiminden bir mevsim
007a	bahār	yaz	ķabur	ilkbahar
	tābistān	yay	cun	yaz
	tīre māh	küz	namur	güz
	zemistān	ķış ⁴⁵	übül	kış
	māh	ay	sara	ay
	awwal-i māh	ay başı	nigen sara	ay başı
	āķir-i māh	aynıñ yaķı	sara'in ⁴⁶ köl	ayın sonu
	māh-i muħrram	muħarrem ayı	honu hekin sara	muharrem ayı
	māh-i şafar	şafar ayı	ķucir sara	şafar ayı
	māh-i rebī'ü'l-ewwel	rebī'ü'l-ewwel ayı	ķubi sara	rebiülevvel ayı

⁴⁵ ķış

⁴⁶ ساراين

	māh-i rebi‘ü’l-āḥir	rebi‘ü’l-āḥir ayı	cunu dumda sara	rebiülahir ayı
	māh-i cumādī’l-ewwel	cumādī’l-ewwel ayı	köke sara	cumadiül evvel ayı
	māh-i cumādī’l-āḥir	cumādī’l-āḥir ayı	hö’ölcin sara	Cumadiül-ahir ayı
	māh-i receb	receb ayı	übülün dundadu sara	receb ayı
	māh-i şa‘bān	şa‘bān ayı	şilami urdu sara	şaban ayı
007b	māh-i ramadān	rūze ayı	şilam sara	ramazan ayı
	māh-i şawāl	bayram ayı	şilam koytu sara	şawal ayı
	māh-i zū’l-ka‘d	ara ayı	ara sara	zülkade ayı
	māh-i zū’l-ḥicce	ḡurbān ayı	honu köl sara	zülhicce ayı
	şeb u roz	kêçe kündüz	söni üdür	gece gündüz
	şeb	kêçe	söni	gece
	pāre-i şeb	kêçeniñ bir ülüşü	söni nigen keşik	gecenin bir yarısı
	miyān şeb	yarım kêçe	carim söni	gece yarısı
	waḡt-i saḡar	tañ	Ür	tan
	şeb-i doş	burunkı kêçe	uridu söni	önceki gece
	şeb şude	kışnıñ āḡir kêçesi	e[b]ülin koytu söni	kışın son gecesi
008a	roz	kün	üdür	gün
	ewwel-i roz	kün ewweli	üzürin uridu	günün başlangıcı
	her roz	her künde	üdür üdürtü	her günde, Far. her gün
	imroz	bu kün	ene üdür	bugün
	dī	tüne kün	öbüge üdür	dünkü gün
	perīr	uzadu kün	uricu üdür	önceki gün
	ferdā	tañla	manağar	yarın
	pes ferdā	ay kün	çinaçi üdür	öbür gün
	sepīde dem, rāst īstāde	tañ yaruḡı	ür geykü	tan ışığı
	roşnāyi-i sepīde dem	tañ bēlgürmeki	ür kırarlaba	Çağ. tan belirmesi, Mo. tan göründü

	bāmdād	tañ	ür	tan
	pagāh	erte	erte	sabah
008b	imroz bāmdād	bu künniñ ertesı	ene üdürün erte	bu sabah
	ferdā bāmdād	tañla ertesı	manağar erte	yarın sabah
	çāştgāh	kuşluk	şileni çaķ	kuşluk vakti
	waķt-i namāz-i peşin	özlek namāz çaķ	üdür dülin namāzın çaķ	öğle namazı vakti
	waķt-i namāz-i diğer	ekindü namāz çaķı	ğurta namāz çaķı	ikindi namazı vakti
	waķt-i namāz-i şām	aķşam namāz çaķı	üdeşin namāzın çaķ	aķşam namazı vakti
	şebāngāh	aķşam	üdeşi	aķşam
	waķt-i namāz-i huften	yatış namāz çaķı	kebtéküyin ⁴⁷ namāzın çaķ	yatsı namazı vakti
	her bāmdād	her kéçe	her söni	her gece, Far. Her sabah
	we şebāngāh	kündüz	üdür	gün, Far. aķşam
009a	roz-i şanbe	şenbe küni	şenbe üdür	cumartesi günü
	roz-i yekşenbe	yekşenbe küni	nigen üdür	pazar günü
	roz-i düşenbe	düşenbe küni	ķoyar üdür	pazartesi günü
	roz-i seşenbe	seşenbe küni	ğurban üdür	salı günü
	roz-i çārşenbe	çārşenbe küni	dörben üdür	çarşamba günü
	roz-i pençşenbe	pençşenbe küni	tabun üdür	perşembe günü
	roz-i ādīna	ādīna küni	ādīna üdür	cuma günü
	yek hafta	bir hafta	nigen dolan	bir hafta
	roz-i ‘āşūrā	‘āşūrā küni	‘āşūrā üdür	aşura günü
	nawrüz	navrüz küni	üdür şini	nevruzun ilk günü
	roz-i naw	yanķı küni	şini üdür	yeni gün

⁴⁷ Metinde “keteküyin” şeklinde yazılmış.

	mihirgān	küz çaķı	namuran çaķ	güz mevsimi
	---	bayram	‘īd	bayram
	‘īd roze kuşāden	uluğ bayram	yeke ‘īd	büyük bayram
	‘īd qurbān	qurbān bayramı	qurbān ‘īd	Kurban bayramı
	pāre-i rozgār	bir neçe kün	nigen kedün üdür	birkaç gün
009b	yek sā‘at	bir sā‘at	nigen sā‘at	bir saat
	dereng de miyān-i dū doşīden	iki saķmaknıñ arası	ķoyar sālın cabsar	iki sağma zamanının arasındaki zaman
	aknūn	ēmdi	odō	şimdi
	key	ķaçan	kece	ne zaman
	ez ān waķt bāz	ol waķtın beri	tere çağasa inakşı	o zamandan beri
	der waķt-i guzeşte	kēçken çaķda	nögçigsen çaķtu	geçmiş zamanda
	der waķt-i āyende	kēlür çaķda	iregü çaķtu	gelecek zamanda
	yekbār	bir katla	nigete	bir defa
010a	der bāri	bir kezde	nigete	bir defa
	der sālī	bir yılda	nigen hondu	bir yılda
	der māhi	bir ayda	nigen saradu	bir ayda
	der şebi	bir kēçede	nigen sönidü	bir gecede
	der rozi	bir künde	nigen üdürtün	bir günde
	der bāmdādi	bir ērtede	nigen ērtedü	bir sabahta
	der şebāngāhi	bir akşam[da]	nigen üdeşidü	bir akşamda
	der ān waķt	ol vaktıda	tere çaķtu	o zamanda
	der ān sāl	ol yılda	tere hondu	o yılda
	der bāmdād	ol ērtede	tere ērtedü	o sabahta
	der ān şebāngāh	ol akşamda	tere üdeşidü	o akşamda
	der ān sā‘at	ol sa‘atda	tere sa‘atdu	o saatte
	der ān şeb	ol kēçede	tere sönidü	o gecede
	der ān roz	ol künde	tere üdürtü	o günde

010b	roz-i kıyāmet	kıyāmat küni	kıyāmat üdür	kıyamet günü
	nişānhāy-i roz-i kıyāmet	kıyāmat küniñ bēlgüleri	kıyāmat üdürün bēlgesinü	kıyamet gününün belirtileri
	īn cahān	bu cihān	ene cihān	bu dünya
	ārāyiş-i īn cahān	bu dünyanıñ bēzeki	ene hūrlünçin çimeg inu	bu dünyanın süsü
	ān cahān	ol cihān	tere cihān	o cihan
011a	īn cahān	bu cihān (2 kez)	ene cihān (2 kez)	o cihan
	ān cahān	ol cihān (2 kez)	tere cihān (2 kez)	o cihan
	miyān-i dū cahān	iki cihānnıñ arası	qoyar cihāni cabsar	iki cihanın arası
	miyān-i morden we zinde şuden	ölmek tirilmek arası	ükülün amiduyīn cabsar	ölüm kalım arası
	āsmān	kök	köke	gök
	kināre-i āsmān	kökniñ kırağı	kökeyīn ğicār	gök ufuku
	---	kökniñ kırağları	kökeyīn kıcāt	gök ufukları
	cāy-i berāmed āftāb	kün tuğar yer	naran urğuqu ğacar	gün doğusu
	cāy-i firo şuden-i āftāb	kün batar yer	naran şingekü ğacar	gün batısı
011b	---	kün batar yerleri	naran şingekü ğacarlar	batı ülkeleri
	dū kināre-i āsmān	kökniñ iki kırağı	kökeyin qoyar ğicār	göğün iki ufuku
	miyāne-i āsmān	kökniñ ortası	kökeyin dunda	göğün ortası
	ḥat ber āsmān	kökniñ yolu	kökeyin mör	yıldız kayması sonucu oluşan yol
	rāh-i kāhkeşān-i (kehkeşān) ḥāciyān	ḥacīlar yolu	ḥacīn mör	hacılar yolu
	kemān-i rustem	rüstem yası	rüstemin numu	Rüstem'in yayı
	burc-i bere, ewwel	qozı yulduz	qurağan hodun	oğlak burcu
	burc-i gāw, duwum	uy yulduz	üker hodun	boğa burcu
	burc-i cewzā, sewum	qoş yulduz	---	ikizler burcu
	burc-i ḥerçeng, çahārūm	penc pāye yulduz	tabun költü hodun	beş basamak yıldızı

012a	burc-i şer, pencum	arslan yulduz	arslan hodun	arslan burcu
	burc-i hoşē, şeşum	buğday başı yulduz	buğdayın hekin hodun	başak burcu
	burc-i terāzū, heftum	tarāzū yulduz	cing hodun	terazi burcu
	burc-i gejdum, heştum	çayan yulduz	çayan hodun	akrep burcu
	burc-i kemān, nuhum	yay yulduz	numun hodun	yay burcu
	burc buzğāle, dehum	oğlak yulduz	ünügün hodun	oğlak burcu
	burc-i delw, yāzdehum	ğobğa yulduz	ğobğayın yulduz	kova burcu
	burc-i mähī, duwāzdehum	balık yulduz	ciğasun hodun	balık burcu
	āftāb	kün (güneş)	naran	güneş
	çerha-i āftāb	kün[n]in çotanı	naratu çotan	güneşin dönüşü
	girde-i āftāb	künniñ tewereki	naranu tögerik	güneş kursu
	mäh	ay	sara	ay
	hirmen-i mäh	aynıñ çotanı	sara'in çotan	ay ağılı, hāle
012b	mäh-i new	yağı ay	şini sara	yeni ay
	mäh-i şeb-i çahārde	tolan ay	sara'in tolun	dolun ay
	āftāb we mäh	kün ay	naran sara	güneş ve ay
	sitāre	yulduz	hodun	yıldız
	sitāre-i roşen	yaruk yulduz	gegen hodun	parlak yıldız
	---	 tanıkan yulduz		sirius (akyıldız)
	perwīn	ülger	ülger	ülker
013a	heft birāderān	yētigen	dolan öbüget	yetiken (süreyya)
	sitāre-i ħurd	kiçik yulduz	hübügen hodun	küçük yıldız
	dū birāderān sitāre	iki aça ini yulduz	qoyar aça de'ū hodun	ikizler burcu
	rošnāyi	yarukluğ	gegen	parlaklık
	sitāre-i bāmdād	tañ yulduz	erte hodun	sabah yıldızı
	sitāre-i rewşen	yaruk yulduz	gegen hodun	parlak yıldız
	roşnayı	yarukluğ	gegentü	parlaklık, ferli
	tārīkī	qaranquluğ	qaranquluğ	karanlık

	tārīkī-i āḥer-i šeb	kēçeniñ āḥir ḡaranḡusı	sönüyīn ḡoytu ḡaranḡusı	gecenin son karanlıḡı
	tārīkī ewwel-i šeb	kēçeniñ ewwel ḡaranḡusı	sönüyīn uridu ḡaranḡu	alaca karanlık (gecenin ilk karanlıḡı)
	āftābgāh	küneşlik	naratu	güneşlik
013b	sāye	kölege (2 kez)	se’üder (2 kez)	gölge
	dereḡş	yaşın	yaşın	yıldırım
	tunder	kök kürkireki ⁴⁸	kök[e] donḡatḡu	gök gürültüsü
	ebr	buluṭ	e’ülen	bulut
	ebr-i sepīd	aḡ buluṭ	çaḡan e’ülen	ak bulut
	ebr-i bī bārān	yamḡursız buluṭ	ḡara ügey e’ülen	yaḡmursuz bulut
	pāre-i ebr	kēsek buluṭ	kēsek e’ülen	parça bulut
014a	mīḡ	tuman	budan	sis
	bārān	yamḡur	ḡura	yaḡmur
	bārān-i pes ez bārān	yamḡur kēyinde yaḡḡan yamḡur	ḡurayīn ḡoynāsa oraḡan ḡura	yaḡmur arkasından yaḡan yaḡmur
	bārān-i nuḡustīn	burunḡı yamḡur	uridun ḡura	önceki yaḡmur
	bārān-i duwum	ēkinçi yamḡur	ḡoyarin ḡura	ikinci yaḡmur
	bārān-i ḡurd ḡatre	uşak yamḡur	ḡüçüken ḡura	ufak yaḡmur
	bārān-i buzurg ḡatre	uluḡ yamḡur	yeke ḡura	büyük yaḡmur
	bārān-i buzurg	uluḡ uluḡ yamḡur	yeke yeke ḡura	çok büyük yaḡmur
	bārān-i šebā roz bārīde	tün kün yaḡḡan yamḡur	üdü r sōni oraḡsan ḡura	gece gündüz yaḡan yaḡmur
	tez bārīde bārān	itik yaḡdı yamḡur	türgen oraba ḡura	yaḡmur hızlı yaḡdı
014b	āb-i bārān	ḡaḡ susı	ḡaḡ usun	su birikintisi
	berf	ḡar	casun	kar
	sengçe	tolı	möndür	dolu tanesi

⁴⁸ Metinde “kürkizeki” olarak geçer.

	pejm	ķırav	---	ķıraġı
	germā	ısıķ	ķala'ūn	sıcak
	sermā	sawuķ	küyten	soġuk
	Germgāh, germāy-i peşīn	öylek ısıķı	üdüŗ dülü'īn ķala'ūn	öġle sıcaġı
	saħtī-i germā	ķatıķ ısıķı	ķata'ū ķala'ūn	çok sıcak
	bād	yēl	key	rüzgar
	bād-i meşriķ	kūn tuġar yeli	naran urġuķuyīn key	gūn doġusu rüzgarı
015a	bād-i meġrib	kūn batar ⁴⁹ yēli	naran şingeküyin key	gūn batısı rüzgarı
	bād-i canūb	cenūb yēli	cenūbun key	gūney rüzgarı
	bād-i şemāl	şimāl yēli	şimālūn key	kuzey rüzgarı
	bād-i keĵ	ēġri yēl	murū key	meyilli rüzgar
	bād-i hūş	yaħşı yēl	sayn key	iyi rüzgar
	bād-i nerm	yumuşak yēl	cōlen key	yumuşak rüzgar
	bād-i bī menfa'at	ķısır yēl	ķısran key	hasattan sonra eser verimsiz rüzgar
	bād-i bārdār kunende	yıġaċlarını yüklük ķılur yēl	modunı keyelitü kikü key	aġaċları dölleyen rüzgar
	bād-i germ be şeb	kēċeki ısıġ yēl	sönüyīn ķala'ūn key	geceki sıcak rüzgar
	bād-i germ be roz	kūnde ısıġ yēl	üdüŗin ķala'ūn key	gündüzkü sıcak rüzgar
	bād-i saħt	ķatıķ yēl	ķata'ū key	katı rüzgar
	bād-i saħt serd	ķatıķ sawuķ yēl	ķata'ū küyten key	katı soġuk rüzgar
	girdbād	ķuyun	ķuyun	kasırġa
	gerd	toz	tu[ķ]	toz
	gerd-i siyāh	ķara toz	ķara tuķ	kara toz
015b	hāk	topraķ	şiva	toprak
	hāk-i zer-i (ser) zemīn	yēŗ yüzündeki topraķ	ġacarun ni'ürtaki şiru	yeryüzünde ki toprak

⁴⁹ Metinde “baķar” şeklinde yazılmış.

	hāk-i zer-i zemīn	yēr altındağı toprak	ğacarīn dorakın şıru	yerin altındaki toprak
	zemīn	yēr	ğacar	yer
	gil-i hoş	yaḥşı balçık	sayn şıbar	iyi balçık
	gil	balçık	şıbar	balçık
016a	gil-i teng	suyuk balçık	singen şıbar	sıvı balçık
	gil-i siyāh	qara balçık	qara şıbar	kara balçık
	gil-i surḥ	kızıl balçık	hulān şıbar	kırmızı balçık
	gil-i ...	quruğ balçık	qo’āsun şıbar	kuru balçık
	pāre-i gil	balçık pārası	şıbarin kēsek	balçık toprağı
	rūy-i zemīn	yēr yūzi	ğacarin ni’ūr	yerin sathı
	zemīn-i rāst	tüz yēr	tübşin ğacar	düz yer
	kişwer	yèrniḡ yèti ũlüşdın biri	ğacarun dolan kubi’āsa nigen kubi	yerin yedi hissesiden bir hisse
	şore	yēr yēr (tuzlu yer)	şorta ğacar	tuzlu toprak
	zemīn-i wayrān	buzuk yēr	ebderkey ğacar	harap ũlke
	zemīn-i ābādān	ābādān yēr	ābādān ğacar	bayındır yer
	zemīn-i bī bārān	yamğursız yēr	qura ũgey ğacar	yağmursuz yer
	zemīn-i nerm	yumşak yēr	cōlen ğacar	yumuşak yer
	zemīn-i duruşt	irik yēr	şirūn ⁵⁰ ğacar	sert yer
016b	mānend-i āb	suga okşas	uşundu adali	suya benzer
	hāmūn	yazı	kēr	bozkır
	biyābān helāk kunende	çöl	çöl	çöl
	biyābān-i he	kişi öldürgüçi çöl	kū’ūn alağçi çöl	adam öldürücü çöl
	biyābān-i bā nişān	bēlgülük yābān	bēlgetü kēr	işaretili olan çöl
017a	cāy-i bī nişān	bēlgüsiz yēr	bēlge ũgey ğacar	bilinmeyen yer

⁵⁰ Metinde “şizūn” olarak geçer.

	reg	ķum	ķumaķi	kum
	tode-i reg	ķum tēpe	ķumaķi ķūdūri	kum tepe
	cāy-i baland	bēyik yēr	ōndūr ġacar	yüksek yer
	cāy-i pest	uşak yēr	boġani kaçar	ufak yer
	tode-i ĥāk	tēpe	ķūdūri	tepe
017b	koh	taġ	ūla	daġ
	koh-i baland	bōdūk taġ	ōndūr ūla	büyük daġ, Far. yüksek daġ
	koh-i ĥurd	kiçik taġ	ĥüçūken ūla	küçük daġ
	ser-i koh	taġ başı	ūlayīn hekin	daġın zirvesi
	dāmen-i koh	taġ ēteki	ūlayīn küymer	daġ eteġi
	sūraĥ der koh	taġ ūñūri	ūlayīn ūngūr	daġ mağarası
018a	anderūn-i koh	taġ içi	ūlayīn dotar	iki daġ arası
	derġāle	taġ kolu	ūlayīn cilġas	daġ vadisi
	rāh der koh	taġ yolu	ūlayīn mōr	daġ yolu
	rāh-i duşwār der koh	ķatık yol taġda	ķata'ū mōr ūladur	daġda çetin yol
	seng	taş	gūri	taş
	seng-i gird	tēgirmen taş[ı]	tōrik gūri	deġirmen taşı
018b	seng-i nerm	yumşak taş	cōlen gūzi (gūri)	yumuşak taş
	seng-i saĥt-i buzurg	uluġ taş	yeke gūri	büyük taş
	seng	taş	gūri	taş
	seng-i saĥt	ķatık taş	ķata'ū gūri	katı taş
	seng-i āhen keş	tēmūr ķapķan taş	temūr cūķu gūri	demir bileme taşı
	sengrīze	uşak taş	uşak gūri	ufak taş
	yek sengrīze	bir uşak taş	nigen uşak gūri	bir ufak taş
	seng-i germ	ısıķ taş	ķala'ū gūri	sıcak taş
	sengrīze-i ki ĥāciyān andāzend	ĥācīlar atķan uşak taş	ĥacidut ķarbuķ[s]an uşak gūri	hacıların attıġı ufak taş
	seng-i sepīd	aķ taş	çiġan gūri	ak taş

	seng-i sepīd nerm	aķ yumşak taş	çıġan cölen ġürī	yumuşak ak taş
	kulūh	kèsek	kèsek	kesek
019a	kulūh-i buzurg	uluķ kèsek	yeke kèsek	büyük kesek
	roy	ķola	ġula	bakır
	royger	ķolaçı	ġulaçı	bakırcı
	birinc	tuç	tuç	tunç
	mis	baķır	baķır	bakır
	mis-i gudāhte	èritken baķır	geskegsen baķır	eritilmiş bakır
	surb	ķorġaşun	ķorġaşun	kurşun
	erzīz	ķorkaşun	ķorkaşun	kurşun
	nuķre	kümiş	möngü	gümüş
	zer	altun	altan	altın
019b	zer rīšte	ip ⁵¹ tarıķan altun	utasun tataķsan altun	ipe dizilmiş altın
	zer rīze	uşak altun	uşak altun	ufak altın
	āje	işle[n]gen gec	caruķ[s]an gec	sönmüş kireç
	seng-i tūtiyā	tūtiyā taşı	tūtiyā ġürī	sürme taşı
020a	namaksāz	tuzlaķ	dabusutu	tuzla
	namak	tuz	dabusun	tuz
	namak firoş	tuz satķuçı	dabusun ķudalduķçi	tuz satıcı
	ġuher-i ābgīne	sırçanı yaķşısı	sırçeyin sayn	camın iyisi
	perāye-i zenān	ġatunlarnıġ altun kümiş yasaturı	ġatundin casaķu altun möngü	kadınların altın gümüş süslemeleri
	muhre	monçaķ	erike	gerdanlık
	muhre firoş	monçaķ satķuçı	erike ķudalduķçi	gerdanlık satıcı
	muhre-i siyāh	ķara monçaķ	ķara erike	siyah boncuk
	muhre-i yemeni	yamanlık monçaķ	yamanlık erike	yemen malı gerdanlık

⁵¹ Orjinal metinde bir nokta ihmalıyla “ت” ile yazılmış.

	goş-i mähî	balık kulağı	ciķasuni çıķın	balık solungacı
020b	gewher firoş	gewher satķuķı	gewher kudalduķķi	mücevher satıcı
	muhre-i sîmîn	kümiş saķak	möngün erike	gümüş saķak
	merwārîd-i ĥurd	kiķik inķü	hüķüken subuť	küķük inci
	şāķ-i mercān	marcān butaķı	marcānu burķasun	mercan budaķı
021a	rişte-i merwārîd	tizgen inķü	küymegsen subuť	dizilmiş inci
	destîne	bilezük	bilezük	bilezik
	dest barancan	tuķ bilezük	tuķ bilezük	tunķ bilezik
	bāzübend	ķol baķı	ķarun uyāsar	kol baķı
	destbend	bilek baķı	ķarun uyāsar	bileklik
	gerdenbend	boyn baķı	kücünî uyāsar	boyun baķı
	gulübend	boğuz baķı	ķolayîn huyāsar	ses telleri
	berbend-i sîne	kөгüs baķı	ķēcin uyāsar	gөгüs baķı
021b	gesübend	saķ baķı	üsünî uyāsar	saķ baķı
	Miyāngi[n], miyānbend	bêl baķı	büse	kuşak
	ta‘wîz	ķumar	---	muska
	muhre-i tesbîķ	tasbîķ monķaķı	tasbihin erike	tesbîķ boncuķu
	serbend	baş baķı	hekin uyāsar	baş baķı
	enguşterîn	üzük	---	yüzük
	engişterîn-i bî nigîn	ķaşsız üzük	haniskā ügey üzük	taşsız yüzük
	nigîn	ķaş	haniskā	ķaş, yüzük taşı
	pāy barancan	ayak bilezük	kölin bilezük	ayak bileziķi
	der goşi	ısırķa	süyke	küpe
022a	rāh	yol	mör	yol
	rāh-i balend	ördeki yol	öndür mör	yüksekteki yol
	miyān-i rāh	yol ortası	mörin dunda	yolun ortası
	rāh-i peydā	keņ yol	keng yol	geniş yol

	miyān-i rāh	yol ortası	mörin dunda	yolun ortası
	şāhrāh	uluğ yol	yeke yol	büyük yol
022b	nişān-i rāh	yolnıñ belğüsü	mörin belge	yolun belgisi
	pey	iz	mör	ayak izi
	çarsūy-i rāh	tört yolnıñ başı	dörben mörin hekin	dört yolun başı
	ferseng	yığaç	modun	ağaç, Far. fersah
	si yek mīl	yığaçnıñ üç ülüşiden bir ülüşü	moduni kırbān kubi'āsa nigen kubi	ağacın üç ülüşüden bir ülüş, Far. üçte bir mil
	yekbāng-i zemīn	bir ün yeter yer	nigen sonaşıu ğacar	bir ses yeter uzaklık
	dūrī der miyān-i dū cāy	iki yerniñ arasınıñ ırağı	ķoyarin ğacaron cabsarun	iki ülkenin arasınıñ uzaklığı
	sefer-i dūr	ıraķ yol	ķola mör	uzak yol
	menzilgāh	tüşür yol	ba'ūķu nutuķ	yerleşilecek ülke
	rāh-i guzeriyān	yol ötküçiler	mör nögçigçiler	yoldan geçenler
023a	rāh guzeri	yol ötküçi	mör nögüçki	yoldan geçen
	hemrāhān	yoldaşlar	mörin nögüt	yoldaşlar
	kār wān-i hāciyān	hācīlar kār wānı	hacın ortadut	hacılar kervanı
	kār wān-i ğala	aşlık kār wānı	tariyanu ortadut	ekmek kervanı
	kār wān-i būy	yıdlık kār wānı	hünirtü ortadut	koku kervanı
	bār	yük	aça'ān	yük
	āb	su	uşun	su
	āb-i endek	az su	hüçüken uşun	az su
	āb-i bisyār	köp su	olan uşun	çok su
	āb tā şatā leng	astuķķa yeter su	şığaydu kürkü uşun	ayak bileğine gelen su
	ġuençe-i āb	burçaķ	uşunu burçaķ	dolu tanesi

023b	yek şerbet āb	bir içim su	nigen ūkun uşun	bir içim su
	bākī-i āb der maşk	tulumda kalgan su	şabadu koçarukşan uşun	tulumda kalmış su
	bākī-i āb der henūr	idişde kalgan su	şabadu koçarukşan uşun	fincanda kalmış su
	āb-i serd	sawuk su	küyten uşun	soğuk su
	āb-i huş	yahşı su	sayn uşun	iyi su
	āb-i guwārende	kétgüçi su	koşulan uşun	neşeli su
	āb-i şāfī	süzük su	ariyun uşun	süzük su
	āb-i tīre	bulganka su	bulanķir uşun	bulanık su
	āb-i rewān	aķar su	urusķu uşun	akar su
	āb-i şor	aķık su	ğaşūn uşun	acı su, Far. tuzlu su
	āb-i telķ	taķır su	albaru uşun	acı su
	sutūr-i der refte āb (der āb refte)	gele kirgen su	adūsun oraķsan uşun	hayvanın girdiğı su
	āb-i hālīş	şāf su	ari'ūn uşun	süzük su
	yeh	muz	mōlsūn	buz
	yehdān	muzluk	mōlsūn gēr	buzlu
024a	hāmūn we huşķī	çöl	çöl	çöl
	deryā	tēñiz	mören	deniz
	miyān-i deryā	tēñiz ortası	mörenü dunda	deniz ortası
	cunbiş-i deryā	ğām	mörenü taşķin	ırmak taşķını
	girdāb	ēgrin	uşunu çoğrak	girdap
	kefk-i deryā	tēñiz köpük[i]	mörenü kōsūn	deniz köpüğü
	huşķī der miyān-i deryā	aral	aral	ada
	berfdān	ķar salur yer	časun uķu ğacar	kar atılan yer
	gilāf-i marwārīd	inķü kapı	subuťin ūta	inci kapı
	marwārīd	inķü	subuť	inci
	māhī	balık	ciğasun	balık
	māhī firoş	balık satķuķı	ciğasun ķudalduķķi	balık satıcı
	māhī gēr	balıkķı	ciğasunķi	balıkķı

024b	hār mähī	ılan balık	moğay ciğasun	yılan balığı
	mähī-i kolī	köldeki balık	köldekü ciğasun	göldeki balık
	mähī-i hürd	kiçik balık	hüçüken ciğasun	küçük balık
	post-i mähī	balık tērisi	ciğasun arasun	balık derisi
	mähī-i hürd	kiçik balık	hüçüken ciğasun	küçük balık
	mār mähī	ılan balık	moğay ciğasun	yılan balığı
	mähī-i huşk	kuruk balık	kosun ciğasun	kuru balık
	---	bağka ⁵²	menekey	kaplumbağa
	cūlāhek-i ābī	kazgançı	kağgu	örümcek
025a	herçeng	panc pāya	tabun költü	yengeç
	rūd	say	say	sel yarığı
	şāhi ez rūd	saydan bir arıki	sayāsa nigen tatāl	çayın bir kolu
	cūy	arık	tatāl	ark
	ser-i cūy	arık başı	tatālin hēkin	ark başı
	pāyān-i cūy	arık ayağı	tatālin köl	ark sonu
	cūy-i hürd	kiçik arık	hüçüken tatāl	küçük ark
	cūyçe	kiçkine arık	hüçüken tatāl	küçük ark
	cūy-i girdāgird-i hayme	ēw tēgresi arık	gērin orçinki tatāl	ev çevresindeki ark
	cāy-i derāmed-i āb	su kirer yer	uşun orağa kaçır	su giren yer
	rāh-i guzer-i āb ber pest	ēnişenki su	huru uruşku uşun	aşağı akan su
	rāh-i guzer-i āb	su örter yeri	uşun nöçikü gacar	su geçen yer
025b	kol	köl	köl	göl
	bend-i kuşāde	yēşilmiş bağ	aldarağsan büçi	çözölmüş bağ
	bend āb-i beste	bērkitgen bağ	bekitkeksen büçi	sağlamlaşan bağ
	āb-i tez	itik su	---	şiddetli su
	çeşme-i germ	ısıık bulak	---	sıcak su pınarı

⁵² Orjinal metinde “bağkağa” olarak geçer.

	ābgāh	su [t]urar yēr	uşun bayğu kaçar	su duran yer
	çāh	ķuduk	ķuduk	kuyu
026a	çāh-i nāberāwerde	tamām bolmağan ķuduk	ese baraksan ķuduk	bitmemiş kuyu
	çāh-i kuhne	ēski ķuduk	ķuçin ķuduk	eski kuyu
	çāh-i nāberāwerde	tamām bolmağan ķuduk	[ese] baraksan ķuduk	bitmemiş kuyu
	bun-i çāh	ķuduk tübi	ķuduķin hırar	kuyu dibi
	leb-i çāh	ķuduk kıraķı	ķuduķin ğicār	kuyu kenarı
	çerķ-i çāh	ķuduk çarğı	ķuduķin herği'ūr	kuyu çarkı
	girdāgird-i çāh	ķuduķnıñ tēgresi	ķuduķin torin	kuyu çevresi
	delw-i pur āb	ķopķa tola su	ķubķa dūren uşun	kova dolu su
	resen-i çāh	ķuduk ipi	ķuduķin deyūsün	kuyu ipi
	çerķ-i dūlāb	çığır	herğür	çıkırık
026b	kūze-i dūlāb	çığır kūzesi	herğürin ķoduğa	çıkırık kovası
	havd-i dūlāb	çığır havzı	herğürin köl	havuz çıkırğı
	ābgāh	su an anbārı	uşuni ğer	su deposu
	????	ba[ķ]ķa ķabuķı	menekeyın yasun	kaplumbağa ķabuğu
	hāşāk-i āb	su yüzide turķan çöp	uşuni dēre bayķsan ebesün	su üstünde duran ot
	çemen āb	ķacar	ķacar	yer, Far. çimenden oluşan su seti
	leb-i cūy	su kırağı	uşuni ķicār	su kıyısı
	leb-i deryā	tēñiz kırağı	mörenü ķicār	deniz kıyısı
027a	leb-i rūd	say kırağı	sayin ķicār	yar kırağı
	keştīgāh	kēme turur yēr	onķaça bayķu kaçar	gemi duracak yer
	pul-i ğurd	köprük	kö'ūrge	köprü, Far. küçük köprü
	pul-i buzurg	uluğ köprük	yeke kö'ūrge	büyük köprü
	giyāh	ot	ebesün	ot
	giyāh-i ter	öl ot	noytan ebesün	yaş ot

	kişt	ekin	tariyan	ekin
	kişt[gāh]	ekin yeri	tariyanu ğacar	ekin tarlası
	berg-i kişt	ekin yaprağı	tariyanu nabçin	ekin yaprağı
027b	tuḥm-i ğalle	aşlık uruğı	tariyanu hüren	tahıl tanesi
	tuḥm-i tarezār	kök yaş uruğı	köke nilka ebesün hürün	sebze tohumu
	hoşe	buğday başı	buğdayın hekin	buğday başağı
	gendum	buğday	buğday	buğday
	gendum firoş	buğday satkuçı	buğday kudalduqçı	buğday satıcı
	cew	arpa	arbay	arpa
	cew-i ter	yaş arpa	nilka arbay	yeşil arpa
	kāwres	konak	konak	darı
	bākiliye	---	bākili	bakla
028a	māş	toķurğak	toķurğan	maş
	ernesek	yasmuķ	mişle	mercimek
	muşeng	burçak	burçak	burçak
	keneb	kendir	kendir	kendir
	kenebdāne	kendir uruğı	kendir hüren	kendir tohumu
	tuḥm-i ispağul	aspağul uruğı	asbağul hüren	ispağul tohumu
	kākbān	kācīra çeçeki	kacirāyin çeçeg	yalancı safran çiçeği
	tuḥm-i mu‘atṭer	kācīra uruğı	kacirārin hüren	yalancı safran tohumu
	1 hoş[e] kāh	bir tutam ot	nigen tutam ebesün	bir tutam ot
	kāh	sanaman ⁵³	---	saman
	kef	---	çar	terazi gözü
	dāne-i siyāh	ķaramuķ	---	karamuk
	ḥirmengāh	ḥarman salur yer	ḥarman uķu ķacar	harman dövme yeri

⁵³ saman.

028b	hirmen-i nākūfte	yançılmağan harman	ese cançıkşan [harman]	ezilmemiş harman
	reze-i hirmen-i kūfte	yançılğan harman	cançıkşan harman	ezilmiş harman
	pālez zār	kawunluk	kawuntu	kavun ocağı
	pālez	kawun	kawun	kavun
	puşte-i pālez	fālīz arkası	falizun niruk	bostan arkası
	hirāse	koratğu	---	korkuluk
	herbuze	kawun	kawun	kavun
	hinduwāne	harbūza	---	kavun, Far. karpuz
	post-i [herbuze]	kawun kabuğı	[kawun] arasun	kavun kabuğı
029a	kedū	kabak	kabak	kabak
	dereht-i kedū	kabak yaprağı	kabuk nabçin	kabak yaprağı
	piyāz	soğan	sonkına	soğan
	piyāz-i tez	açık soğan	ğaşūn sonkına	acı soğan
	sīr	sarımsak	---	sarımsak
	sīr-i tez	açık sarımsak	ğaşūn sarımsak	acı sarımsak
	turb	turba	turba	turp
029b	penbezār	mamukluk	kibeztü	pamukluk
	penbe	mamuk	kibez	pamuk
	penbe firoş	mamuk satkuçı	kibez kudalduķçı	pamuk satıcı
	goza firoş	goza satkuçı	goza kudalduķçı	pamuk kozası satıcı
	goza-i dahān guşāde	ağzı açılğan goza	aman negsen goza	ağzı açılmış goza
	goza-i dahān baste	ağzı açılmağan goza	aman bütü goza	ağzı açılmamış goza
	korek	yétilmegen goza	ese kürügsen goza	yetişmemiş goza
	dāne-i penbe	çigit	kibezün hüren	pamuk tohumu
	---	bāğ	---	bahçe
	merğzār	öleñ	---	çimenlik, çayırılık

	mergżār-i tāze	tāze öleñ	şini öleñ	taze çimenlik
	gul	çèçek	---	çiçek
030a	gul-i surh	kızıl çèçek	hulān çeçeg	kırmızı çiçek
	gul-i sepīd	aķ çèçek	çigān çeçeg	ak çiçek
	gul-i zerd	sarıķ çèçek	şira çeçeg	sarı çiçek
	şigūfe-i dereht	yıgaç çèçek[i]	modunu çeçeg	ağaç çiçeği
	gul-i şigūf[t]e	açılmış çèçek	nè'ēksen çeçeg	açılmış çiçek
	gilāf-i şigūfe	çèçek kabı	çeçegin ūta	çiçek kabı, vazo
	lār kohī	çoğasun çèçek[i]	çoğasunu ⁵⁴ çeçeg	gündöndü, ay çiçeği
	berg-i merv	merw yapraķı	mürdīn nabçin	mersin ağacı yaprağı
030b	tarrezār	kök yaş yeri	köke ebesüni ğacar	yeşil taze ot biten yer
	tare/tarre	yaş ot	nilka ebesün	yeşil ot
	tare firoş	yaş ot satkuçı	nilka ebesün kudalduķçı	yeşil ot satıcı
	giyāh firoş	açık ot	ğaşūn ebesün	acı ot
	giyāh-i şīrīn	çüçük ot	amtatu ebesün	tatlı ot
	pence tarre	bir baķ yaş [ot]	nigen bağ nilka [ebesün]	bir bağ taze ot
	piyāz	soğan	sonķina	soğan
	kasnī-i telh	açık kasnī	ğaşūn kasnī	acı hindiba
031a	gaşnīz-i ter	öl gaşnīz	noytan gaşnīz	çiğ kişniş, kara kimyon, yaş maydanoz
	talhe	kekre	---	kekre bitkisi
	samārūğ	zamāruğ	---	mantar
	sipendān	açık sipandān	ğaşūn sipandan	acı üzerlik kabı
	āşīn	kek otı	---	kekik
	[a]spist-i huşk	ķuruķ yorunķa	ķo'āsun yorunķa	kuru yonca

⁵⁴ coğsuğ-a = dik duran, dikey, yukarı doğru olan, durgun duran (Lessing: 1067a)

	giyāh-i ābi	su otı	uşun ebesüni	su otu, yosun
031b	tuḥm-i koknār	köknér uruğı	köknārīn hüren	haşhaş tohumu
	giyāh-i ter	öl ot	noytan ebesün	yaş ot
	giyāh-i huşk	ķuruğ ot	ğaşün ebesün	kuru ot
	çerāgāh	otlag ⁵⁵	belçil	otlak
	merğzār	öleñ	---	çimenlik
	bīşe	bük	---	orman
	herzmure ⁵⁶	it ķawunı	noķayn ķawun	yaban ķavunu
032a	dirmene	yawşan	şibāk	yavşan
	banca	bürlügeç	bürlügen	kartopu
	rewāc	cögeri	---	ravent, ışkın, labada otu
	ğīşe	yēz	çik	kındıra bitkisi
	kilk	érkek ķamış	ère ķulusun	erkek ķamışı
	ney ķalem	yoğan ķamış	bidün ķulusun	kalın ķamış
	meḥ	büye	---	?
	dūḥ	yēken	cegen	ķamış
	ser-i dūḥ	yēken başı	cegenü hēkin	ķamış başı
	ḥāşāk-i mescid	mescidke salur ot	mescidtü debitķü ebesün	camıye sarılacak ot
	ḥār	tiken	örgesün	diken
	ḥār-i muğailān	uzķan tiken	tēmür örgesün	çakal eriğı
032b	ḥārçe, ḥār-i sepīd	aķ tiken	ciğan örgesün	ak diken
	ḥār-i se şāḥe	tēmür tiken	tēmür örgesün	çakal eriğı
	ḥār-i zerd	sarıķ tiken	şıra örgesün	sarı diken
	çūb-i kemān	yay yığaçı	numunu modun	yay ağacı
	bīd-i surḥ	ķızıl tal	hulān eçesün	kırmızı söğüt

⁵⁵ Orjinal metinde “otmağ” şeklinde geçer.

⁵⁶ herbuze.

	bīd-i merǧzārī	öleñ talı	ölengin ecesün	çayır söğütlüğü
	bada	tokrak	---	kavak
	dālū-i serd	arça yıǧacı	arcin modun	ardıç ağacı
	kunde	omça	---	suçluyu bağlamaya yarayan ağaç, kelepçe
	şürtāǧ	süksük yıǧacı	süksügin modun	çitlembik, daǧdaǧan ağacı, daǧ armudu
	hīzum	otun	tülen	odun
	hīzum firoş	otun satkuçı	tülen kudalduķçı	odun satıcı
033a	hīzum-i sitebr	yoǧan otun	bidūn ⁵⁷ tülēn	kalın odun
	ker	yulǧun	sukay	ılgın ağacı
	tā merǧ	süksük	---	çitlembik, daǧdaǧan ağacı, daǧ armudu
	[yek bend] hīzum	bir baǧ otun	nigen baǧ tülen	bir baǧ odun
	yek bend hīz	bir baǧ otun	nigen baǧ tülen	bir baǧ odun
	zemīn-i kişt	ekin yer	tariyanu ğacar	ekin tarlası
	hānhā we bāǧhā	yer su	ğacar uşun	ülke
	yek pel	bir atız	nigen atız	bir su arkı
	kārger	işçi	üyleçi	işçi
033b	pel	atız	atız	su oluǧu
	yek tahta [zemīn]	bir uluǧ kēsek yer	nigen yeke kēsek ğacar	bir büyük parça yer
	şed men cāy	yüz batman uruķ yer	ca'un batman hūrenü ğacar	yüz batmanlık ekin yeri
	zemīn-i bī şore	yaǧşı yer	sayn ğacar	iyi memleket
	cuftgāw	koş öküz	koş üker	çift öküz
	gāw-i anderūnī	içki öküz	dotaraķi üker	hassa öküz
	gāw-i bīrūnī	taşķı öküz	ğadadu üker	yabani öküz

⁵⁷ Metinde “bidan” şeklinde yazılmış.

	şiyār	şudgar	keligisen	sürülen yer
	āhen-i şiyār	amac tişi	ancasunu şidün	saban dişi
	yūğ	boyn turuğ	kücünü modun	boyunduruk
	hākkeş	toprak taşıkuçı	şiru taşıqçı	toprak taşıyıcı
	kaland/kulend	kétmen	---	çapa
034a	çerh-i gendum kob	aşlık yançar çığrık	tariyanu cançıku cıkırık	el değirmeni
	pel-i çübîn	kürek	kürcek	kürek
	sienguşt	ayrı	aciba	dirgen
	zenbîl-i hāk	toprak zenbîl[i]	şiridin aruğ	toprak teskeresi
	dās	orak	orğak	orak
	gerdün	‘arāba	tergen	at arabası
	çerhe-i gerdün	têgirçek	tergenü kündü	at arabası tekerleği
	rewgandān	yağ idişi	tosunu saba	yağ kabı
	çenber-i çerh-i gerdün	ek?	tergenü dörbelcin	at arabasının karesi (kasası)
	tîr-i gerdün	tiñil	tergenü sumun	at arabası dingili
	mîh-i tîr-i gerdün	Parmıyuk?	‘arābîn sumuni kadāsun	araba okunun sapı
	bustān bā dīwār	tamlık bağ	balğarsutu bağ	duvarlı bahçe
034b	direht	yığaç	modun	ağaç
	direhtistān	yığaçlık	modutu	ağaçlı
	çüb	kuruğ yığaç	kosun modun	kuru ağaç
	çüb firoş	yığaç satguçı	modun kudalduqçı	ağaç satıcı
	beğ-i direht	yığaç ıldız[1]	modunu hündüsün	ağaç kökü
	tene-i direht	yığaç boyı	moduni beye	ağaç boyu
	şāh-i direht	yığaç butağı	moduni burğasun	ağaç dalı
	şāhi ke ez beğ-i direht cehed	yığaç tübidin çıkgan budağ	moduni hirōrāsa ğarksan burğasun	ağaç dibinden çıkmış sürgün

035a	mīwe-i direht	yemiş	cimiş	meyve
	mīwe firoş	yemiş satğuçı	cimiş kudalduççı	meyve satıcı
	mīwe-i ter	öl yemiş	noytan cimiş	yaş meyve
	post-i direht	yığaç kabuķı	modunu kabusun	ağaç kabuķu
	direht-i nihāl	yañı yetken yığaç	şini kürügsen modun	yeni yetme ağaç
	bīd	tal	êçesün	söğütlük
035b	nārwen	ķara yığaç	ķara modun	ķara ağaç
	direht-i muķl	muķl yığaç[ı]	muķlun modun	kauçuk ağacı
	serv	arça	---	ardıç
	şore gez	şor yulğun	şor suķay	ılgın ağacı
	direht-i huşk	ķuruğ yığaç	ķosun modun	kuru ağaç
	zerdālū	erük	---	kayısı
	ālū-i siyāh	ķara ālū	---	siyah erik
036a	direht-i ħurmā	ħurmā yığaçı	ħurmayin modun	hurma ağacı
	tene-i direht-i ħurmā	ħurmā yığaçı boyı	ħurma modunu beye	hurma ağacı gövdesi
	çūb-i ħoşe-i ħurmā	baş ħurmānıñ yığaçı	hekin ħurmayin modun	baş hurma ağacı
	ħurmā-i ħām	yétilmegen ħurmā	ese kürügsen ħurma	yetişmemiş hurma
	ħurmā-i ter	öl ħurmā	noytan ħurma	yaş hurma
	ħurmā-i huşk	ķuruğ ħurmā	ķosun ħurma	kuru hurma
	niħāl-i ħurmā	ħurmānıñ kiçik yığaçı	ħurmayin hüçüken modun	hurma fidanı
	ħurmā-i nek	yahşı ħurmā	sayn ħurma	iyi hurma
	ħurmā-i bed	yaman ħurmā	mu ħurma	kötü hurma
036b	gauz	yankak	caķ	ceviz
	çılān	çığak	---	hünnap, çigde
	sincid	cigde	---	iğde
	seyb	alma	---	elma
	rez	bāğ	---	bağçe, Far. üzüm ağacı, üzüm bağçesi
	bāğbān	bāğçı	---	bahçıvan

	engūr	üzüm	cimiş	üzüm
	gūje (gūre)	yétilmegen baş üzüm	tügüy cimiş	olmamış salkım üzüm
	naw bāwe	yanķı yétilgen mīwe	say kürügsen cimiş	yeni olmuş meyve
	hoşe-i engūr	baş üzüm	hekin cimiş	baş üzüm
	hoşe-i engūr-i firo āwih̄te	asılğan baş üzüm	ölgügsen hekin cimiş	asılı salkım üzüm
	şāhi engūr	bir budak üzüm	nigen butak cimiş	bir budak üzüm
037a	çūb-i hoşe-i engūr	baş üzümniñ yığaçı	hekin cimiş[in] modun	baş üzümün ağacı
	dāne-i engūr	üzüm çekirdeki	cimiş hüren	üzüm çekirdeği
	dāne-i hurmā	hurmā çekirdeki	hurmayīn yasun	hurma çekirdeği
	sūrāh̄-i dāne-i hurmā	hurmā dānesi yaruğı	hurmayīn yasuni kaķarkay	hurma çekirdeğinin yarığı
	post-i dāne-i hurmā	hurmāniñ çekirdeki	hurmayīn	hurma çekirdeğinin kabuğı
	engūr-i šāmī	ķuruķ üzüm	ķosun cimiş	kuru üzüm
	engūr-i sepīd	aķ üzüm	çiğān cimiş	ak üzüm
	engūr-i surh̄	ķızıl üzüm	hulān cimiş	kırmızı üzüm
	sutūn-i bāğ	bāğ tireki	bağın tulğa	bahçe direği
	dīwār-i bāğ	bāğ tamı	bağın balğasun	bahçe duvarı
037b	hāne-i ez killk	çeberi	ķulunsun gēr	kamış çadır
	dīwār-i hāne	tikendin	örgeşün ese barıgsan balğasun	çakal eriğinden kurulan duvar
	der-i bāğ	bāğ eşiki	bağın e'ūden	bahçe kapısı
	pāre-i zemīn	bir kēsek yer	nigen keseg ğacar	bir parça yer
	cāy	orun	oran	orun
	dih	kēnt	balğasun	şehir

038a	dīwār-i girdā gird-i şehir	ķorķan tamı	ķorķanu balģasun	kale duvarı
	hişār	ķorķan	---	kale
038b	serhed	ël kırığı ⁵⁸	irgenü ğacar	ülkenin sınırı
	[ān] sūy	[ol] sarı	tere cüg	o yana
039a	poşış	örtür	bürkü	örtü
	miyān	ortası	dundani	orta
	dīwār-i şehir	ķorķan tamı	ķo[r]ģanu bulģasun	şehir duvarı
	bīrūn-i şehir	şehir taşı	şe[h]erin ğuri	şehir dışı.
039b	miyān-i şehir	şehir ortası	şeherin dund[a]	şehir merkezi
	bāzār-i hāciyān	hācīlarnıñ bāzārı	hacidun bazār	hacıların pazarı
	---	ısıķ su	---	
	germābe	ısıķ su	---	hamam
	germābeban	ısıķ suķı	ķala'ūn uşuni	hamamcı
	şarābhāne	çağır ewi	borun ğer	şarap mahzeni
	dukkān-i cūlāheki	bözçiniñ ewi	bözcyīn ğer	dokumacının evi
	cāy-i ğerībān	ğarīblarnıñ ewi	ğaribudun ğer	düşkünler evi
040a	namāzģāh	namāz kılur yer	namāz kikü ğacar	namaz kılacak yer
	mescid-i ādīna	ādīna mescidi	ādīnayīn mescid	cuma namazı mescidi
	---	teñriniñ ewi	tengriyīn ğer	allah'ın evi (kabe)
	şawma'a-i tersāyān	terseler sawma'ası	erkedüdün kilise	hristiyanların manastırı
	cāy-i muzzinān	bāng-i namāz okur yer	namāz kaylaķu ğacar	ezan okuma yeri
	debīristān	oğlanlar okur yer	kūken ungşiku ğacar	çocukların okuduğı yer

⁵⁸ kırığı.

040b	bīmārḥāne	ağrıqlar êwi	ebeçitün ger	hastane
	kelīsā-i tersāyān	terseler mescidi	erkedünü mescid	hristiyanları n kilisesi
	mescid-i cuhūdān	cuhūdlar mescidi	cuhūdun mescid	yahudilerin sinagogu, havrası
	sarāy-i daram			darphane
	encumen-i merdān	êrenler oturur yêr	êresün su[ğu] ğacar	erkeklerin oturduğu yer
	encumen-i zenān	ḥatunlar yığılur yêr	ḥatut ḳurıku ğacar	kadınların toplandığı yer
041a	bāzār-i ustūr	gele bāzārı	adūsuni bazār	hayvan pazarı
	naḥḥāşḥāne	kişi satar yêr	kü'ün ğudalduku ğacar	kişi satılan yer
	cāy-i dīdebān	ḳarawul turur [yêr]	ḳara'ul bayğu ğacar	karakol mahalli
	dīdbān	ḳarawul	---	bekçi
	zindānbān	zindān sakla[ku]cı	zindān saḳıḳçı	zindan bekçisi
	şikence	ḳın	---	azap
041b	bend	buçav	---	zincir
	dār	dār	---	dar ağacı, idam sehpası
	gōristān	gōristan	hu'urtu	kabristan
	gōr	gōr	hu'ūr	kabir
	gōr-i bīlaḥd	[sın]sız gōr	laḥd ügey ha'ūr	lahitsiz kabir
	sūrāḥ-i gōr	gōr teşüki	hu'urun nüken	kabir deliği, kabir çukuru
042a	ḥāk-i gōr	gōr toprağı	hu'urin şiru	kabir toprağı
	sūrāḥ-i gōr	gōr teşüki	hu'urin nüken	kabir deliği, kabir çukuru
	āşyāne-i	taş yêgen ḳuş êwi	güri idekü şiba'unu gër	bir tür serçe yuvası
	āşyāne-i murğ der direḥt	yığaçda ğuş êwi	modundağı şiba'unu gër	ağaçtaki ḳuş evi
	āşyāne-i murḥ ber zemīn	yêrdeğı ḳuş êwi	ğacartağı şiba'unu gër	yerdeki ḳuş yuvası

	āşyāne-i murḥ ber dīwār	tamdağı kuş ewi	balğasundagi şiba'ūnu gér	duwardaki kuş evi
	ārāmghāh şir	arslan turur yér	arslan bayku ğacar	arslan yatağı
	ārāmghāh-i gurg we kaftār	bōri turur yér	çina bayku ğacar	kurt duran yer
	cāygāh-i āhū	kèyik turur yér	göresün bayku ğacar	geyik duran yer
042b	sūrāḥ-i mūr	ķumursķa tēşūki	çubalīn gér	karınca deliği
	cāy-i bāzdāşt-i şuturān	tēwe için yığaçdın yasar ağıl	temēnū tuladu modunuya casaķsan ķoriya	deve için ağaçtan yapılan ev
	şebgāh-i gosfendān	ķoy için [yığaçdın] yasar ķotan	ķonin tula modu casaķsan ķotan	çit, ağıl
	sergīn	tēzek	harĝal	tezek
	sergīn-i ḥākbiz	topraklık tēzek	şirutu harĝal	topraklı tezek
	sergīnsār	tēzeklik	harĝa'ūltu	tezekli
	cāy-i uştur	tēwe yeri	temēnū ğacar	deve yeri
043a	cāygāh-i uşturān piş-i āb	su ķaşında tēwe yeri	uşunu dergede temēnū ğacar	su önündeki deve yeri
	çāḥ-i ĝala	aşlık orası ⁵⁹	tari'ānu ora	tahıl çukuru
	cāy-i ḥākrobe	ēwni[ḡ] süpürken salur yér	gerün şı'ūri orkikū ğacar	ev süprüntüsün ün atıldığı yer
	sarāygāh	sarāy oruni	balğasun gerin oran	saray yeri
	miyān-i sarāy	sarāy ortası	balğasun ger dunda	saray ortası
	cāy-i ābdān (ābādān)	ābādān yeri	ābādān ğacar	bayındır yer
	cāy-i ḥ'āb	uyur yér[i]	untaķu ğacar	uyuma yeri, yatak
	nişān-i sarāy-i [wīrān şude]	buzulķan sarāynıñ bēlgüsü	ebderegsen balğasunu bēlge	yıkılan sarayın emaresi
	nişān-i zemīn	yérniñ bēlgüsü	ĝacarun bēlge	yerin işareti
	ķarār girifte	bēlgü kılķan yér	bēlge kigsen	belirlenen

⁵⁹ Metinde “avarası” okutacak biçimde yanlış yazılmıştır.

			ğacar	yer
	bunyād	---	ūyiskel	temel
043b	berdārinde-i dīwār	tam kıparur ūstād	balğasun boskağçi ustad	duvar örücü
	wāyger	pağsaçı	balğasuci	duvarcı
	bunyād	---	ūyiskel	temel
	çūb der miyān-i dū dīwār	tam arasında kıoyar yığaç	balğasunu cūra talbiku modun	duvar arasına konulan ağaç
	dīwār	tam	balğasun	duvar
044a	Pāre-i dīwār	tamdın bir kēsek	balğasunu nigen kēsek	duvardan bir parça
	muķīm-i sarāy	sarāyda oturgan	balğasun gertü sa'ūksan	sarayda oturan
	Menzil	yurt	nutuğ	yurt
	hāne	êw	ger	ev
	hāne-i bahārī	yazlık êw	ğaburun ger	ilkbaharlık ev
	hāne-i tābistān[ī]	yaylık êw	ğabur sağu ğacar	yazlık ev
	hāne-i zemistān[ī]	kışlık êw	ölün ⁶⁰ ger	kışlık ev
044b	kūşk-i baland	bödük köşk	öndürün köşk	Çağ. büyük köşk Far. ve Mo. yüksek köşk
	piş-i der-i sarāy	sarāy eşiki a[l]ı	balğasun gērün ömüne	saray kapısının önü
	---	sökü	---	arp. dükkan
	zīrhāne	sarāy astı	balğasun gērın doradu gēr	saray altı
	zeberhāne	sarāy üsti	balğasun gērın dēre	saray üstü
	zīr	astın	dora	aşağı
	zeber	üstün	dēre	yukarı
	kināre-i dīwār	tamnın kırağı	balğasunukça	duvarın kenarı
	hāne ber bālāy-i kūçe	köçe üstük kıoyulğan êw	mör dēre boskağsan balğasunu ger	cadde üstüne kurulan ev

⁶⁰ ebül = kış (Lessing: 290b), übül = kış (ME Kaçalin: 2009: 160a), ðlün gēr (ME Kaçalin: 2009:

	???	---	soku	tavan
	rewzen-i hāne	tuñluk	örüke	baça
	hāne-i çübīn	yığaç ewi	modun ger	ağaç ev
045a	pīrāmen-i sarāy	sarāy tēgresi	balğasun gerin horçin	saray etrafı
	sarāy-i zenān	hatunlar sarāyı	hatunin balğasun ger	kadınlar sarayı
	miyān-i sarāy	sarāy ortası	balğasun gerin dunda	saray ortası
	hāne-i zīr-i zemīn	yēr astıdaki ew	ğacari doraki ger	yer altı mahzeni
045b	hāne-i zīr-i zemīn dū der dār	yērniñ astıdaki iki eşiklik ew	ğacarun doradu koyar e'üden ger	yer altındaki iki kapılı ev
	pişgāh-i hāne	ew tōri	balğasun gerün koy[m]ar	evin baş köşesi
	yeksūy-i beyt	ewniñ bir yanı	balğasun gerün nigen cüg	evin bir yanı
	pāygāh-i hāne	eşikdin kirip turur yēr	e'üdenese oraci bayku ğacar	kapının giriş yeri
	hişt hare kerde	tizgen kērpīç	cergelegsen kirbiç	dizilmiş kerpiç
	çüb-i girdā gird-i ātişdān	oçak tēgresideki yığaç	golumtanu horçin modun	ocak çevreleyen ağaç
	beygūl ⁶¹	mūñūs ⁶²	---	kabın ince boynuzu
	hāne-i derāz	uzun ew	urtu ger	uzun ev
	hāristān	tikenlik	örgesütü	dikenli
046a	nihānī hāne	yaşınur ew	ni'ūku ger	saklanacak ev
	tenūr hāne	étmek pişürür ew	étmek çinaķu ger	ekmek pişirilen fırın
	hīzūmhāne	otunluk	tületü	odunluk
	enbārbān	anbārçı	---	ambarcı
	kahdān (kāhdān)	samanlık	---	samanlık
	ārāmgāh-i suturān	gele turur yēr	adūsun bayku ğacar	hayvan duracak yer

⁶¹ peygüle.

⁶² mūñüz.

046b	ābhāne ber bām	tam üstündeki ābhāna	balğasunu gerün dēreki abhana	duvar üstündeki yunak taşı
	āsmān-i hāne	ēwniñ kökesi	geri[n] hūdesün	evin kubbesi
	tīr-i hāne	ēwniñ oqı	gerün oq	ev oku
	bal[ār]-i hāne	balār	---	direk, balar
	ferest	bitik	---	mektub
	sutūn	tirek	tulğa	direk
	bām	öçek	gerün yerüdün	çatı
047a	hücre ber bām	öçegre ēw	ger dēre ⁶³ ger	teraslı / kubbeli/ çatılı ev
	rewzen	tünlük	örüge	baca
	nerdbān pāye	şatu	---	merdiven
	yek nerdbān pāye	şatunıñ bir pāyesi	şatuyın nigen köl	merdivenin bir basamağı
	nerdbān	şatu	---	merdiven
047b	der	ēşik	e’ūden	kapı
	derbān	ēşikçi	e’ūdençi	kapıcı
	yek tabağ ez der	ēşikniñ bir tahtası	e’ūdenü nigen cüg	kapının bir tahtası
	der-i buzurg	uluğ ēşik	yēke e’ūden	büyük kapı
	tahta-i der	ēşik tahtası	e’ūdenü kaburğa	kapı tahtası
	bāzū-i der	ēşik yanı	e’ūdenü kaburğa	kapı direği
	āstāne-i zīrīn	astın bosaka	doradu bosaka	alt söve
	āstāne-i zeberīn	üstün bosaka	dēre ⁶⁴ bosaka	üst söve
	cāy-i pāşne-i der	ēşik ayakının tēşüki	e’ūdenü kölin nüken	kapı ayağının deliği (kapının destek aldığı kazık)
	pāşne-i der	---	e’ūdenü üşeki	kapı menteşesi
	pāşne-i der	ēşik ayağı	e’ūdenü köl	kapı ayağı

⁶³ Metinde “deve” şeklindedir.

⁶⁴ Metinde “ded” yazılmış.

	mīḥ-i der	êşik têmüri	e'üdenü têmür	kapı demiri
048a	dendāne-i der	kilid tişi	kilidün şidün	anahtar dişi
	kuflger	kuflçı	---	kilitçi
	parre-i kufl	kufl parası	---	kilit halkası
	metā'-i ḥāne	üydeki raht	gerteki mal	evdeki eşya
	āsyā	têgirmen	---	değirmen
	cā[y]-i āsyā	têgirmen orunu	têgirmenü oran	değirmen yeri
048b	āsyāzen	têgirmen teşer têmür	têgirmen ça'ülku têmür	değirmen taşını delecek demir
	surāḥ-i āsyā	têgirmen taşını[ḡ] teşük[i]	têgirmenü gürin nüken	değirmen taşının deliği
	mīḥ-i āsyā	têgirmen kazukı	têgirmenü kadāsun	değirmen kazığı, iğ
	çüb-i legleke	leglek yıgaçı	leglegin modun	leylek ağacı
	ḥūriş-i āsyā	têgirmenge awuç bile salur neme	têgirmendür alaḡaniyar orḡıku yama	değirmene avuçla koyulan nesne
	çerḥ-i āsyā	têgirmen çarḥı	têgirmenü çarḥ	değirmen çarkı
	āsyā	têgirmen	têgirmen	değirmen
	çüb-i āsyā	têgirmen yıgaçı	têgirmenü modun	değirmen ağacı
	destā[s] seng-i bulğur	yarguçak	---	el değirmeni
	hāwen-i çübīn	uğur	---	havan
	deste-i o (onun sapı)	uğur sapı	---	havan sapı
	deste-i o (onun sapı)	hawān sapı	---	havan sapı
049a	kemān-i penbezen	mamuk çapar yayı	kibez karbuğu numun	pamuk atma yayı
	çenber-i perwīzen	kışkaḡ	---	mengene, kışkaḡ
	çenberger	kışkaḡçı	---	mengeneci, kışkaḡçı
	perwīzen	elek	---	elek

	tenūr şor	kösü	---	ölçer
	çūbe-i nān	çūba	---	değnek, pişirgeç
049b	tīr-i nān	oqlav	---	oklava
	nāwe-i ḥamīr	tekne	---	hamur teknesi
	serpoş	tuwaq	bürke'ūr	duvak
	dig	kazan	toqan	kazan
	siyāhī-i dīg	kazan qarası	toğanu kara	kazan karası
	dig-i sengīn	taş kazan	gūri toğan	taş kazan
	digdān	oçaq	ğolumtan	ocak
	tābe-i rewğancūş	çelpek tabası	çelbegin toğan	akıtma tavası
050a	kefçe-i ḥalwā	ḥalwā kefçesi	ḥalwāyin ḡalbuğa	helva kefçesi
	dig-i qalya	qalya püşürür kazan	qaliya çinaqu toğan	kızartma pişiren kazan
	dig	kazan	toğan	kazan
	goşe-i dig	kazan kulağı	toğanu çikin	kazan kulağı
	dig pāye	oçaq ayakı	oçaqın köl	ocak tabanı
	sīḥ	şiş	şira	çubuk, şiş
	tenūr-i āhenīn	tēmür tanūr	---	demir soba, demir ocak
	ātişdān	oçaq	ğolumtan	ocak
	ātiş	ot	ḡal	ateş
	zebāne-i ātiş	yalın	---	alev
050b	dūd	tütün	hunin	duman
	aḡger	çok	----	yanmış kömür
	ḡākister-i germ	ısıq kül	qala'ün hūnesün	sıcak kül
	ḡākister	kül	hūnesün	kül
	Ātişpāre	kések ot	kések ḡal	belli belirsiz yanan ateş
	Pāre-i ātiş-i efrohte	kések yanқан ot	kések şitaқsan ḡal	belli belirsiz yanan ateş
	nīm sūhte	yarımcuq küygen ot	carimtu tülegsen ḡal	güç bela yanmış ateş

051a	sang-ı âteşzene	çakmak taşı	ğalun güri	çakmak taşı
	âteşzene	çakmak	ğal çakıku	çakmak
	âteş-i ki ez sang âteş cihad	çakmağdın saçırar ot	ğalun güriasa şirekü ğal	çakmaktan sıçrayan kivılcım
	kefçe-i âteş	ot küreki	ğulun kürek	ateş küreği
	kefcilîr ⁶⁵	çömüç	şınağa	kepçe
	kefçe-i ħalwā-i dārū	dārū ħelwānıñ kefçesi	dārū ħalwāyin ğalbuğa	İlaç helvasının kepçesi
	balūne	süzgüç	şi'ūgü	süzgeç
	kāse-i sifāl	sifāl ayak	sifāl ayağa	porselen fincan
	kāse	ayak	---	tas, tabak
051b	kāse-i büzürg	uluğ ayak	yeke ayak	büyük tas
	sukkura /sukkara	çögüçek	---	küçük fincan
	kāse-i çübîn	yığaç ayak	modun ayağa	ağaç çanak
	gāvdüşe	sarnıç	salu'ülğa	sarnıç
	meşk-i şîr	süt tulumı	sünü tulum	süt tulumu
	meşk-i revğan	yağ tulumı	tosunu tulum	yağ tulumu
	ħunbure	kiçik küp	hüçüken küp	küçük küp
	goştāvîz	et asar neme	miķan ölgükü yama ⁶⁶	et asacak nesne
052a	ħ'ān-i ārāste	yasakan ħ'ān	casakşan ħ'ān	donatılmış sofra
	ħ'ān-i nā ārāste	yasamağan ħ'ān	ese casaķşan şire	donatılmamı ş masa (sofra)
	nemekdān	tuzluğ	dabusutu	tuzluk
	nemek-i kūfte	yançķan tuz	cançıķan dabusun	ezilmiş tuz
	tabaķ-i hediye	törülgen tepşi	töreyîn tepşi	hediye tepsisi
	tabaķ-i sîmîn	kümiş tepşi	möngü tepşi	gümüş tepsi
	ķadeħ- ħurd	kiçik ķadeħ	hüçüken ķadeħ	küçük kadeh

⁶⁵ Farsça'da "kefgîr (کفگیر)" sözcüğü vardır.

⁶⁶ Metinde "maya" yazılmıştır.

052b	piyāle-i sifālīn	sifāl çögüçek	sifāl çögüçek	porselen fincan
	kūze	ğoduğa	---	testi
	kūze-i āb serd künende	su sawutur kūze	uşun körgekü ğoduğa	su soğutan testi
	sebūy-i ħurd	kiçik ğoduğa	hüçüken ğoduğa	küçük kap
	ħum	küp	---	çömlek
053a	sifāl	saksık	---	kap kakak
	sifāl fūrūş	saksık satğuçı	saksık ğudalkuçı	kap kakak satıcısı
	ābgīne	sırça	---	cam
	ābgīne fūrūş	sırça satğuçı	sırça ğudalkuçı	cam satıcısı
	ābgīneger	sırçaçı	---	camcı
	şişe	sırça	---	cam
	āftābe	ķumķan	---	ğüğüm
	teşt-i büzürg	uluğ cılapçı	yeke cilabçı	büyük yemek tabağı
	dārūdān	dārū kıoyar ⁶⁷ yer	em ķalbıķu ğacar	ilaç konulan yer
	ķizābdān	vesmelık	vesmetü	sürmeli, mühülü, çivitli
053b	uşnāndān	uşnānlık	uşnāntu	çöğen otluk
	ānk dest beşüyend	elik yur neme	ğar uğaku yama	el yıkayacak nesne
	āftābe-i āb germ künende	su ısıtur āftāba	uşun ķala’utķaku yama	su ısıtan ibrik (Mo. bir şey)
	kūze-i bīdeste	destesiz kūze	bari’ūr ügey ğoduğa	kulpsuz testi
	çirāğdān	çirāğlık	---	şamdan
	çirāğ-i efruhte	yandurğan çirāğ	şıtaķsan cula	yanmış kandil
	cāyi ki çirāğ rā nihend	çirāğ kıoyar yer	cula talbıķu ğacar	meşale koyacak yer
	petile-i efruhte	yanğan pitle	şıtaķsan dēsün	yanmış fitil

⁶⁷ Metinde “toyar” biçimindedir.

054a	‘ūd sūz	‘ūd küydürür nême	---	sarısabır yandıracak nesne
	kūze-i revġan	yaġ koyar nême	tosu kikü ġacar	yaġ koyacak yer
	gehvāre	bēşik	öleġey	beşik
054b	cāme-i gehvāre	bēşik yapuġı	öleġeyīn bürke’ūr	beşik örtüsü
	çizīki der gehvāre beççe rā der o benden	oġlan[n]ı bēşikde bağlar nême	öleġeydū küke uyaksan [yama]	çocuġu beşikte bağlayacak nesne
	peşe-ĥāne	---	peşeyin ġer	cibinlik
	ĥayme-düz	çadır tikküçi	çaçır oyaqçi	çadır dikici
	çüb-i ĥayme	[çadır] suruġ	---	çadır sırtığı
	resen-i ĥayme	çadır tanābı	çadırin deyüsün	çadır kinnabı
	mīĥ-i ĥayme	çadır kazukı	çadırin kıtasun	çadır kazığı
	ĥayme-i peşmīn	kīz çadır	sisüġey çadır	keçe çadır
	ĥayme-i adīm	saĥtiyāndın çadır	sararisu çadır	gönden çadır
055a	pāre-i ĥayme	çadırınġ bir kēseki	çadırin nigen kēsek	çadırın bir parçası
	ĥargāh	êw	er (ġer)	ev
	taĥt	tapçan	---	taht
	taĥt-i ārāste	yasaġan tapçan	yasaġan tabçan	süslenmiş taht
	perde-i arūs	kōşeġe	ökinü kōşeġe	gelin duvaġı
	bārdān	nême koyar yer	yama talbiķu ġacar	nesne koyacak yer
	cūvāl	ķap	ūta	çuval
	teng	yük sınķarı	açānu örēle	yük dengi
055b	penbedān-i zenān	ĥatunlar mamuġın koyar yer	ĥatundun kibez talbiķu ġacar	kadınların pamuk koyduġu yer
	teng-i ĥurmā	öl ĥurmā yük sınķarı	noytan ĥurmayīn açanu örēle	yarım yük yaş hurma
	teng-i ĥurmā	öl ĥurmā yük sınķarı	noytan ĥurmayīn açanu örēle	yarım yük yaş hurma
	cārüb	süpürgü	şı’ūr	süpürge

	teber	baltu	süke	balta
	deste-i teber	baltu sapı	sükeyîn bari'û	balta sapı
	teber	baltu	süke	balta
	sûrah-i teber	baltu teşüki	sükeyîn nüken	balta deliği
	teber-i hürd	kiçik baltu	hüçüken süke	küçük balta
056a	nāhün büre	ķayçı	---	makas (Far. tırnak makası)
	ħarçîne	iskek	---	cımbız
	sürmedān	sürmelik	sürmetü	sürmelik
	çüb-i sürme	sürme yıǵaçı	sürmeyîn modun	sürme ağacı
	mīl-i cerahat	yara mīli	yarayîn mīl	yara sondası
	dendān kāw	tiş kavlağı	şidün arçıķu modun	diş çöpü
	şāne	ṭarak	şam	tarak
	Bādwizen (bādbizen)	yēlpügüç	key delbükü yama	yelpaze
	āyîne	küzgü	toluy	ayna
	āyîne-i çīnī	çīnī küzgü	çini toluy	Çin aynası
056b	cewherdān	kiçik şandūk	hüçüken şandūk	küçük sandık (Far. kadınların mücevher-ini koydukları sandık)
	būydān ⁶⁸	ıd koyar nēme	hünir talbiķu yama	koku konulan nesne
	ħoķķager	ħoķķa yasaķuçı	ħoķķa casaķçı	hokka yapıcı
	ustuh'ān-i pil	pil süneki	ca'ānu yasun	fil kemiği
	ābnūs-i sefid ve siyāh	ar ābnūş	---	abanoz (Far. ak ve kara abanoz)
	ħodāy	teṇri	---	allah
	bī 'ayb	'ayıbsız	'ayib ügey	günahsız, ayıpsız

⁶⁸ Metinde “būydāne” şeklinde yazılmış.

	āferide	yaratılğan	cayağsan	yaratılan
057a	herçi ğayr ez hūdest	tenridin özge nēmeler	tengriyese bişi yamalar	Allah’tan başka nesneler
	ferişte-i cān sitān	cān alkuçı ferişte	amin abukçı ferişte	can alıcı melek, azrail
	hāzen-i bihişt	uçmak saklaķuçı ferişte	uçmak sakikçi ferişte	cennet bekçisi melek, rıdvan
057b	hāzen-i dūzah	ıamuk saklaķuçı ferişte	ıamuk sakikçi ferişte	cehennem bekçisi melek
	ferişte-i ‘zāb	kıyın feriştesi	kıyinu ferişte	azap meleđi
	peygāmbere	yalawaç	---	peygamber
	peygamberī	payğambarlık	---	peygamber- lik
	merdüm	kişi	él	kişi (Far. halk)
	zenān	hātunlar	hātun[lar]	kadınlar
	merd	ér	ère	erkek
	zen	hātun ⁶⁹	eme	kadın, dişi
058a	merd	ér	ère	erkek
	merdümān	él	---	kişi (Far. halk)
	‘arab-i bedevi	yazı ‘arabı	kērün ‘arab	çöl arabı, bedevi
058b	gürüh-i merdüm	bölük él	bölük irgen	kalabalık halk
059a	Bu sayfada sadece arapça kelimeler var. Kelimelerin altında Farsça, Çağatayca ve Moğolca çevirileri bulunmamaktadır. Arapça kelimelerin altında çoğul ve aynısı anlamlarına gelen cem‘ ve misli (جمع، مثله) kelimeleri yer alır			
059b	ez se tā deh	üçdin onķa dēginç	ķurbanasa harbana kü[r]tele	üçten ona kadar
	h‘išan	ķayaş	uruk	akraba
	ķabile-i endek	az él	çön irgen	az halk

⁶⁹ Metinde kelimeler ters yazılmış.

060a	ķabīle-i büzürg	ķalın el	cucān irgen	kalabalık halk
	peder-i perīyān	perīler atası	perīn eçige	cinlerin babası
	abbu'l-şeyāfīn	dīwler atası	dīwin eçige	devler babası
	dīw-i ķavī büzürg	küçlük dīw	küçitü dīw	güçlü dev
	ānk ẖiştēn rā ber kesī efkened der ẖāb	ķara basa[n]	ķara daruķu	karabasan
060b	ner	erkek	ere	erkek
	māde	tişi	eme	dişi
	cunbinde	ķımırlaķan ħaywān	ködelgübe adūsun	kımıldayan hayvan
	bā cān	cānlık	amitu	canlı
	bīcān	cānsız	amin ügey	cansız
	zinde	tirik	amidu	diri
	mürde	ölük	ükēr	ölü
	merg	ölüm	ükül	ölüm
061a	bāng ber mürde	ölük üstinde çarlamaķ	ükērīn dēre ķaylaķu	ölü üstünde çıǵlıklar atarak aǵlamak
	düşwārī-i merg	ölümniñ ķatıķlıķ[ı]	ükērīn ķata'ūni	ölümün acısı
	giristen ber mürde	ölük üstige yıǵlamaķ	ükērīn dēre uylaķu	ölü üstüne aǵlamak
	cān kenden	cān tartmaķ	amin tataķu	can çekişmek
	paykar	---	süme	resim
	şūret-i nigāşte	sızǵan şūret	ciruķsan süme	çizilmiş resim
	nişān-i rūy	yüz bēlgüsü	ni'urun bēlge	yüz belirtisi
061b	ten	boy	beye	boy
062a	kālbūd-i ten	boynıñ kālbudı	beyeyīn kālbud	vücudun endamı
	bālāy-i nişteste ve ħufte	oturğan yatǵan kişi boyı	sa'ūķsan kebtegsen künü beye	oturan ve uzanan insan boyu

	bālāy-i merdüm	êlniñ boyı	irgenü beye	halkın boyları
	bākī-i cān	cān bakīsi	aminu çoçarukşan	can artığı
	hūn	kan	çisun	kan
	telhe	sarığ	şıra	sarı (Far. acı)
062b	hūn beste	bağlağan kan	huyaşsan çisun	kesilen kan
	pāre-i gūşt	bir kēsek ēt	nigen kēsek mīkan	bir parça et
	ğadūt	bēz	bilçırkay	bez (gudde)
	ustuh˘ān	sūñuk	yasun	kemik
	bendegā	boğun	üye	eklem
	mağz	mēyi	miye	beyin
	zerdāb	sarığ su	şıra uşun	sarı su, sümük
	rīm	iriñ	çir	irin
	pay-i zerd	sarığ sinir	şıra şirbūsün	kası tutan sarı sinir
	pay-i sefid	ağ sinir	çağan şirbūsün	ak kiriş
	reg	tamur	sudasun	damar
063a	andām	müçe	---	vücut azaları
	post	tēri	arasun	deri
	bīrun-i post	tēri taşı	arasunu ğadar	derinin dışı
	enderūn-i post	tēri içi	arasunu dotar	deri içi
	ser	baş	hekin	baş
	mağz-i ser	baş mēyi[si]	hekinü miye	başın beyni
	post-i ser	baş tērisi	hekinü arasun	baş derisi
	kāse-i ser	başnıñ mēyi turar sūñeki	hekinü miye bayku yasun	beyni tutan kafatası kemiği
	bend-i ser	baş üyesi	hekinü üye	baş eklemi
	pes-i gerden	gecige	---	ense
	dū kenāreş	şili	---	iki yanı
	yeksūy-i ser	başnıñ bir yanı	hekinü nigen cüg	başın bir yanı

063b	ferḳ-i ser	baş ayrımı	hekinü horaḳı	baş ayrımı
	tārek-i ser	töpe	ulḳun	tepedeki saç
	gürde	éklik	cöle	böbrek
	bālāy-i ser	başnıñ üsti	hekinü dedü	başın üstü
	üstüh-on-i mīyān-i ser	tépe süñeki	ulḳunu yasun	tepe kemiği
	sabus-i ser	baş ḳonḳaḳı	hekinü ḳonḳaḳ	baş kepeği
	moy	Tük	üsün	tüy
064a	moy-i siyāh	ḳara tük	ḳara üsün	siyah tüy
	moy-i siyāh sepīd	çal	būrul ⁷⁰	kırçıl
	gesū	örülmüş saç	tamuḳsan üsün	örülmüş saç
	zūlf	---	sancıḳ	büklüm saç
	piçe	nuḡula	---	kıvırcık saç
	moy-i pīṣānī	manḳlay saçı	manḳlayīn üsün	alın saçı
	moy tā gūṣ	ḳulaḳḳa yéter saç	çıḳindu kürkü üsün	kulaḡa varan saç
	moy tā dūṣ	éḡiñe yéter saç	möridü kürkü üsün	omuzuna varan saç
	kenāre-i restgāh moy	ḳulaḳ ḳaytar saç	üsünü horçin	kulaḡı dönen saç, kafada saç olmayan yer
064b	moy-i māderzād	anadın bile tuḳḳan saç	ekese ḳamtu ḡaruḳsan üsün	anadan doḡma saçlı
	andām-i dānā	nème bilür endām	yama medekü beye	Beş duyu azası
	gūṣ	ḳulaḳ	çıḳın	kulak
	nerme-i gūṣ	ḳulaḳnıñ yımṣa[k] eti	ciḳinu cölenḳan	kulaḡın yumuşak eti
	sūrāḥ-i gūṣ	ḳulaḳ teşüki	ciḳinu nüken	kulak deliği
	rīm-i gūṣ	ḳulaḳ kiri	ciḳinu kir	kulak kiri
	bināgūṣ	ḳulaḳ tözi	ciḳinu hirar	kulak tözü
	rūy	yüz	ni’ūr	yüz
	yek sūy-i rūy	sınar yüz	ni’ūrun carim	yüzün yarısı
	tüte-i ḡāl ⁷¹	meñ	menge	benek

⁷⁰ Metinde “būruk” şeklinde yazılmış.

⁷¹ Metinde “ḡāk” biçiminde yazılmış.

065a	pīṣānī	manğlay	---	alın
	dū sūy-i pīṣānī	manğlaynıñ iki yanı	mağlayun koyar cüg	alnın iki yanı
	ancuğ pīṣānī	manğlaynıñ çıtıuğı	manğlayın hümerikü	alnın çatıklığı
	haṭ-i pīṣānī	manğlaynıñ haṭtı	manğlayın mör	alnın çizgisi
	ruhsār	kaçar	---	yanak
	nuқта ber rūy	meñ	menge	benek
	ebrū	kaş	hanışka	kaş
	üstüñ-on-i ebrū	kaşnıñ süyeki	hanışkayın yasun	kaşın kemiği
	çeşm	köz	nidün	göz
065b	çeşm hāne	köz üyi	nidünü gër	göz çukuru
	melk-i çeşm	kapak	---	göz kapağı
	cāygāh-i mije	kirpük ornı	sorbisunu oran	kirpik yeri
	mije/müze	kirpük	sorbisun	kirpik
	gūşe-i çeşm ez sūy-i bīnī	köz uçı burun sarı[d]ın	nidüni ücü'ūr kabar ⁷² cüg	burun yanındaki göz ucu
	gūşe-i çeşm ez sūy-i gūş	köz ayakı kulaq sar[ı]dın	nidüni köl ⁷³ çikin cüg	kulak yanındaki göz ucu
	girdā gird-i çeşm	köz tégresi	nidüni horçin	göz çevresi
	sebīle-i çeşm	köz aķı	nidüni caķan	göz akı
	siyāhi çeşm	köz karası	nidüni kara	göz karası
	cāy-i merdümek-i çeşm	köz bakınıñ orunı	nidüni culayın oran	göz bebeği yeri
066a	rūšenāyi-i çeşm	közniñ yaruğı	nidü[ni] gegen	gözün parıltısı
	nūkte-i ki ber siyāhi üfted	köz meñi	nidüni menge	göz beni
	hāşāk-i çeşm	közge tüşken çöp	nidündü ⁷⁴ unaksan ebesün	göze düşen çöp
	eşk	yaş	nilbusun	göz yaşı
	bīnī	burun	ķabar	burun

⁷² Metinde “ķabak” şeklinde yazılmış.

⁷³ Metinde “ķök” şeklinde yazılmış.

⁷⁴ Metinde “nidündül” şeklinde yazılmış.

	ser-i bīnī	burun ucu	ķabarun hekin	burun ucu
	nāy-i bīnī	ķankrık	ķa'ūlcar	geniz ile damağın birleştıği nokta, boğaz (Far. burun deliği)
	ser-i bīnī	burun ucu	ķabarun hekin	burun ucu
	nerme-i bīnī	burun yumşakı	ķabarun cölen	burun yumşakı
	sūrāḥ-i bīnī	burun teşüki	ķabarun nüken	burun deliği
066b	dīvār-i bīnī	burun tamı	ķabarun balķasun	burun duvarı
	enderūn-i bīnī	burun içi	ķabarun dotar	burun içi
	ḥilm-i bīnī	burun suyu	ķabarun uşun	burun suyu
	lab	èrin	hurūl	dudak
	dahan	ağız	aman	ağız
	būy-i dahan	ağız ıdı	amanu hünir	ağız kokusu
	kām	tamaķ	tanķlay	damak boşluğu
	zanaḥband	eņek	caķ	çene
	gūşe-i dahan	ağız ucu	amanu ücü'ūr	ağız ucu
	āb-i dahan	ağız suyu	amanu uşun	ağız suyu
067a	dandān	tiş	şidün	diş
	dandān-i peşīn	iley tiş	uridun şidün	ön diş
	dandān-i şīrh̃ore	süt émer diş	sü kögekü şidün	süt dişi
	dandān-i peşīn	iley tişi	ömünedü şidün	ön diş
	dandān-i çaharum	törtenci tiş	döter şidün	dördüncü diş
	seg dandān peşīn	azık tişi	ari'ā ⁷⁵ şidün	köpek dişi
	dandān-i ḥande	küler tiş	inekü şidün	gülen diş
	dandān āsya	azık tiş	ari'ā şidün	azı dişi
	dandān-i ḥurd	kiçik tiş	hüçüken şidün	küçük diş
	goşt-i bün-i dandān	tiş tübideki ét	şidüni hiroraķi miķan	diş eti

⁷⁵ Metinde “nari'ā” şeklinde yazılmış.

067b	zebān	til	keken	dil
	ser-i zebān	tilniñ uçı	kelenü ücür	dilin ucu
	bün-i zebān	tilniñ tübi	kelenü hırar	dilin dibi
	reg	kürün tamur	gürün sudusun	boyun damarı (Far. damar)
	nāy-i gelū	kekirtek	---	yemek borusu
068a	ser-i gelū	boğuz başı	qolayın hekin	gırtlak
	halkūm	boğuzkaq	komi	gırtlak
	sabıl ⁷⁶	burut	---	bıyık
	zanaḥ	eṇek	erün	çene
	rīş beçe	kiçik saqal	hüçüken saqal	küçük sakal
	ser-i rīş	saqal başı	saqalin hekin	sakal ucu
	rīş	saqal	---	sakal
	gerden	boyın	kücün	boyun
068b	āḥir-i gerden	boyın çukurçaqı	kücünü onqarkay	boyun çukurluğu
	reg-i gerden	boyın tamurı ⁷⁷	kücünü sudasun	şah damar
	pīş-i gerden	boyın ileyi	kücünü ömüne	boynun önü
	gerden	boyın	kücün	boyun
	cāy-i gerden bend	boyınbaq ornı	kücünü uyaqsanu oran	boyun bağı yeri
	düş	égin	müri	omuz
	yek sūy-i merdüm	kişiniñ bir yanı	kü'ünü nigen cüg	kişinin bir yanı
	miyān-i düş	égin ortası	mürin cūra	omuz ortası
069a	çenber-i gerden	boyın tégresi	kücünü horçin	boyun çevresi
	dast	èlik	ğar	el
	dast-i rāst	oñ èlik	bara ğar	sağ el
	dast-i çep	sol èlik	cö'en ğar	sol el

⁷⁶ Metinde “sabilet” olarak geçer.

⁷⁷ Metinde “tamurın” biçiminde yazılmış.

	şāne	yağrın	dalu	kürek kemiği
	bağal	ķoltuķ	şu	koltukaltı
	būy-i bağal	ķolanķsa ıdı	ķolanķsa hūnir	pis koku
	bāzū	ēgin	mūri	omuz (Far. kol)
069b	gūşt-i miyān-i pehlū	ķaburganın ortal eti	ķaburgayīn dundadu miķan	kaburgaların ortasındaki et
	gūşt-i bāzū	ēgin eti	mūrin miķan	omuz eti
	ārenc	tirseķ	toķay	dirsek
	ser-i dast	bilek	ğarun şilbi	bilek
	bāzū	ķulaç	alda	kulaç
	cāy-i dast barancan	bilezūk turar yer	bilezūk bayķu ğacar	bilezik konulan yer
	bendgāh	ēlik boğunu	ğarun üye	parmak boğumu
	reg-i ten	boy tamurı	beyeyīn sudasun	vücudun kirişi
	reg-i ser	baş tamurı	hekinū sudasun	baş kirişi
070a	---	ayaķ tamurı	kōlin sudasu[n]	ayak damarı
	pence	awuç	alaķan	avuç
	mūşt	yumruķ	nudurķa	yumruk
	enderūn-i pence	awuç içi	alaķanu dotar	avuç içi
	engūşt	barmaķ	huzun	parmak
	engūşt-i ner	baş barmaķ	hekin ķurun	başparmak
	engūşt-i deşnām dihende	suk barmaķ	ķomuğay ķurun	şahadet parmağı
	engūşt-i tasbih	tesbih barmaķı	tasbihin ķurun	tesbih parmağı
	engūşt-i du‘ā	du‘ā barmaķı	du‘āyin ķurun	şahadet parmağı
	engūşt-i miyāngi	orta barmaķı	dundadu ķurun	orta parmak
	engūşt-i çaharum	törtinçi barmaķı	döter ķurun	dördüncü parmak
	kilk	çıçalaķ	şikçi ķurun	serçe parmağı
	bend-i engūşt	barmaķ boğunu	ķuruni üye	parmak boğumu

070b	ustuh̄ʾān-i engüşt	barmaq süneki	ķuruni yasun	parmak kemiği
	ser-i engüşt	barmaq başı	ķuruni hekin	parmak ucu
	nāḥun	tırmaq	ķimusun	tırnak
	sepīd-i nāḥun	tırmaqñıñ aķı	ķimusuni çağan	tırnak beyazı
	rīm-i nāḥun	tırmaq kiri	ķimusuni ķir	tırnak kiri
	bilist	ķarış	töwe	ķarış
	nīm belist	yarım ķarış	carim töem	yarım ķarış
	püşt	uçā	asabaķur	kuyruk sokumu
071a	yek süy-i püşt	uçanıñ bir yanı	asabaķuri nigen cüg	kalçanın bir yanı
	miyān-i püşt	uçanıñ ortası	asabaķurin dunda	kuyruk sokumunun ortası
	ḥarām mağz	yulun	muķursun	omurilik
	mühre-i püşt	uçā monçaķı	asabakurin monçaķ	kuyruk sokumu boncuğu
	ḥicāmet cāy	ḥicāmet kılur yer	ḥicāmet kikü ğacar	insanın sırtında kupanın konulduğu yer
	pehlū	yan	cüg	yan
	ustuh̄ʾān-i pehlū	yan sü[y]ek	sūcīn yasun	kalça kemiği
	ser-i ustuh̄ʾān-i pehlū	yan süyükñiñ başı	sūcīn yasuni hekin	kalça kemğinin başı
071b	ustuh̄ʾān-i kej	égri süyük	mürün yasun	köprücük kemiği
	gūşt-i pehlū	yan éti	cüg miķan	böğür eti
	tehīgā	bıķın	sübe	böğür
	enderün-i tehīgā	bıķın içi	sübeyīn dota[r]	böğür içi
	sīne	kögüs	çēcin	göğüs
	girdā gird-i sīne	kögüs tēgresi	çēcinü horçin	göğüs çevresi
	mīyān-i sīne	kögüs ortası	çēcinü dunda	göğüs ortası

072a	ustuh'ān-i sīne	kögüs sü[y]eki	çēcinü yasun	göğüs tahtası
	kev-i sīne	kögüs çukurı ⁷⁸	çēcinü çukur	göğüs çukuru
	pehlū-i sīne	kögüs yanı	çēcinü cüg	göğüs yanı
	pistān	ēmçek	köken	kadın memesi
	pistān-i merd	ēr ēmçek[i]	ēreyin köken	erkek memesi
	ser-i pistān	ēmçek başı	kökin hekin	meme ucu
	dil	yürek	cürüken	yürek
072b	dāne-i dil	yürek dānesi	cürükenü dāne	yürek ortası
	hūn-i dil	yürek kanı	cürükenü çisun	yürek kanı
	perde-i dil	yürek kapı	cürükenü uța	yürek zarı
	reg-i dil	yürek tamurı	cürükenü sudasun	yürek atar damarı
	her çi der şikem	iç içegü	getesünü dotar	iç azalar
	hezārḥane	toğuz tunluğ karın	yēsün güce getesün	on iki parmak bağırsağı
	bin rūdegān-i farāḥ	ḳadadu	---	kayada Far. büyük bağırsakların dibi
	nāf	kindik	küysün	göbek
	şiken şikem	ḳoç	---	koç
	ciger	bağır	eligen	karaciğer
073a	sabuz ?	talak	delün	dalak
	şuş	öpke	a'üşki	akciğer
	cay-i ta'ām	---	---	mide
	gorde	bögrek	---	böbrek
	rūde	içegü	narin getesün	Far. ve Çağ. bağırsak, Mo. ince bağırsak
	çerb-i rūde	içegünün yağ	getesünü tosun	karın yağ
	bīye	iç yağ	semeci	iç yağ

⁷⁸ Metinde “buḳırı” şeklinde yazılmış, ama sonradan karşısında mor renkle “çukır” yazılmış.

	zīre	ot	sülüsün	kimyon
	kumīzdān	ķawuķ	dabasun	mesane
	kumīz / kimīz	sidük	şisün	sidik
	āb-i merdi	êrlık suı	êrelık uşun	erlik suı
	āb-i nişāt	neşāt suı	neşātın uşun	neşe suı
	āb-i pes ez bevl	sidükdin sonķra kêlgen su	şesünese ķoyna ereksen uşun	idrardan sonra gelen su
073b	zehdān	oĝlan turar yêr	küken bayķu ĝacar	rahim
	surīn	yanbaşı	süçin hekin	kalça
	‘awret-i zen	am	hütügün	am
	ferj-i pesīn	köt	baķa’ür	göt
	kūneste	köt tēgresi	baķa’ürin ķacar	göt çevresi
	kūneste-i zen	ĥatun[n]ın köt tēgresi	ĥatundun baķa’ürin ķacar	kadının göt çevresi
	kūneste-i merd	êrniĝ köt tēgresi	êreyin baķa’ürin ķicār	erkeĝin göt çevresi
074a	kūn	köt	baķa’ür	göt
	ĥelķey-i kūn	köt teşükiniĝ tēgresi	baķa’ürin tüngelik	göt deliĝinin çevresi
	enderūn-i [kū]n	köt içi	baķa’ürin dotar	göt içi
	zihār	yēmdük ornı	sürenün oran	kasık
	mūy-i zihar	yēmdük ⁷⁹	süren	kasık kılı
	nere	çoçaķ ⁸⁰	ocaĝay	sik
	nere-i kūdak	oĝlan çoçaĝı	kükenü çoçan (çoçaķ)	oĝlan taşaĝı
	sūrāĥ-i nere	çoçaĝ teşüki	ocaĝayın nüken	sik deliĝi
	ser-i zeker	çoçaķ başı	ocaĝayın hekin	Çaĝ. sik başı, Mo. sikin başı
	ĥetne nākerde	ĥatnesiz	ese heçkegsen	sünnetsiz
	püst-i ĥetne	ĥatne tērisi	ĥetneyin arasun	sünnet derisi
	ĥāye	yumurtķa	böldegen	taşak

⁷⁹ Metinde “tēmdük” şeklinde yazılmış.

⁸⁰ Metinde “çofaķ” şeklinde yazılmış.

074b	pūst-i ḥaye	yumurtқа tērisi	böldegeni arasun	taşak torbası
	ḥāye keşīde	aḥta	---	iğdiş at
	ḥīz	tük	---	iktidarsız
	hem merd hem zen	ēr tişi	ère ele (eme)	erkek kadın (iki cinsiyetli insan)
	ānke cimā‘ kerde netewāned	tük	---	iktidarsız
	zihar-i zen	ḥatun yēmdük[i] ⁸¹	eleyin (emeyin) sürel	kadının kasık kılı
	ferc-i pīş-i zen	am	hütügün	am
075a	kināre-i ferc	am kırıkı	hütügünü kıcār	am kıyısı
	zen-i bozorg ḥorūse	u[l]uḵ tılaḵ	yeke kele’ün	büyük diltik
	ḥorūse	tılaḵ	kele’ün	küçük dil, kadın diltiği,
	mīyān-i dū ferc	amnıñ kötniñ arası	hütügünü baқа’ürin cūra	amla götün arası
	mīyān-i dū rān	iki butniñ arası	ḡoyar ḡuyayin cūra	iki bacağın arası
	rān	but	ḡuya	bacak
	reg-i rān	but tamurı	ḡuyayin sudasu	bacak kirişi,
	zānū	tiz	öbüdük	diz
	gerd-i pāyi-i zānū	tiz tēgresi	öbüdükünü horçin	diz çevresi
	zīr-i zānū	taḡım	---	diz kapağı
	---	baldır	şili	baldır
	ustuḥ‘ān-i sāḵ	baldır süyüki	şilin yasun	baldır kemiği
	ling	pāyça	şira	paça
		ayak bilezükniñ yeri	köl bilezügin ḡacar	ayak bileziğinin yeri
	şitāleng	aşuḵ	şāba	aşık kemiği
	pey-i pāşne		---	topuk kemiği

⁸¹ Metinde “tēmdüki” şeklinde yazılmış.

075b	pāy	ayak	köl	ayak
	kef-i pāy	taban	hula	taban (ayağın alt yüzü)
	zīr-i pāy	ayak arkası	kölin nirun	ayak arkası
	zīr-i pāy ki ber zemīn nihend	taban	hula	taban (ayağın alt yüzü)
	enderūn-i pāy	ayağının iç yüzü	kölin dotar yüz	ayağın iç yüzü
	bīrūn-i pāy	ayağının taş[kı] yüzü	kölin ğadadu yüz	ayağın dış yüzü
	pāšne	sonğunçaq	ösegey	topuk
076a	merd-i bozorg ser	uluk başlık kişi	yeke hekitü kü'ün	büyük başlı kişi
	merd-i hūrd ser	kiçik başlık kişi	hüçüken hekitü kü'ün	küçük başlı kişi
	hūrd gūş	kiçik kulağlık kişi	hüçüken çıkıtu kü'ün	küçük kulaklı insan
	sepīd rūy	aq yüzlik	çiğan ni'ürtu	ak yüzlü
	seht rūy	katık yüzlik	ķata'ū ni'ürtu	katı yüzlü
	merd-i bā hāl	mēnlik kişi	mengetü kü'ün	benli kişi
	derāz rūy	süyürü yüzlik kişi ^{*82}	subuğay ni'ürtu kü'ün	uzun yüzlü kişi
	sīyāh çeşm	ķara közkök [*]	ķara nidütü	kara gözlü
	buride gūş	kēsük kulağlık [*]	oķtalukşan çıkıtu	kesik kulaklı
	āwihte leb	ērni salık	hurūl ölgügsen	dudağı sarkık
	sīyāh leb	ķara ērinlik	ķara hurūltu	siyah dudaklı
	feşih	sözlük	ügetü	sözlü
	kūse	suyuk saķallık	şinķan saķaltu	seyrek sakallı
	çep u rāst	onķlay sonķlay	bara'ūn cū'ūn	sağları solları
	burīde dest	kēsük ēliklik	oķatalukşan ķartu	kesik elli
	derāz bālā	uzun boyluk	urti [be]yetü	uzun boylu

⁸² * közlük, yazıda Farsça metninin altındaki Çağatayca ve Moğolca karşılıklarının yerleri karışmış ve sonradan numaralandırılarak belirtilmiştir.

	mīyāne bālā	orta boyluk	dundan [be]yetü	orta boylu
076b	bozorg şikem	kēṇ ⁸³ [karınlı]	yeke gücetü	koca göbekli
	ānke sīr neşewed	köp yègüçi	olan idekçi	çok yiyici
	doroşt	irik	şirün	kaba
	geber ya'nī seht	katık kişi	kata'ü kü'ün	katı kişi
	rüstāyī	rüstāyī kişi	ğadadu kü'ün	köylü kişi
	beççe-i ender şikem	karındağı oğlan	getesündeki küken	karındaki cenin
	kūdek-i hord	kiçik oğlan	hüçüken oğlan	küçük oğlan
	beççe-i şīr h'ār	süt emer oğlan	sün kökekü küken	süt emen çocuk
	yek sale	bir yaşar oğlan	nigen nasutu [kü]ken	bir yaşar çocuk
	ez şīr bāz kerde	sütti[n] ayırkan oğlan	sünese kaçaçaşan küken	memeden ayrılan çocuk
	kūdek-i ner	er oğlan	ere küken	erkek çocuğu
077a	dohterek	kız oğlan	ökin küken	kız çocuğu
	golām-i hūrd	kiçik kul	hüçüken bo'al	küçük köle
	kenīzek-i nāresīde	kiçik küñ	hü[çü]ken şibekçi	küçük hizmetçi
	nezdīk resīde be merdī	yankla yētilür oğlan	say kürügsen küken	yeni yetişen çocuk
	beççe-i resīde	yētilgen oğlan	kürügsen küken	yetişkin çocuk
	bī rīş	sağalsız	sağal ügey	sakalsız
	cewān	yigit	calawa	genç
	zen-i cewān	yigit hatun	calawa eme	genç kadın
077b	cevānī	yigitlik	cala'ulik	gençlik
	ewwl-i cewāni	yigitlikniñ burnı	cala'ukin ucır	gençliğin başı
	dū mūy	çal	burul	kırçıl
	pīr	karı	ötegü	yaşlı
	---	kılık	aburi	ahlak

⁸³ ME Kaçalin'de "kebeñ" olarak geçiyor. (ME Kaçalin. 2009: 171b)

078a	hired	iş	üyle	iş, Far. akıl
	hüy	kılık	aburi	ahlak
078b	endüh-i dil	yürek küyeri	cürüken tülekü	yürek kaygısı
	kīne	öc	---	kin
079a	düşize	kız oğlan	ökin küken	kız çocuğu
	düşizegī	kızlık	ökitü	kızlık, bakirelik
079b	ne cevān ne pīr	orta yaşlık	dunda nasutu	orta yaşlı
	kende pīr	karı hatun	ötegü eme	yaşlı kadın
	zen-i ārāste	bēzengeñ hatun	casakşan ěme	süslü kadın
	mehmān[i-i] ‘arūs[i]	kađuşturur toy	neyle’ülkü kırim	düğün ziyafeti
	cehīz	sep	---	çehiz
	zen-i şüy düst	abuşkasını [sēwer] hatun	ēreyin talaķu eme	kocasını seven kadın
	zen-i şüy düşmen	---	---	kocasını sevmeyen kadın
	zen-i nāzāyinde	toğurmas hatun	ese töregsen eme	doğurmayan kadın
	ner zāy	ēr toğurur hatun	ēre töre’ülkü eme	erkek doğuran kadın
	ānke heme māde zāyed	tişi toğurur hatun	ökin töre’ülkü eme	kız doğuran kadın
	dūgān zāyinde	iki toğurur hatun	ķoyar töre’ülkü eme	iki kez doğurmuş kadın
	zen-i endek zāy	az toğurur hatun	öçōñ töre’ülkü eme	az doğuran kadın
	zen-i bīsyār zāyinde	köp toğurur hatun	olan töre’ülkü eme	doğurgan kadın
	bīwe zen	tul hatun	belbüsün ⁸⁴ eme	dul kadın
	bī şevher	abuşkasız	ēre ügey	kocasız
	zen-i şū dīde	abuşka kōrgen hatun	ēre ücegsen eme	koca görmüş kadın

⁸⁴ Metinde “bēltüsün” şeklinde yazılmış.

080a	zen-i şermgīn	uyatlık atun	ierit eme	utan sahibi kadın
	zen-i nk ol	yaşı klklk atun	sayn aburitu eme	iyi ahlaklı kadın
	b nyz ez ryiş	yte kr[k]lk atun	gyen gowa (g'a) eme	mkemmel gzel kadın, sslenmeye ihtiyacı olmayan kadın
	[ku]s	gar	kirin	gnahkar, orospu
	zen-i darz zebn	uzun tillik atun	urtu kelet eme	uzun dilli kadın (dedikoducu)
	şvend	ayaş	uruk	akraba
080b	şvend	ayaşlık	uru[k]luk	akrabalık
	şvend-i nezdk	yawu[k] ayaş	oyra uruk	yakın akraba
	bgne	yat	cat	yabancı
	osor	ayın	adum	koca veya kadın tarafından akrabalar, evlilik yoluyla oluşan akrabalık. Far. kayın peder
	ş-i nezdk	yawu[k] ayaş	oyra uruk	yakın akraba
	eşl	---	uca'r	kk (soy)
081a	peder	ata	eige	baba
	mder	ana	eke	anne
	peder u mder	ata ana	eige eke	baba anne
	peder-i peder	uluğ ata	eige eige	byk baba
	mder-i mder	uluğ ana	yeke eke	byk anne
	berder-i peder	abağa	---	amca
	her-i peder	nağau	---	day, Far. hala
	berder-i mder	ağay	---	day

081b	ḥāher-i māder	---	---	teyze
	piser	oğul	kü'ün	oğul
	nebīre	---	---	torun
	doḥter	kız	ökin	kız
	helāl zāde	---	---	helal oğul
	ḥarām zāde	---	---	haram oğul
	piser ḥānd	oğul tutunğan	kü'ün bariḳsan	oğul edilen
	çespīde	abuşkasıka bağlan[ğa n] oğlan	èreden huyakşan kü'ün	kocasına bağlanan kız
	beççe-i berdāşte	yèrdin körter[il]gen oğlan	kösērese örgügsen kü'ün	yerden kaldırılan oğul (oğul edilen)
082a	beççe-i efgende	taşlanğan oğlan	orkıksan kü'ün	terk edilen çocuk
	birāder	karındaş	töregsen	abi
	ḥāher	ègeçi ya sinli	egeçi de'ū	abla ya da bacı
	piser ender	ögey oğlan	ese töregsen küken	üvey oğlan
	doḥter ender	ögey kız	ese töregsen ökin	üvey kız
	şūy-i māder	ögey ata	ese töregsen eçige	üvey baba
	zen-i peder	ögey ana	ese töregsen eke	üvey anne
	ferzend-i māder end[er]	ögey ananın oğlanları	ese töregsen ekeyin ke'ūt	üvey annenin çocukları
	şūy	abuşka	öbügen	yaşlı adam, (Far. koca)
	zen-i coft	abuşkalık ḥatun	èretü eme	kocalı kadın
082b	şūy	---	---	koca
	zen	ḥatun	eme	kadın
	ke ber ser-i şevher zen-i şūy ḥāhad	küni	citür	kıskançlık
	dāmād	küyew	küregen	damat
	ḥosor	ḳayın ata	ḳadum eçige	kaynata
	şūy-i ḥāher zen	baca	---	bacanak

	‘ar[ūs] ve Zen-i birāder	kêlin ve yeñe	berigen beri	gelin ve yenge
	ḥāher-i şūy	ḳayın siñil ya egeçi	ḳadum egeçi dün	görümce
	dūst	anda	---	arkadaş
083a	duşman	yağı	dayn	düşman
	dūst	anda	---	arkadaş
	hemzād	bir yılda tokḳan	nigen han töregsen	bir yılda doğan
	hemzād	---	---	bir yılda doğan
	hem şikem	ikizek	ikir	ikiz
	mānend	okşaş	adali ⁸⁵	benzer
083b	nāhemtā	bir biri bile yaman	nim nigen mu	birbiriyle kötü
	hemnām	ataş	amiday	adaş
	hem kent	kēnt[l]i bir	nigen balğasutu	yurttaş
	hem pīşe	bir pişelik	nigen erdemtü	bir meslekli, meslektaş
	hem sevgend	antlık	andağartu	andlık
	hemsāye	ḳoşnı	---	komşu
084a	zen-i hemsāye	ḥatun ḳoşnı ⁸⁶	eme ḳoşni	kadın komşu
	hem şehri	yērdeş	nigen ğacartu	hemşehri
	hem ḥaseḥ	bir kēntlik	nigen balğasutu	yurttaş
	hemsāye-i dūr	yırak ḳoşnı	ḳola ḳoşni	uzak komşu
	āzād	---	---	hür
	zen-i āzād	āzād ḥatun	āzād eme	hür kadın
	kedbānū	uz ḥatun	ören eme	ev hanımı
	kedbānū zādegān	uz ḥatunının oğlanları	ören emeyin kü’üt	ev kadınının oğulları
	---	yaḥşı	---	iyi
	muzdūr	---	kölesüçi	işçi

⁸⁵ Metinde “adayı” yazılmış.

⁸⁶ Metinde “ḳalışı” şeklinde yazılmış.

084b	behterīn-i merdumān	êlniñ yahşî kişiler[i]	irgenü ⁸⁷ sayn ⁸⁸ haran	halkın iyi kişileri
	nā āzmūdekār	işlarni sīnamġan	ü[y]ley ese baralġaqsan	işleri denememiş
	bī reşk	kaltaġ	kalataban	kaltak
	duzd	oġrı	ķulaġay	hırsız
	merd-i nekūkār	yahşî kişî	sayin kū'ūn	iyi kişî
	bed kār	yaman işlik	mu üyleçi	kötü davranışlı
	---	kūmek	---	gürültü
	nādān	biligsiz	bilik ügey	bilgisiz
085a	---	bēġ	noyan	hâkim
	---	---	noyan	hâkim
	---	ınaġ	---	vezir
	ġudāvend	êrklik (êriklik)	êrgetü	güçlü
	kalāntar-i merdum	êlniñ aġası	irgenü ⁸⁹ aġa	halkın ileri geleni
085b	yār	êş	anda	eş, dost
	ġaşamīyān / ġeşemīyān	---	irgen	Mo. halk, Far. hizmetçiler
	emīr-i bāzār	bāzār bēġi	bazarun noyan	pazarcı başı
	---	dārūġa	---	baskak, şerif
	şāġib-i 'aşr	deh yek alġuçı	harbanasa nigen abukçı	öşür alıcı, onda bir alıcı
	'avān	---	---	bekçi, orta yaşlı
	bāc	---	---	vergi, haraç
	ānçi der bāzārīyān kısmet kūnend	salıġ	casak	vergi
	pāymuzd	ayaġ tēri	kōlen kōlesün	ayak teri. Far. ücret
	reşvet	ķarın	keli	Far. ve Mo. rüşvet. Çaġ. karın

⁸⁷ Metinde “iregenü” şeklinde yazılmış.

⁸⁸ Metinde “sayit” biçiminde yazılmış.

⁸⁹ Metinde “hirgenü” şeklinde yazılmış.

086a	zīr-i dest	èliki astın	ğar dora	eli altında. Ar. ve Far. raiyyet
	---	kèsim	---	vergi, haraç
	māl-i bisyār	köp māl	olan mal	çok mal
	merd-i māl-dār	bay kişi	bayan kün	zengin kişi
	māl-i gerānmāye	ağır bahālîk māl	kündü enetü mal	çok pahalı mal
086b	zer u sīm (zer ve sīm)	altun kümiş	altan möngü	altın ve gümüş
	bende-i destūr	kul gele	bol adūsun	köle hayvan
	māl-i kohne	eski māl	kuçin mal	eski mal
	māl-i nev	yañı māl	şine mal	yeni mal
	zindegānī	tiriklik	amidutu	dirilik
	besende der zindegānī	yétgünçe tirkide	kürüm amidutu	hayatta yetecek kadar
	zindegānī-i ferāh	kēñ tiriklik	a'ū amidut	geniş hayat
087a	dervīšī	yoksuzlık ⁹⁰	ügeytü	yoksulluk
	sehtī	katıklık	kata'utu	katılık
	fezīle	artıklık	hüle'ūlik	fazlalık
	---	müçe	---	vücut azaları
	nīkūyi-i zindegānī	tiriklikniñ yaşlılığı	amidumin saynlık	hayat güzelliği
	beḥşīden	başılamak	asi'ürkaba	başılamak
087b	kālā ⁹¹	kumaş	et	kumaş
	ḥuṣumet	keriş	kere'ūr	dargınlık, kavga, Far. düşmanlık
	behā	---	üne	fiyat
	nesye	---	asksuḡsan	ödünç
	---	---	kendü	kendi
	rāyegān	müft	oḡur	bedava
	zabūn	yadangū	---	güçsüz

⁹⁰ Metinde “yoksazlık” şeklinde yazılmış.

⁹¹ Metinde “kālā” şeklinde yazılmış.

	nemūne/ numūne	---	üce'ülkü	Mo. göstermek, Far. numune
	bende	kul	bol	köle
088a	kenīzek	kün	şibekçin	cariye
	kenīzek-i muṭrib	yıraw kün	yira'ū şibekçin	türkücü cariye
	kenīzek	kün	şibekçin	cariye
	gūlām-i buzurg	uluğ gul[ām]	yeke bol	büyük köle
	dāye	ēneke	---	ebe
	pīškāre	---	---	hizmetçi
	bende	---	bol	köle
	---	kiçik oğlan	hüçüken küken	küçük oğlan
088b	serheng	çerik begi	çerigün noyan	subay
	şāgird	---	şabi	öğrenci
	pas ra	kēyin yürüğüçi	koyna yabuqçi	geride yürüyücü
	---	nöker	---	hizmetçi
	ānke şeb gerded	çakdawül	---	artçı kol
	rehnemāy	kaçarçı	---	kılavuz
089a	fīristāde, payğambar	elçi	---	elçi, peygamber
	---	şakraqçı?	---	
	sīlī h̃ore	çaplağ yėğüçi	şokşak idekçi	tokat yiyici
	musulmānī	musulmānlık	---	müslümanlık
	dest rūy şusten	---	ṭahārat	abdest
	ser-u-ten şusten	suga kirmek	uşundu oraqu	suda yüzmek, banyo yapmak
	mewḏi'ī ki der wuzū huşk māned	yuwa[r]da kuruğ qalğan et	uğakudu uşun ese kürügsen maran	Çağ. yıkarken suyun değmediği yer. Mo. yıkarken su dokunmamış nesne

	---	---	şadağa	sadaka
089b	gufte ve kerde-i resûl	payğambar kılyan buyurgan	payğambar kigsen caruḡsan	sünnet, peygamberi n yaptığı ve söylediği
	ṭā‘at-i efzūnī	artuḡ ṭā‘at	hūle’ū kikū namāz	nafile ibadet
	rāh-i rāst	tüz yol	tübşin mör	düz yol
	‘ahd	şart	cilaldu kigsen ⁹²	ahit
090a	ānçi hūb bâşed	ol ki yaḡşı bolḡay	tereçi sayn bolḡu	iyi olan şey
	kār-i bed	---	mu üyle	kötü iş
	kirdār-i nek	yaḡşı iş	sayn üyle	iyi iş
	---	---	hir’	sevap
	bedī	yamanlık	mutu	kötülülük
090b	nekī	yaḡşılık	saynlık	iyilik
	bed, kār-i bed (bedī)	yamanlık	mulık	kötülük
	merd-i bīsyār ḡeir	köp ḡayır kılḡuçı ér	olan hirēr kikçi	çok hayır edici erkek
	gunāh-i beḡetā	yankılış yazuḡ	burū ere’ū	yanlış günah
	gunāh	yazuḡ	erū	günah
	durūḡ	---	ḡudal	yalan
091a	sūre ḡāyi kūtāh	kıska sūralar	oḡar sūralar	kısa süreler
	kūre	tanuḡ ⁹³	gere	tanık
091b	āḡāhī	---	kelen	duyuru, haber, dil
	ānçi ez şahābe revāyet kunend	şahābadın rawāyat kılḡa[n] söz	şahābayın kelegse kelen	sahabeden rivayet edilen söz
	---	---	aburi	ahlak
	hīr[mend]	êrdem	---	sipahilik üslubu, mahareti ve şecaati, Far. alçakgönüllü

⁹² Metinde “kisen” yazılmış..

⁹³ Metinde “tanun” yazılmış.

092a	nāme	---	biçig	mektup
	siṭabrī-i kitāb	kitābnıñ kalınlık[1]	defterin cucāni	kitabın kalınlığı
	yek waraḵ	bir waraḵ	nigen cuy	bir yaprak
	kāğazger	kāğazçı	çalsuçı	kağıt yapıcısı
	yek rūy kāğaz	kāğaznıñ bir yūzi	çalsuni nigen ni'ūr	kağıdın bir yüzü
	---	aralığı	cabsar	aralık, bölüm
	her roze	---	üdürtür	her gün
	---	hud yūzi?	---	?
	kanāre-i kitāb	kitāb kırağı	defteren horçin	kitap kıyısı
092b	yek suḥan	bir söz	nigen üge	bir söz
	---	---	üjük	kamış kalem
	---	---	biçig	mektup
	ḥalīte-i kāğazhā	kāğazlar ḥaltası	çalsuni tubra	evrak çantası
	kāğaz	---	çalsun	kağıt
093a	bend-i kāğaz	bir baḵ kāğaz	nigen büçi çalsun	bir top kağıt
	---	uzun қошук	urtu tuyuḵ	uzun mesnevi
	---	қошук	tuyuḵ	tuyuk, mesnevi
	nīm beyt	yarım beyit	carim beyit	yarım beyit
	qalamdān	qalamlıq	üjüktü	kalemlik, kalem kutusu
	---	---	üjük	kalem
	tarāş qalam	qalam uşaqı	üjük uşaq	kalem talaşı
	ser-i qalam	qalam başı	üjüki hekin	kalem ucu
	qalam tarāş	qalam yora ⁹⁴ gezlik	üjü[k] curuḵu kēzlik	çakı
	dewīt āşūr	diwīt bulğauçı	dewit qatquçı	mürekkep şişesini karıştıran divit

⁹⁴ yonar < yon- (kesmek, oymak): EDPT: 942b.

093b	qalam zen	qalam k�ser n�me	�j�[k] oqtalku yama	kalem açacak nesne
	s�r�h-i dew�t	diw�t a�zı	dew�tin amasar	divit a�zı
	S�t dew�t	qaranı� lası	qaray�n bekent�	m�rekkep hokkası
	qalam p�k kun	qalam arıtku�ı	�j�[k] ar�ık�ı	kalem rengini temizleyici
	---	qara	---	m�rekkep, mid�d
	---	ki�ik �and�k	h�c�ken k�m�rgey	k�c�k sandık
	�ibr d�n	diw�t qalam �and�k	dewitin �j�ki k�m�rgey	divit kalem kutusu
	�il�f-i dew�t	diw�t kapı	dewitin �ta	divit kımı
	tahta	---	b�der	tahta
094a	bihi�t	ucmak	---	cennet
	�ar�b-i bihi�t	ucmak �a�ır�	u�ma�un bor	cennet �arabı
	�aw�-i Muhammed �allallah u ‘aleyhi ve sallam	Muhammed �aw�ı �allallah u ‘aleyhi ve sallam	Muhammed k�l �allallah u ‘aleyhi ve sallam	Muhammed �allallah u ‘aleyhi ve sallam havuzu, kevser havuzu
	miy�n-i bihi�t	ucmak ortası	u�ma�ın dunda	cennetin ortası
	ters�	---	erke’�n	Hristyan
	094b	d�ni�mend-i ters�y�n	terseler d�ni�mend[i]	erke’�din da�man
z�hid-i ters�y�n		terseler z�hidi	erke’�din zahidin	Hristiyanlar zahidi
m�ft�-i ters�y�n		terseler m�ft�si	erke’�din medeg�ı	Hristiyanlar müftüsü
�al�p�		��c	��c	ha�
‘al�me-i ehli’l-zama		cuh�dlarının bilg�si	cuh�d bilges	Yahudilerin bilgisi

	kitāb-i Mūsā	Mūsā payğambarnıñ kitābı	Musā payğambardın defteri	Musa peygamberi n kitabı, Tevrat
	kitāb-i dāwūd	Dāwūd payğambarnıñ kitābı	Dāwūd payğambarning defteri	Davud peygamberi n kitabı
	kitāb-i ‘īsā	‘īsā payğambarnıñ kitābı	‘īsā payğambarning defteri	İsa peygamberi n kitabı, İncil
	‘id-i tersāyān	terseler bayramı ⁹⁵	erke’ūdin bayram	Hristiyanlar bayramı
	‘ālimi’l-yahūd	cuhūd hācī ⁹⁶	cuhūdun daşman	Yahudi hacı, Far. ve Mo. yahudi bilgin
095a	but	calık	süme	put
	dozeh	tamık	---	cehennem
	hūn ve rīm-i dozehīyān	tamuqdağılarnıñ kanı iriñi	tamuqdağılarning çisün irim	cehennemde kilerin kanı, irini
	çengāl-i dozehīyān	dūzaqlıqlarnıñ ırkaqı	dūzahtuyun goga	cehennemlik lerin zebanisi
095b	---	kıyın	---	azap
	‘azab-i seht	katık kıyın	kata’ū kıyın	aşırı azap, aşırı işkence
	‘azab-i dāīm	dāyīm kıyın	egüri kıyın	devamlı azap
	‘azāb	kıyın	---	azap
	fezīhet-i ‘azāb	riswā kıyın	mu kıyın	yüz kızartıcı işkence
	zidān-i dozehīyān	katık zindān	kata’ū zindān	sıkı zindan, Far. cehennem- liklerin zindanı

⁹⁵ Metinde “bayrakı” şeklinde yazılmış.

⁹⁶ Metinde “hācī” şeklinde yazılmış.

	dest efzār	sağıt	cebseg	silah, alet, araç
096a	rişte-i benāger	ölçek ipi	şicimün deyüsün	ölçek ipi
	Māla	suwağuç	nilaķu	mala
	kāh gil	---	şamantu şibar	samanlı toprak
	hiştzen	kérpiççi	kirbiç kikçi	kerpiççi
	hişt-i hām	[ham] kérpiç	tüküy kirbiç	pişmemiş kerpiç
	hişt-i puhte	bışık kérpiç	bolķaksan kirbiç	pişmiş kerpiç
	tābe	uluğ kérpiç	yeke kirbiç	büyük kerpiç
	nāwe-i gil	balçık tēgenesi	şibarun tēgene	balçık teknesi
	na‘lger	na‘lınçı	na‘lın kikçi	takunyacı
	direfş	biz	şibüge	ayakkabıcı bizi
096b	nişgirde	ķırğuçı	ķırğaçi	kırkıcı
	duwāl	ķayış	tasma	kayış
	duwāl-i na‘lain	na‘lının ķayışı	na‘linnu tasma	takunyacı kayışı
	mūze	ötük	ķutusun	çizme, bot, ayakkabı
	mūze firoş	ötükçi	ķutusun ķudalkuçi	ayakkabıcı, çizmeci
	kefşger	mūzeçi	---	çizmeci, ayakkabıcı
097a	ser-i mūze	başmak	---	ayakkabı, Far. çizme başı
	pūst-i hām	hām tēri	tüküy nekey	işlenmemiş deri
	---	sağrı	sāri	kalça
	çerm	kön	ükeske	telatin, gön
	çermger ⁹⁷	könçi	ükeskeçi	göncü
	çerm-i siyāh	ķara kön	ķara ükeske	siyah deri
	çeki	kön	ükeske	gön, telatin

⁹⁷ Metinde Farsça kısmında kelimenin Moğolca’sı “ükeskeçi” yazılmış.

	---	Yemende işle[n]gen saḥtiyān	Yemendü üyledügsen ilgin	Yemen’de yapılmış gön
	ḥām	---	tüküy	çiğ
	āster-i mūze	ötük astarı	ğutusunı totar	çizme astarı
097b	āb keş	suçı	uşuçi	sucu
	meşk	tulum	---	tulum
	meşk-i kuhne	eski tulum	kuçin tulum	eski tulum
	meşk bend	tulum bağı	tulumin huyasa	tulum bağı
	meşk-i ḥurd	kiçik tulum	hüçüken tulum	küçük tulum
	postīn doz	tēri tonçı	nekey dēlçi	deri kürkçü
098a	postīn	tēri ton	nekey dēl	deri kürk
	---	yakın	keremün	sincap
	---	eyük	ünegen ⁹⁸	tilki
	---	as	ünen	kakım, sincap
	---	kiş	bulğan	samur, samur postusundan yapılan
	dalle	susar	---	zerdeva, ağaç sansarı
	postīn	tülkü cübbe	hünegen cübbe	tilki kaftan
	ḳundūz	ḳundūz	ḳali’ün	kunduz
	naward	nawardān	---	?
	çerḥ-i kalāba	kalāba çıgrıḳ	kalābayīn hergür	çile çıkırıḳı
	ğarwaşa	māle	ğarwaşa	?
	āhār	bat	susun	nişasta
	ğarū	kiçik tut	hüçüken tuta	küçük dut ağacı
	tār	eriş	---	çözgü, boyuna ip
	pūd	arḳan	---	kement

⁹⁸ Metinde “ümegeen” yazılmış.

098b	resmān	ip ⁹⁹	dēsün	ip
	resmān firoş	ip ¹⁰⁰ satğuçı	dēsün kudalğuçı	ip satıcı
	abrīşam/abrīşum	ipek ¹⁰¹	utasun	Far. Çağ. ipek, Mo. ip, iplik
	abrīşam firoş	ipek satğuçı	utasun kudalğuçı	ipek satıcı
	pīle sade (sare)	yaḥşī pīle	sayn pīle	iyi ipek böceği
	pīle nā sare	yaman pīle	mu pīle	kötü ipek böceği
	‘alem-i cāme	ton ‘alemi	dēlün ‘alem	kürk sancağı, kürk belgisi
	‘alemger	‘alemçi	---	bayrakçı, sancakçı
	keştībān	kêmeçi	onkaçaçı	gemici
	mihter-i keştībānān	kêmeçilerin uluğı	onkaçaçin ağa	gemicilerin başı
	keştīger	kême yasağuçı	onkaça casaqçı	gemi yapıcı
	keştī	kême	onkaça	gemi
099a	keştī-i buzurg	uluğ kême	yeke onkaça	büyük kayık
	keştī-i ḥurd	kiçik kême	hüçüken onkaça	küçük kayık
	keştī-i guzer	ḳayık	---	kayık
	bādbān- keştī ¹⁰²	yélken	---	yelken
	resen-i keştī	burunduk	---	burunduk
	tīr-i keştī	kême oḳı	onkaçayīn sumun	geminin orta direği
	fen	kême küreki	onkaçayīn kürcek	gemi küreği
	‘amd	sal	---	sal
	‘amd keş	salçı	---	salcı
	āhenger	tēmürçi	---	demirci
	āhen	tēmür	---	demir
	āhen pūlād	pūlād tēmür	---	çelik

⁹⁹ Metinde “it” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁰ Metinde “it” şeklinde yazılmış.

¹⁰¹ ME Kaçalın’de “ip” olarak gösterilmiş (ME Kaçalın: 2009: 157b).

¹⁰² Metinde “keştī-i bādbān” biçiminde yazılmış.

099b	āhen-i nerm	yumşak têmür	cölen temür	yumuşak demir
	āhen pāre	têmür uşağı	temürün uşak	demir tozu
	rīm-i āhen	têmür boķı	temürün basun	demir cürufu
	sendān	---	döşı	örs
	hāyisk	çeküş	çekük	çekiç
	māle-i āhenger	necdağ?/ beḥdağ?	---	?
	gāz	têmür kēser ķayçı	tmür oķtalku ķayçı	demir kesme makası
	cewher-i āhen	têmür cewheri	temürün cewher	demir cevheri
	hāyisk-i buzurg	uluğ çeküş	yeke barazğan	büyük çekiç
100a	enbūr	ķıskuç	---	mengene
	sūhān	ēgek	ķuray	eģe
	sūniş	têmür uşakı	temürün uşak	demir tozu
	hīk deme	körük	---	körük
	tenūr	têmür işler oçak	temür üyledükçi golumtan	demir işleme ocağı
	deme-i zerger	altunçı tüteki	altaçin hüylekü tütük	kuyumcu körüğü
	sifāl-i angişt	kömür	nüresün	kömür
	angişt firoş	kömür satķunçı	nüresün dürekçi	kömür satıcı
	şikārgīr (şikārger)	avçı	abaçı	avcı
	dām	tuzak	uruķa	tuzak, ağ
100b	ḥalķe-i dām	tuzak ḥalķası	uruķayīn tōngelik	kement halkası
	hāne-i şeyyād	kāze	ne'ūçe	alacık, küçük keçe ev
	talle-i şeyyād	tor	---	ağ
	şikār kūnende [māhī]	balıģ tutģuçı	ciģasuçı	balık tutucu
	āhen-i māhīgīr	ķarmak	---	kamış olta
	dām-i āhū	kēyik tuzağı	gōresünü uruķa	geyik tuzağı
	hīnāger	yırlaģucı	dūlakçı	türkücü

	barbetzen	‘ūd alġuı	‘ūd deledüki	ut alıcı
	rūde-i barbet	‘ūd kılı	‘ūdin kılgasun	ud teli
	zaħme	---	miđrāb	mızrap

3. KISA NOTLAR

3.1. Moğolca Kelimeler Üzerine Kısa Notlar

006a:

çak چاق “çağ” : çak (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 37a)

çağ (Lessing: 156b. MMUMS: 345. EDPT: 403b)

006b:

nögçigsen نوك جيکسان “sf. geçmiş, geçen” : [nögçi-gsen: geçmiş]

nökçiksen: (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 98b)

nögçigsen (Lessing: 592a; *nøgcigsen*. MMUMS: 488; *nögçigsen*)

nögçi- “ geçmek (Lessing: 592a; *nøgci-*)

hon هون “yıl” : hon (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 67b)

on (Lessing: 611b. MMUMS: 496)

ene اينه “bu” : ène (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 50b)

ene (Lessing: 316b. MMUMS: 387)

nidani hon نيدانى هون “geçen yıl” : nidunun cil (Lessing: 578a; *nidunun zil*)

nidoni (MMUMS: 481)

nigen نيگان “bir” : niken (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 94a)

nigen (Lessing: 580b. MMUMS: 483)

007a:

übül اوبول “kış” : übül (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 160a)

ebül (Lessing: 290b; *ebyl*. MMUMS: 377; *ebül*)

öbül (MMUMS: 503)

hekin هيکين “başlangıç, baş, kök, köken, kaynak” : hëkin (ME Poppe (Kaçalın):

2009: 66a)

eki(n) (Lessing: 305b. MMUMS: 384)

007b:

üdür اودور “gün, gündüz, gündüz vakti” : üdür (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 161a,

Lessing: 996a)

edür (Lessing: 295b; *edyr*. MMUMS: 381; *edür*)

ödür (MMUMS: 505)

keşèk کشیک “kısmen, yarı, bölüm, pay” < ET kèsek (EDPT: 749b): kèşik (ME Poppe

(Kaçalın): 2009: 133b;

söni niken *kèşik*)

kesèg (Lessing: 460a. MMUMS: 445)

e[b]ülin koytu söni اولین قویتو سونی “kışın son gecesi” :

ōlīn koytu söni (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 109a)

008a:

üzürin uridu اوزورین اوریدو “günün başlangıcı” : üdürīn uridu (ME Poppe (Kaçalın):

2009: 161a)

edür (Lessing: 295b; *edyr*. MMUMS: 381; *edür*)

uridu (Lessing: 883a. MMUMS: 607)

üdür üdürtü اودور اودورتو “her günde” : üdür üdürtür (ME Poppe (Kaçalın): 2009:

161a)

ödürtür (MMUMS: 505)

ene üdür اینه اودور “bugün” : ène üdür (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 51)

ene edür (Lessing: 316b; *ene edyr*)

öbüge üdür اوبوکه اودور “dünkü gün”: öçüge ödür (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 105b)

öçügedür (Lessing: 629a; *öcygedyr*)

uricu üdür اوریکو اودور “önceki gün” : uricu ödür (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 155b)

uridu edür (Lessing: 883a; *uridu edyr*)

çinaçi üdür جیناچی اودور “öbür gün” : çinaçi ödür (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 38b)

çinagsi: yanda, ötede, uzakta, ötedeki, belli bir zamandan sonra, gelecekte

(Lessing: 187a; *cinaysi*)

çinağşı (MMUMS: 354; *çinayşı*)

008b:

dülîn دولين “günün veya geçenin ortası” : dülîn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 161a;

üdür dülîn namāzîn çaḳ)

düli: yarım, ara, orta; günün veya gecenin ortası, öğlen, gece yarısı (Lessing: 280b. MMUMS: 374)

kebteküyîn كيتاكوين “yatsı” : kebteküyîn < kebte-kü+y+în

keteküyîn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 77b; *keteküyîn namāzîn çaḳ*)

kebte- “yatmak, yaslanmak, uzanmak” (Lessing: 439b. MMUMS: 439)

kebteküi (MMUMS: 439)

009a:

dolan دولان “hafta” : dolān (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 44a; *dolān ca’ūn*, 94b; niken *dolān*)

doluḡ-a(n) “yedi” {Lessing: 260a; *doluḡ-a(n)*. MMUMS: 369; *doluḡa:n*}

dolun “yedi” (Lessing: 260a)

şini شيني “yeni, taze” : sin-e / sini: yeni, taze (Lessing: 711a)

şine (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 138b. MMUMS: 563)

namuran çaḳ ناموران جاق “güz mevsimi” : namurun < namur + un; namurun çaḳ

namurān çaḳ (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 91b)

namurun (Lessing: 564a; *namur-un* aday sar-a. MMUMS: 477)

kedün كيدون “kaç, ne kadar?” : kədün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 94b; niken *kədün*

ödür)

kedün (Lessing: 441a; *kedyn*. ME Poppe (Kaçalın): 2009: 75b. MMUMS: 439;

kedün)

009b:

sālîn سالين “sağma, süt sağma” : sālîn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 122b; koyar *sālîn* cabsar)

sağali (Lessing: 657a; *sayali*)

kece كجه “ne zaman” : kēcē (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 75a)

keciy-e (Lessing: 462a; *kezij-e*, MMUMS: 440; *kejiye*)

tere تيره “O (işaret zamiri)” : tere (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 146a)

tere (Lessing: 804b. MMUMS: 581)

çağasa چاغاسه “zamandan [beri]” : çağāsa < çağ + aç (ayrılma hal eki)

çağasa (ME Poppe (Kaçalın):2009: 36b; *çağāsa* öngere’ülbe üyleyi)

çağan-a (Lessing: 158a. MMUMS: 348)

inağşi ايناقشى “beri, -den beri” : inaqşi (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 73a; *inağşi* ire)

inağşi (Lessing: 410a; *inağşi*. MMUMS: 415; *inağşi*)

iregü ايراكو “sf. gelecek” : [ire+gü: gelecek]

iregü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 73b; *iregü* çaqtü)

irekü (MMUMS: 417)

iregedüy [ire+ge+edüy] sf. gelecek (Lessing: 413b; *iregedyi* çaq)

nigete نيكاته “bir defa” : nikete (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 95a)

nigente (Lessing: 582a. MMUMS: 483)

010b:

hürlünçin هرلون جين “dünya, kainat, cihan” : hürçünçin (ME Poppe (Kaçalın): 2009:

50a; ène

hürçünçin çimek inu)

yirtinçü (Lessing: 434a; *jirtincy*. MMUMS: 630; *yirtinçü*)

çimeg چيمك “süs, süsleme”: çimek (ME Poppe (Kaçalın):2009:50a; ène hürçünçin

çimek inu)

çimeg (Lessing: 184b. MMUMS: 353)

011a:

amiduyin اميدوين “kalım : amiduyin < amidu-yin

amiduyin (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 163b; ükülün *amiduyin* cabsar)

amidu (Lessing: 37b)

amiduyin (MMUMS: 297; *amidu-yi:n*)

naran urğuğu ğaca ناران اور غوقو غاجار “gün doğusu” : naran urğuku ğacar (ME

Poppe (Kaçalın): 2009: 91b)

naran ğarķu cüg (Lessing: 565a; *naran ȳarxu zyg*)

naran űingekü ğacar ناران شينكاكو عاچار “batı űlkeleri” :

naran űingekü ğacar (ME Poppe (Kaçalın):2009:91b)

naran singgeküy (Lessing: 565a; *naran singgeky*)

011b:

ğicār عيچار “ufuk, kenar, sınır”: ğicār (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 79a; kökeyin
ķoyar *ğicār*)

ķicār (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 124a; ķuduğin *ķicār*)

ķicağar (Lessing: 474b; *ķizaȳar*. MMUMS: 448; *ķiȳaȳar*)

hodun هودون “yıldız” : hodun (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 67b)

odun {Lessing: 600b; odu(n). MMUMS: 492}

012a:

ķobķayin قوبقاين “kova burcu” : ķobķayin < ķobķa + yin; ķobķayin yulduz

ķubķayin (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 123b; *ķubķayin* yulduz)

ķobuğa “kova” (Lessing: 950a; *xobuğ-a*)

naratu ķotan ناراتو قوتان “güneşin dönüşü” : naranu ķotan (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 92a)

012b:

şini sara شيني سارا “yeni ay” : şini sara (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 139a)

sine/sini sara (Lessing: 711a)

şine (MMUMS: 563; *şin-e*)

gegen گيگان “parlak, aydınlık, gün ışığı” : ğegēn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 57a)

gegege(n) (Lessing: 373b. MMUMS: 404)

gege(n) (Lessing: 373b. MMUMS: 404)

013a:

hübüken (hüçüken) هوبوكان “küçük” : hüçüken (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 69a)

öçüken ~ öçügüken ~ üçüken (Lessing: 629a; *ocyken*. MMUMS: 505; *öcü:ken*)

de’ü ديو “küçük kardeş” : de’ü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 122a; ķoyar aķa *de’ü*

hodun)

degüü (Lessing: 246a; *degyy*)

degü (MMUMS: 366)

karankuluk قارنقۇلۇق “karanlık” : karangguy ~ karanggu (Lessing: 935a; *xarangyui*.

MMUMS: 522; *qarangyui / qarangyu*)

013b:

se’üder سيودر “gölge” : se’üder (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 131b)

següder (Lessing: 683a; *segyder*, MMUMS: 550; *següder*)

e’ülen ايولان “bulut” : e’ülen (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 55b)

egülen (Lessing: 300b; *egylen*. MMUMS: 382; *egülen*)

014a:

budan بودان “sis, duman” : budan (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 26b)

budang (Lessing: 129b)

yeke يكه “büyük” : yeke (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 171b)

yeke (Lessing: 431a; *jeke*. MMUMS: 629; *yeke*)

014b:

kala’un قلاون “sıcak” : kala’un (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 114b)

kalagun (Lessing: 916b; *xalayun*. MMUMS: 518; *qalayun*)

dülüyin دولوين “yarı, orta, gün ortası, gece yarısı : dülüyin < düli+in; ödür *dülüyin*

kala’un “ öğle sıcaklığı.

düleyin (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 161a; ödür *düleyin* kala’un)

düli (Lessing: 280b; *dyli* MMUMS: 374; *düli*)

düle (MMUMS: 374)

kata’ü قتاو “sert, sıkı, ağır, güçlü, zor” : kata’ü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 117b)

katağu (Lessing: 943b; *xatayu*. MMUMS: 525; *qatayu*)

015a:

murū مورو “meyilli, eğri” : murū (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 90b)

muruy (Lessing: 552a; *murui*)

cölen جولان “yumuşak” : cölen (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 34a)

cö’elen (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 34a; çigān cö’elen güri)

cögelen (Lessing: 1074; *zögelen*. MMUMS: 437; *jöge:len*)

ķuyun قیون “kasırğa” : ķuyun (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 126b)

ķuy (Lessing; *xui*. 2.)

015b:

ŗiva شیوه “toprak” : şira’ũ (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 139b)

ŗiruy (Lessing: 719a; *sirui*)

ŗiru شیرو “toprak”: řirũ/ŗirũ (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 61a; ġacarun ni’ũrtaki *ŗirũ*,
ġacarĩn dorakĩn *ŗirũ*)

ŗiruy (Lessing: 719a; *sirui*)

016a:

hulān هولان “kırmızı” : hulān (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 68a; *hulān* şibar)

ulaġan (Lessing: 869b. MMUMS: 601; *ulaġan*)

ķo’āsun قواسون “kuru” : ķo’āsun (ME Kaçalı: 2009: 119b)

ķaġuray / ķuġuray (Lessing: 910a; *xaġurai*)

ŗibarin شیبارین “çamur, balçık” : şibarin < şibar+in; şibarin kèsek “ balçık topraġı

ŗibarĩn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 137b; *ŗibarĩn* kèsek)

sibar (Lessing: 694a)

ŗibar (MMUMS: 559; *ŗibar*)

ġacarin غاجارین “yerin” : ġacarin < ġacar+in; ġacarin ni’ũr “yerin sathı”

ġacarĩn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 61a; *ġacarĩn* ni’ur)

ni’ũr نیور “yüz, çehre” : ni’ũr (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 97b)

niġur (Lessing: 580a. MMUMS: 482; *niġur*)

ŗorta شورتا “tuzlu” : şorta (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 140b; *ŗorta* ġacar)

ŗor (Lessing: 756a; *ŗor*)

ebderkey اییدرکی “harap” : ebderkey (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 47a)

ebderkey (Lessing: 286a. MMUMS: 376; *ebderkei*)

ŗizũn شیزون “sert, saġlam, zorlu” : řirũn (ME Poppe (Kaçalın):2009: 140a)

sirũġũn / sireġũn (Lessing: 719b; *siryġyn*)

016b:

kēr کیر “bozkır” : kēr (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 77b)

keger-e (Lessing: 443a. MMUMS: 440; *keger*)

kü'ün كُون “kişi, adam” : kü'ün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 83a)

kümün (Lessing: 501a; *kymyn*. MMUMS: 456; *kümün*)

017b:

ūla اولا “dağ” : a'ūla (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 69a; hüçūken *a'ūla*)

ūla (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 158b)

ula (Lessing: 868b; *ula*, 3.)

ağula(n) (Lessing: 17a; *aγulan*)

ağula (MMUMS: 290; *aγula*)

018a:

dotar دوتار “arası, içi” : dotar (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 44a, 158b; *dotar* nöqçibe,

ūlayin *dotar*)

dotur (Lessing: 265a)

cilğas جيلغاس “vadi” : cilğas (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 158b; *ūlayin* cilğas)

cilğa (Lessing: 1055a; *zily-a*)

tōrik توریک “değirmen” : tōrik (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 149a; *tōrik* güri)

tögerig (Lessing: 832b)

tögürig (Lessing: 832b; *tögyrig*. MMUMS: 589; *tögü:rig*)

tügürig (Lessing: 851; *tygyrig*)

018b:

cūķu جقو “bileme” : cūķu (ME Poppe (Kaçalın): 2009: t145b; *tēmür cūķu* güri)

cağu- (Lessing: 1024a; *zayū-*. MMUMS: 421; *ǰayū-*)

ķala'ū قلاو “sıcak” : ķala'ūn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 114b)

ķalağun (Lessing: 916b; *xalayun*. MMUMS: 518; *qalayun*)

ħacidut حاجی دوت “hacıların” : ħacidun (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 71a; *ħacidun*

ķarbuķsan uşak güri)

çigān چيغان “ak, beyaz” : çigān (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 38a; *çigān* güri)

çağan (Lessing: 158a. MMUMS: 347; *çayan*)

019a:

ğula غوله “bakır” : ğula (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 64a)

ğauli(n) {Lessing: 355a; ğauli(n)}

möngü منكو “gümüş” : möngü / möngün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 88b; *möngü*,

möngün èrike)

mönggü(n) {Lessing: 547b; *mönggy*(n). MMUMS: 473; *mönggün*}

020a:

ķudalduķĉi قودالدوقچى “satıcı” : ķudalduķĉi (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 124a)

ķudalduĉcı (Lessing: 980b; *xudalduĉci*)

ķudalduĉin / ķudalduĉĉid (MMUMS: 535; *qudalduĉin* / *qudalduĉĉid*)

erike ايريكه “gerdanlık” : erike (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 53b)

erike(n) (Lessing: 328a. MMUMS: 392)

ciķasuni جيقاسونى “balık” : ciķasuni < ciķasun+i; ciķasuni ĉiķin “balık solungacı

ciķasun (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 32a. Lessing: 1050a; *ziķasun*. MMUMS:429;

ķiķasun)

ĉiķin¹⁰³ جيقين “kulak” : ĉiķin (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 39a)

ĉiķin (Lessing: 181a; *cikin*. MMUMS: 352; *ĉikin*)

020b:

subuť سبوط “inci” : subut (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 134a)

subud (Lessing: 733b. MMUMS: 555)

021a:

küymegsen subuť كويماكسان سبوط “dizilmiş inci” : küyleksen subut (ME Poppe

(Kaçalın): 2009: 81b)

küys “buket, ĉiķek demeti” (Lessing:498b; *kyis*)

uyāsar اوياسار “baĉı” : uyāsar (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 37b; ĉēcin *uyāsar*, 59b;

güĉūni *uyāsar*, 63b; ĉarun *uyāsar*, 165b; *ūsūn uyāsar*)

uya- “baĉlamak, takmak, sarmak” (Lessing: 867a; *uja-*)

küĉūni كوجونى “boyun” : küĉūni < küĉūn+i; küĉūni uyasar “boyun baĉı

¹⁰³ Metinde “solungaĉ” anlamında kullanılmıştır. Kelimenin asıl anlamı; a. Kulak, b. şekil bakımından kulaĉa benzeyen herşey (Lessing: 181a).

gücünü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 63b; *gücünü* uyāsar)

kücügüü “boyun” (Lessing: 510b; *kyzygyy*)

ķolayīn huyasar قولاين هيوياسار “ses telleri” : ķolay huyāsar (ME Poppe (Kaçalın):2009:123a)

ķolay (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 123a)

ķogulay (Lessing: 925b; *xoyulai.*)

ķogolay (MMUMS: 528; *qoyolai*)

čēcin ججين “göğüs” : čēcin (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 37b)

čegecin (Lessing: 17a; *čegezin.* MMUMS: 349; *čegejin*)

021b:

hanışka هانيسقه “göz kapağı¹⁰⁴” : hanışka (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 65a)

anışka (Lessing: 46b; *anışx-a.* MMUMS: 301; *anışqa*)

ķölin كولين “ayağın (ķöl “ayak”)” : ķölin < ķöl+in; ķölin bilezük “ ayak bileziği

ķölīn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 80a; *ķölīn* bilezük)

ķölün (Lessing: 483b; *ķöl*, 484a; *ķölyn* bayubci. MMUMS: 452; *ķöl-ün*)

022a:

mörin مورين “yolun (mör “yol”)” : mörin < mör+in; mörin dunda “ yolun ortası

mörīn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 89a; mörīn dunda)

mör (Lessing: 548a; *mör*)

mör-ün (MMUMS: 474)

022b:

ķurban قوربان “üç” : ķurban (ME Poppe (Kaçalın):2009: 87b; moduni *ķurban...*,125a;*ķurban*)

ğurban (Lessing: 369a. MMUMS: 401; *γurban*)

ba’ūķu باوقو “sf. yerleşilecek [yer]” (bağ- “yerleşmek, inmek, karaya çıkmak”) :

ba’ūķu (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 21b; *ba’ūķu* nutuk)

bağūķu (Lessing: 71a; *bayuxu* ğacar)

023a:

nöküt نوكت “arkadaş, dost, yoldaş” : nöķüt (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 89a)

¹⁰⁴ Metinde yüzüklerde kullanılan taş anlamında kullanılmıştır; hanışka ügey üzük “taşsız yüzük”.

nökür (Lessing: 593b; *nökyr*. MMUMS: 489; *nökür*)

ortadut اورتادوت “kervan” : orta’üt (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 71a; hacîn orta’üt)

tariyanu تريانو “ekmeğin (tariyan “tahıl, ekin, buğday”))” :

tari’ānu (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 143a; *tari’ānu* gacar, *tari’ānu* orta’üt)

tariyanu (Lessing: 781a; *tarijanu* yazar)

hünirtü هونيرتو “koku, kokulu” : hünirtü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 70b; *hünirtü* usun)

ünürtü (Lessing: 1010b; *ynyrty*. MMUMS: 621; *ünürtü*)

aça’ān اچآن “yük” : aç’a’ān (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 12a)

açıyan (Lessing: 8a; *acij-an*. MMUMS: 287: *ačiya:n*)

023b:

burçak بورچاق “tane”: burçak (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 27a, 157a; *burçak*, usunu *burçak*)

burçağ (Lessing: 137b; *burcağ*)

ūkun اوكون “içim (uğu- “içmek”))”: ūkun (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 95a; niken *ūkun* usun)

uğuğu (Lessing: 864b; *uğuğu* usu)

koçarukşan قوچاروقشان “sf. kalan, kalmış (koçur- “kalmak, geriye kalmak”))” :

koçarukşan (ME Poppe (Kaçalın):2009: 119b, 128a; *koçarukşan*, sabadu *koçarukşan* usun)

koçuruşan (Lessing: 951a; *xocuruşan* bydygylyg)

kohulan قوهولان “yiyecek, gıda, erzak¹⁰⁵” : koğulan (Lessing: 952a; *xoyulan*)

ariyun اريون “temiz, temizlik, saflık” : ariyūn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 17a)

ari’ūn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 17a)

ariğun (Lessing: 53a. MMUMS: 305; *ariyun*)

bulanķir بولانķير “bulanık” : bulanķir (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 27a; *bulanķir* bolba usun)

bulanggir (Lessing: 133a)

bulunggir (Lessing: 136a. MMUMS: 337)

¹⁰⁵ Metinde “neşeli, lezzetli” anlamında kullanılmıştır; kohulan usu = neşeli su.

ğaşūn غاشون “acı, ekşi” : ğaş¹ūn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 63b)

ğasiğun (Lessing: 354a: ȳasiȳun)

ğasiğun (MMUMS: 399; ȳašiȳun)

adūsun ادوسون “hayvan” : adūsun (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 12b)

aduğusun (Lessing: 11a. MMUMS: 289; *aduȳsun*)

aduğun (MMUMS: 289)

ari’ūn اريون “temiz, temizlik, saflık” : ari’ūn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 17a;

ari’ūn uşun)

ariyūn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 17a)

ariğun (Lessing: 53a. MMUMS: 305; *ariȳun*)

mölsūn مولسون “buz” :mölsūn (ME Poppe (Kaçalın):2009:88b. Lessing:546b.

MMUMS:473)

mösūn (Lessing: 550b; *mölsyn*, 2)

024a:

kösūn کوسون “köpük” : kösūn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 88b; mörenü *kōsūn*)

kögesūn (Lessing: 480b)

subuṭin ūta سوبوطين اوتا “inci kapı” : subatīn ūta (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 134a)

024b:

moğay موغای “yılan” : moğāy (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 88a)

moğay (Lessing: 541b. MMUMS: 472: *moyai*)

ḳosun قوسون “kuru” < Mo. *ḳoğū-sun*: *ko’āsūn* (ME Poppe (Kaçalın), 2009: 119b)

Räsänen’in verdiği bilgiye göre, Türk dillerinden sadece Soyoncada *ḥos* biçiminde bulunan kelime, Moğolca *koğū-sun*’dan gelir. Halha lehçesinde ise *ḥōs* biçiminde mevcuttur (Räsänen, 161b).

arasun اراسون “deri” : arasun (ME Poppe (Kaçalın):2009:16b. Lessing: 49a.

MMUMS:303)

arisun (Lessing: 54a)

menekey ميناكای “kaplumbağa” : menekey (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 86b.

Lessing: 536a. MMUMS: 469)

melekey (Lessing: 534b)

025a:

tatāl تاتال “ark” : tatāl (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 143b)

tatağal (Lessing: 786b; *tatayal*)

huru هورو “aşağı, aşağıya doğru” : hurū (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 68b; *hurū*

urusku usun)

uruğu (Lessing: 886a. MMUMS: 608; *uruğu*)

026a:

ķučin قوچن “eski” : ķūčin (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 126b; *ķūčin* kuduk)

ķağučin (Lessing: 908b; *xağucin*. MMUMS: 518; *qayučin*)

hirar هيرار “dip, dipteki, alt” : hirār (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 124a; kuduķin

hirār)

iruğar (Lessing: 415a. MMUMS: 419; *iruğar*)

hergi’ūr هيركيور “çark” : hêrgi’ūr (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 124a; kuduğin

hêrgi’ūr)

egeregül (Lessing: 299a; *egeregyl*)

torin تورين “çevre, civar, dolay” : tōrin (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 124a; kuduğin

tōrin)

toğurin (Lessing: 818b; *toğurin*)

toğorin (MMUMS: 586; *toğorin*)

deyüsün دیوسون “ip” : dēsün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 43a, 124a; *dēsün*,

kuduğ’n *dēsün*)

hergür هيرگور “çıkırık” : hêrgür (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 66b)

egeregül (Lessing: 299a; *egeregyl*)

026b:

menekeyin yasun مينكاين يسون “kablumbağa kabuğu” :

menekeyn yasun (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 86b)

menekey (Lessing: 536a. MMUMS: 469; *menekei*)

melekey (Lessing: 534b; *melekei*)

ebesün ايپاسون “ot, çimen, çayır, otlak” : èbesün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 48a)

ebesün {Lessing: 287b; ebesy(n). MMUMS: 377}

027a:

onkaça اونقاچه “gemi” : onkaça (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 102a)

ongguça (Lessing: 613a; *ongyuca*)

kö'ürge كوركا “köprü” : kü'ürge (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 83a)

kögerge (Lessing: 480a)

kögörge (MMUMS: 451)

tariyan تريان “ekin, tahıl, buğday” : tari'ân (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 143a)

tariyan {Lessing: 781a; *tarij-a(n)*. MMUMS: 573; *tariyan*}

027b:

hüren هوران “tane, tohum” : hüren (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 143a; tari'ânü
hüren)

ür-e (Lessing: 1011a; *yr-e*. MMUMS: 621; *ür-e*)

hürün هورون “tane, tohum, çekirdek” : hürün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 79a;

köke nilka ebesün *hürün*)

ür-e (Lessing: 1011a; *yr-e*. MMUMS: 621; *ür-e*)

konak فئاق “darı” : konak (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 121a)

konuğ (Lessing: 694a; *xonuğ*, 2)

028a:

çar چار “terazi gözü” : çar (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 37a)

çara (Lessing: 165a)

028b:

niruk نيروق “arka” : niruk (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 56a)

niruğu-n (Lessing: 585a. MMUMS: 484; *niruğun*)

029a:

sonkınan سونقنن “soğan” : sonkınan / sonkına (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 133a)

songgina (Lessing: 727a)

029b:

kibez كيباز “pamuk” : kibez (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 78a)

köbeng / köbüng (Lessing: 476a, 477a; *købeng, købyng*)

neksen نيكسان “sf. [nege – gsen; açılmış]” :

nēksen (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 14a; aman *nēksen* ğoza)

nege- (Lessing: 568b. MMUMS: 479)

negeksen (MMUMS: 479; *nege:gsen*)

bütü بوتو “açılmamış” : bütü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 14a; aman *bütü* ğoza)

bitegüü (Lessing: 108a; *bitegyy*)

030a:

çeçeg جيجاک “çiçek” : çeçek (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 38a, 68a, 87b, 92b; çığan

çeçek; hulān *çeçek*; modunu *çeçek*; nē’ēksen *çeçek*)

çeçeg / çiçig / seceg (Lessing: 168a; *ceceg*)

çeçeg (MMUMS: 348; *čečeg*)

çığan جیغان “ak, beyaz” : çığān (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 38a; *çığān* çeçek)

çağan (Lessing: 158a; *cağan*. MMUMS: 348; *čaya:n*)

şira شیرہ “sarı” : şira (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 139b)

sir-a (Lessing: 714b)

şir-a (MMUMS: 564)

031b:

belçil بيلجل “otlak” : bēlçī’l (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 22b)

belçiger (Lessing: 96b; *belciger*)

032a:

şibak شيباق “yavşan” : şibāk (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 138a)

sibağ (Lessing: 693b; *sibay*)

cegen جىكان “kamuş” : cēken (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 31b)

cegesü(n)/ cigesü(n) {Lessing: 1043a; *zegesy(n)*}

debitkü ديبىتكو “sf. sarılacak” : debitkü [debis-kü]

debitkü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 86a; mescidtü *debitkü* ēbesün)

debis-: (halı, şilte, minder, örtü, battaniye, vb.) yaymak, yazmak (Lessing: 238a.
MMUMS: 364)

032b:

tülen تولان “odun” : tülēn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 151b)

tüliy-e(n)/ tülege(n)/ tülige(n) {Lessing: 852a; *tylij-e(n)*}

tüligen (MMUMS: 596)

033a:

bidūn بيدون “büyük, kalın” : bidūn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 23b)

bidügün (Lessing: 103a; *bidygyn*)

büdügün (Lessing: 144b; *bydygyn*. MMUMS: 342; *büdügü:n*)

033b:

ca’ūn جاون “yüz (sayı)” : ca’ūn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 31a)

cağu(n) {Lessing: 1024a; *zayun*. MMUMS: 421; *jayun*}

dotaraķi دوتراقى “dahili, içki” : dotaraķi (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 44a; *dotaraķi*
üker)

doturaki (Lessing: 265b. MMUMS: 371; *doturaki*, *doturaqi*)

ğadadu غادادو “yabani” : ğadadu (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 61a; *ğadadu* üker)

ğadağadu (Lessing: 342a. MMUMS: 395; *ğadağadu*)

ancasunu انجاسونو “saban” : ancasunu (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 15b; *ancasunu*
şidün.

MMUMS: 301; *anjasun*)

ancisu(n) {Lessing: 47a; *anzisu(n)*}

küçünü modun كوجونو مودون “boyunduruk”: gücünü modun (ME Poppe (Kaçalın):
2009: 59b)

küçügübcı modu (Lessing: 509b; *küzügübcı modu*)

küçügüü “ boyun, yaka, boyuna ait bir şey (Lessing: 510b)

küzügü:n (MMUMS: 455; *küjügü:n*)

gücün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 59a)

034a:

aruḡ اروغ “teskere” : aruḡ (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 140a; şirūyīn *aruḡ*; toprak teskeresi)

aruḡ “ argal (tezek) toplamada kullanılan gevşek örülmüş küfe veya sepet (Lessing: 54b; aruḡ, l. MMUMS: 306)

tergen تيرگن “at arabası” : tergen (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 147a)

terge(n) (Lessing: 805a. MMUMS: 582)

kündü کندو “tekerlek, halka” : kündü¹⁰⁶ (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 147a; tergenü *kündü*)

kürdü(n) {Lessing: 504a; kyrdy(n). MMUMS: 459}

ḡadāsun قداسون “sap, çivi” : ḡadāsun {ME Poppe (Kaçalın): 2009: 174a; ‘arabīn sumuni *ḡadāsun*. Lessing: 903a; *xadasu(n)*}

ḡadaḡasu(n) {Lessing: 902b; *xadaḡasu(n)*}

034b:

hündüsün هندوسون “kök, köken, temel, başlangıç” : hündüsün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 87b; modunu *hündüsün*)

ündüsü(n) {Lessing: 1007a; *yndysyn*. MMUMS: 620; *ündüsün*}

035a:

hirorasa هروراسه “dibinden” : hirorasa < hiror + asa; iruḡar + aça “dibinden”)

hirōrāsa (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 87b; moduni *hirōrāsa* ḡaruḡsan burḡasun)

hirār (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 124a; ḡudukīn *hirār*)

iruḡar (Lessing: 415a. MMUMS: 419; *iruyar*)

036a:

mu مو “kötü” : mū (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 89b)

maḡu (Lessing: 520b. MMUMS: 464)

036b:

tügüy توكوي “çiğ, olmamış, pişmemiş” : tüküy (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 152a)

tügükey (Lessing: 850b; *tygykei*)

¹⁰⁶. Kaçalın parantez içinde (okun. **kürdü**) diye de göstermiş.

ölgügsen اول كوكسان “asılı” : ölgügsen (ölgü – gsen “ asılı)

ölgüksen (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 106b; *ölgüksen* hêkin cimiş)

elgü- / ölgü- “ asmak (Lessing: 309a; *elgy-*)

elgügsen (MMUMS: 385; *elgügsen*)

037a:

kaķarkāy ققركى “yarık, çatlak” : kaķarkāy (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 168b;

ħurmayīn yasuni *kaķarkāy*)

kağarkāy (Lessing: 907b; *xağarxai*. MMUMS: 518; *qaqarqai*)

tulğa تولغا “direk, sütun” : tulğa (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 19a,149b; *bağın tulğa*,
tulğa)

tulğağuri (Lessing: 841a; *tulğağuri*)

037b:

e’üden ايودن “kapı” : e’üden (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 55b)

egüde(n) {Lessing: 300a; *egylen*. MMUMS: 381; *egüden*}

kèsek كيساك “parça” : kèsek (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 77b)

keseg (Lessing: 459a. MMUMS: 455)

oran اوران “orun, yer, mekan” : oran (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 103a. MMUMS:
497)

oru / orun (Lessing: 620a, 623a)

038a:

balķasun بالقاسون “şehir” : bal^aķasun (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 20a)

balğasu(n) {Lessing: 80b; *balğasu(n)*. MMUMS: 313; *balğasun*}

039a:

bürkü بوركو “örtü” : bürⁱgü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 28a)

bürkügesü(n) {Lessing: 150a; *byrkygesy(n)*}

bürkügül (Lessing: 150b; *byrkygyl*)

güri كورى “dışarı” : güri (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 137a; *şehērün güri*.

MMUMS: 409)

gürü (Lessing: 393b; *gyry*, 2.)

040a:

erke'düdün ایرکادودون “hristiyanların” : erke'düdün < erkegöl – ün: erkegölün.

erke'ūdün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 54a; *erke'ūdün* klise)

erkegüd “hristiyan” (Lessing: 329a; *erkegyd*. MMUMS: 392; *erkeg-ü:d*)

040b:

küken کوان “çocuk” : küken (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 83a; *küken* bayğu ğacar)

keüken (Lessing: 461b; *keyken*)

ebeçitün ger ایباجیتون کیر “hastane” : ebeçitün (ebeçitü-n; ebeçitün ğer)

ēbeçitün ğer (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 47b)

ebedçitenü ger (Lessing: 286; *ebedcitenü* ger)

ger کیر “ev” : ğer (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 57b)

ger (Lessing: 377b. MMUMS: 405)

041a:

adūsuni ادوسونی “hayvan pazarı” : adūsuni (adūsun-i; adūsuni bazār)

adūsuni (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 12b; *adūsuni* bazār)

aduğusu(n) {Lessing: 11b; *aduğusun*}

adağusun (Lessing: 9b. MMUMS: 288; *adağū:sun*)

ḳara'ül قراول “karakol” : ḳara'ül (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 116b; *ḳara'ül* bayğu

ğacar)

ḳarağul (Lessing: 933b; *ḳarağul*. MMUMS: 522; *qarağū:l*)

saḳiḳçi ساقیق چی “bekçi” : saḳiḳçi (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 130a)

sakiğçi (Lessing: 662a; *sakiğci*. MMUMS: 542; *sakiğçi*)

042a:

şiba'ūnu شيباؤونو “serçe” : şiba'ūnu (şiba'ūn-u; şiba'ūnu ğar “ kuş kanadı)

şiba'ūnu (ME Poppe (Kaçalın):2009: 59b, 138a; ğuri idekü *şiba'ūni* ğer)

sibauḳay (Lessing: 694b; *sibauxai*)

çina چينه “kurt” : çinā (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 38b)

çinu-a (Lessing: 190b. MMUMS: 355)

çina (MMUMS: 354)

göresün كوراسون “geyik” : görēsün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 58b)

görügesü(n) {Lessing: 387b; *görygesy(n)*. MMUMS: 408)

042b:

temēn تيمان “deve” : têmēn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 145a)

temegen (Lessing: 800a. MMUMS: 580)

hargāl هرغال “tezek” : hargāl (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 65b)

arğal (Lessing: 52a; *arȳal*)

043a:

şı'ūrī شیووری “süprüntüsü” : şı'ūrī (ME Poppe (Kaçalın): 2009: gerün *şı'ūr* orkikü gacar)

sigür (Lessing: 703b; *sigyr*)

şigür (MMUMS: 560; *şigü:r*)

untanķu ğacar اونتاڭو غاجار “yatak, uyuma yeri (umta- “uyumak”):” :

umtaķu ğacar (Lessing: 874b, 875a; *umtaxu* ğacar)

043b:

üyiskel اوويسكل “temel” : üyiskel < egüs-kel

egüs- “başlamak, kaynaklanmak” (Lessing: 302b; *egys-*. MMUMS: 383; *egüs-*)

044a:

sa'ūķsan ساووقسان “sf. oturan” : sa'ūķsan < sayu + ğsan “ oturan

sa'ūķsan (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 19b, 130b; bal^aġasun ğertü *sa'ūķsan* kü'ün, *sa'ūķsan* kebteġsen bèye)

saġu- “oturmak” (Lessing: 658; *sayu-*)

saġuġsan (MMUMS: 541; *sayu:γsan*)

nutuķ نطق “yurt” : nutuķ (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 99a)

nutuġ (Lessing: 596b. MMUMS: 490; *nutuγ*)

044b:

ömüne اومونه “ön” : ömüne (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 19b; bal^aġasun ğerin

ömüne)

emün-e (Lessing: 314b; *emyn-e*. MMUMS: 386; *emün-e*)

dora دوره “alt, aşağı” : dora (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 44a. MMUMS: 369)

doruḡsi / doraḡsi (Lessing: 263a; *doruḡsi, doraḡsi*)

doruḡşı (MMUMS: 370; *doruḡşı*)

dēre ديره “üst, yukarı” : dēre (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 43b)

deger-e (Lessing: 243a; *deger-e*. MMUMS: 366; *dege:r-e*)

örüke اوروكه “baca” : örüke (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 107b)

erüke (Lessing: 332b; *eryke*)

045a:

horçin هورجن “etraf, çevre” : orçin (Lessing: 617a; *orcin*. MMUMS: 498; *orçin*)

orçim (Lessing: 617a; *orcim*)

046a:

ni’ūḡu نيوڤو “sf.saklanacak” (niḡu- “saklanmak”) : ni’ūḡu (ME Poppe (Kaçalin):

2009: 97a; *ni’ūḡu gēr*)

niḡuḡu (Lessing: 579a; *niḡuxu*)

047a:

dēre ديره “üst, yukarı” : dēre (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 57a; ger *dēre* ger)

deger-e (Lessing: 243a; *deger-e*. MMUMS: 366; *dege:r-e*)

048b:

ça’ūlḡu جاوولڤو “sf. deiecek” (çuḡul- “delmek, yarmak, bölmek, yırtmak”):

ça’ūlḡu (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 144b; tēgirmen *ça’ūlḡu* tēmür)

çuḡul- (Lessing: 206a; *cuyul-*)

alaḡaniyar الاڭانيار “avuç ile” : alaḡaniyar < alaḡan-iyar “avuç ile”

alaḡani’ār (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 144b; tēgirmendür *alaḡani’ār* orḡıḡu yama)

alaḡan “avuç” (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 13a)

alaḡ-a(n) {Lessing: 26b; *alay-a(n)*. MMUMS: 293; *alayan*}

049b:

bürke’ūr بوركاور “duvak” : bürke’ūr (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 28a)

bürküḡül / bürkeḡül / bürkül (Lessing: 150b; *byrkygyl*)

toḵan توقان “kazan” : toḵān (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 147b)

toḡuḡ-a(n) {Lessing: 817a; *toḡuḡ-a(n)*}

050a:

şira شیرہ “çubuk, şiş” : şira (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 139b)

şoru (Lessing: 756b; *şoru*)

050b:

hunin هونين “duman” : hunin (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 68a)

utuḡ-a(n) {Lessing: 889a; *utuḡ-a(n)*}

hünesün هوناسون “kül” : hünesün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 70a)

ünesü(n) {Lessing: 1009b; *ynesu(n)*. MMUMS: 620; *ünesün*}

051a:

çaḳıḳu چاقىقو “çakmak” : çaḳıḳu < çaki-ḳu; ḡal çaḳıḳu

çaḳıḳu (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 61b; ḡal *çaḳıḳu*)

çaki- “çakmak, çakmak taşından ateş çıkarmak” (Lessing: 161b.MMUMS: 348)

çaḳıḳui (MMUMS: 360; *çakiḳui*)

şi’üḡü شيوكو “süzgeç” : şi’ükü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 140a)

sigür (Lessing: 703b; *sigyr*)

051b:

salu’ülḡa سلولغا “sarnıç” : sa’ülḡa (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 130b)

saḡulḡ-a (Lessing: 659a; *saḡulḡ-a*. MMUMS: 542; *saḡu:ly-a*)

ölgükü اولكوكو “sf. Asacak” : ölgükü<elḡü+kü; miḡan ölgükü yama “et asacak

nesne”

ölgükü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 87a; miḡan *ölgükü* yama)

elḡü- “asmak” (Lessing: 309a; *elgy-*. MMUMS: 385; *elḡü-*)

052a:

möngü منكو “gümüş” : möngü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 88b)

mönggü(n) {Lessing: 547b; *mönggy(n)*. MMUMS: 473; *mönggün*}

052b:

ḳoduḡa قدوغه “testi, kap” : ḳoduḡa (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 156b; usun körgeki

ḳuduḡa)

053b:

ḳala'ūtḳaḳu قلاووتقاڭو “sf. ısıtan” : ḳala'ūtḳaḳu (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 156b;

usun *ḳala'ūtḳaḳu* yama)

ḳalaḡa- “ısıtmak, kızdırmak, kızartmak” (Lessing: 916b; *xalaya-*)

bari'ūr اور باری “kulp, sap, kol, kabza” : bari'ūr (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 21a)

bariḡul (Lessing: 89b; *bariḡul*)

054b:

çaçir چاچير “çadır” : çaçir (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 36a)

çaçar (Lessing: 156a; *cacar*. MMUMS: 347; *čaçar*)

oyaḳçi اوياقچي “dikici, terzi” : oyaḳçi < oyu- “dikmek

oyaḳçi (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 36a; çaçir *oyaḳçi*)

oyuḡaçi (Lessing: 606b; *ojuḡaci*)

oyuḡçi (Lessing: 606b; *ojuḡci*)

ḳatasun قاتسون “kazık, direk” : ḳatasun (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 36b; çadurun

ḳatasun)

ḡadasu(n) {Lessing: 343a; *ḡadasu(n)*}

sisügey سيسوگي “keçe (çadır)” : sisügey / sisegey (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 132b)

isegey (Lessing: 416a; isegei)

sararisu ساراريسو “gönden (çadır)” : sarisu (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 130b; *sarisu*

çadur)

sarisu(n) {Lessing: 676a; *sarisu(n)*}

055a:

örēle اوراله “denk” : örēle (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 12a; açānu *örēle*)

örü- “düzene sokmak, ayarlamak, düzeltmek, sıralamak” (Lessing: 643b; öry-)

055b:

şi'ūr شيور “süpürge” : şi'ūr (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 140a)

sigür (Lessing: 703b; *sigyr*)

056a:

toluy تولوى “ayna” : toluy (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 147b)

toli(n) (Lessing: 821b. MMUMS: 586)

056b:

ca’ānu جانو “filin, file ait” : ca’ānu < ca’ān+u; ca’ānu yasun “fil kemiği”

ca’ān (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 29a)

cağan “fil” (Lessin: 1023a; *zayan*. MMUMS: 421; *jayan*)

057a

bişi بیشى “başka¹⁰⁷”: bişi (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 24a, 146b; *bişi* aburi bariba,

tengriyēse *bişi* yamalar. MMUMS: 327; bişi)

bisiü (Lessing: 107a; *bisiy*)

059b:

harban هربان “on (sayı)” : harban (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 65a)

arba(n) (Lessing: 49b. MMUMS: 303)

uruk اوروق “akraba (evlilik aracılarıyla)” : uruk (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 156a)

uruğ (Lessing: 885b. MMUMS: 608; *uruγ*)

060a:

cucān جوجان “kalabalık, kalın, yoğun” : cucān / cuca’ān (ME Poppe (Kaçalın):

2009: 34a)

cucağan (Lessing: 1081b; *zuyan*. MMUMS: 437; *[ju]jaya:n*)

060b:

eme ايمه “dişi” : eme (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 49a)

em-e (Lessing: 311b. MMUMS: 386)

ükēr اوکار “ölü” : ükēr (ME Poppe (Kaçalın): 163a)

ükeger (Lessing: 1008a; *ykeger*)

üküger (Lessing: 1008b; *ykyger*. MMUMS: 617; *üküge:r*)

¹⁰⁷ Metinde “başka” anlamında kullanılmıştır. Lessing’de ise bu kelime hakkında şöyle açıklama yapılmış: bir önceki ifadenin kuvvetlendirilmesi için kullanılır, Bazen buna uyarma gölgesi verir: başka nasıl! elbette, tabii, kesinlikle (Lessing: 107a).

061b:

beye به “boy (uzunluk)” : bëye (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 23b)

bey-e(n) {Lessing: 94b; *bej-e(n)*. MMUMS: 323; *beyen*}

062b:

huyaḡsan هويافسان “sf. kesilen” : huyaḡsan < uya-ḡsan; huyaḡsan çisun”kesilen kan

huyaḡsan (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 69a; *huyaḡsan* çisun)

uya- “bağlamak, tutturmak, engel olmak” (Lessing: 867a; *uja-*. MMUMS: 610)

biłçırḡay بيلجیرقای “bez (gudde)” : biłçırḡay (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 24a)

bulçırḡay (Lessing: 134a; *bulcırḡai*)

063b:

horāki هوراقی “ayrımı, kısmı” < *horā+ki* : horay (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 66b;

hēkinü horay).

Kalmuk *horā* “oda, evdeki kısım, bölüm” (Ramstedt, 187a).

Buryat *horyoo* “duvar, çit, bölme” (Çeremisov, 588a).

064a:

būrul بورول “kırıl” : būrul (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 28a)

buḡural (Lessing: 131b; *buḡural*)

buḡurul (Lessing: 132a; *buḡurul*)

sançıḡ سانجق “büklüm saç” : sançıḡ (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 129b)

sançıḡ (Lessing: 671a; *sancıḡ*)

manḡlayin منقلاین “alın” : manḡlayin < manḡalay+in; manḡalayin üsün “alın saçı

manḡlayn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 85a; *manḡlayn* üsün)

manglay (Lessing: 527a. MMUMS: 466; *manglai*)

mōri موری “omuz” : mōri (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 90b)

mōrū(n) / mōri {Lessing: 549b; *mōry(n)*}

064b:

medekü میداکو “duyu, duygu, his” : medekü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 86b;

mēdekü kü’ün)

medeküy (Lessing: 532b; *medekyi*. MMUMS: 467; *medeküi*)

menge منكه “benek” : menge (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 86b)

mengge (Lessing: 536b)

065a:

hanışka هنيشقه “kaş” : hanışka (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 65a)

anışk-a (Lessing: 46b; *anışx-a*. MMUMS: 301; *anışq-a*)

065b:

sorbisun سوربيسون “kirpik” : sorbisun (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 133a)

sormusu(n) (Lessing: 729b)

üçü’ür اوچور “uç, burun, üst” : üçü’ür (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 94a; nidüni

üçü’ür kabarcük)

üçügür (Lessing: 1017a; *zygyr*. MMUMS: 616; *üjügü:r*)

066a:

ka’ulcar قاوولجار “geniz ile damağın birleştiği nokta, boğaz” :

ka’ulcar (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 118b)

kağulcar (Lessing: 909b; *xayulzar*)

066b:

hurül هورول “dudak” : hurül (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 68b)

urugul (Lessing: 886a; *uruyul*)

tanqlay تانقلای “damak boşluğu” : tanqlay (Lessing: 777b. ME Poppe (Kaçalın):

2009: 142b. MMUMS: 572)

tangnay (Lessing: 777b; *tangnai*)

067a:

ari’ā اريه “azı (diş)” : ari’ā (ME Poppe (Kaçalın): 2009: *ari’ā* sidün)

arağ-a (Lessing: 47b)

067b:

keken كيكن “dil” : kelen (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 76a)

kele(n) (Lessing: 447a. MMUMS: 441)

gürün كورون “boyun” : gürün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 60a; *gürün* sudusun)

güregen (Lessing: 392a; *gyregen*)

068a:

kolayın قولاين “boğazın, boğaza ait” : < kolay + in; kolayın hekin “gırtlak”

kōlay (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 123a; *kōlay* ebeçin, *kōlay* hekin)

koğulay “boğaz, gırtlak” (Lessing: 952b; *xoγulai*)

koğolay (MMUMS: 528; *qoγo:lai*)

erün ايرون “çene”: erün (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 54b)

eregüü (Lessing: 322a; *eregyy*, 2.)

eregü (MMUMS: 390)

069a:

bara برا “sağ taraf” : baran (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 20b; *baran* ğar)

barağun (Lessing: 84a. MMUMS: 314; *baraγun*)

cö’ēn جوان “sol taraf” : cö’ēn (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 34a)

cegün (Lessing: 1044a; *zegyn*, 1. MMUMS: 427; *jegü:n*)

şu صو “koltukaltı” : sü (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 135a)

suğu(n) {Lessing: 734b; *suγu(n)*}

suğu (MMUMS: 555; *suγu*)

suu (Lessing: 740b; *suu*, 2. MMUMS:557)

069b:

toḡay توقاي “dirsek” : toḡay (Lessing: 829a; *toxai*. ME Poppe (Kaçalin): 2009:

147b) toḡuy (Lessing: 829b; *toxui*)

070a:

alağan الاقان “avuç” : alağan (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 13a)

alağ-a(n) {Lessing: 26b; *alay-a(n)*. MMUMS: 293; *alayan*}

nudurḡa نودورقه “yumruk” : nudurḡa (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 99a)

nidurğ-a (Lessing: 578a; *nidur-γa*)

niduran (MMUMS: 481; *niduran*)

ḡuzun خوزون “parmak” : ḡurün (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 168b)

ḡurün (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 126a)

ḡuruḡu(n) {Lessing: 991a; *xuruγu(n)*. MMUMS: 538; *quruγu:n*}

şikçi k̄urun شیکجی قورون “serçe parmağı” : šikčī k̄urūn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 138a)

sigeçi k̄urk̄gun (Lessing: 701b; *sigeci xuruγun*)

070b:

kimusun قيموسون “tırnak” : kimusun (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 119a)

kimusu(n) (Lessing: 469a. MMUMS: 449)

k̄umusun (Lessing: 986a; *xumusun*)

töwe توده “karış” : töwē (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 149a)

töge (Lessing: 832a; *töge*)

töem توام “karış” : tö’ē (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 30b; carim *tö’ē*)

töge (Lessing: 832a; *töge*)

071a:

muḡursun موقورسون “omirilik” : muḡursun (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 89a)

niḡursu(n) / nuḡursun {Lessing: 580b; *niḡursu(n)*}

süc̄in سوجين “yan” : s̄üc̄in (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 136b; *s̄üc̄in yasun*)

següci(n) {Lessing: 684a; *segzyi(n)*}

071b:

sübe سوبه “böğür” : sübe (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 135a)

sübege (Lessing: 741a; *sybege*. MMUMS: 557; *sübege*)

çēcin جيجين “göğüs” : çēcin (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 37b)

çegeci(n) {Lessing: 170a; *cegezi(n)*. MMUMS: 349; *čege:jin*}

072a:

cürüken جوروكان “yürek” : cürüken (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 35b)

cirüken {Lessing: 1062a; *ziryke(n)*. MMUMS: 431; *jirüken*}

072b:

getesün گيتاسون “karın, mide, bağırsak” : gētesün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 58b;

gētesün çaḡān morin, *gētesünü* dotar)

gedesü(n) {Lessing: 373a; *gedesy(n)*}

yēsün ييسون “dokuz” : yēsün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 172b)

yisün (Lessing: 434a; *jisy(n)*. MMUMS: 631)

073a:

delün ديلون “dalak” : *délün* (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 43a)

deligū (Lessing: 250a; *deligyy*)

a’ūški اووشكى “akçiğər” : *a’ūš^hki* (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 18b)

ağuşgi(n) {Lessing: 18b; *aγuški(n)*}

semeci سيماجى “iç yağı” : *sèmeci* (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 131a)

semeci(n) {Lessing: 687b; *semezi(n)*}

dabasun داباسون “mesane” : *dabasun* (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 41a)

dabusang (Lessing: 213b)

şisün سيسون “sidük” : *şēsün* (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 137b)

sigesü(n) {Lessing: 702a; *sigesy(n)*}

şigesün (MMUMS: 560; *şige:sün*)

073b:

hütügün هوتوكون “am” : *hütügün* (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 70b)

ütügū (Lessing: 1014b; *ytygy[y]*)

074a:

ocağay اوجاغای “penis” : *ocağay* (ME Poppe (Kaçalın): 2009:100a)

ocuğu / ocuguy (Lessing: 626b; *ozuγu*)

074b:

heçkeksen هچككسان “sf. kesilmiş” : *heçkeksen* <eçke-gsen; *ese*

heçkeksen “sünnetsiz”.

hèçkeksen (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 54b; *ese hèçkeksen*)

eske- “kesmek” (Lessing: 334b)

075a:

kele’ün كيلاون “dilcik” : *kèle’ün* (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 76b)

kelü (Lessing: 450b; *kely*)

öbüdüg اوبودوك “diz” : *öbüdüg* (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 105a)

ebüdüg (Lessing: 290a; *ebydyg*. MMUMS: 377; *ebüdüg*)

şili شیلی “baldır” : şili (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 138b)

sigir-a (Lessing: 702b)

şira شیرہ “paça” : şira (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 139b)

sirxunağ (Lessing: 719b; *sirxunay*)

075b:

şāba شابه “topuk” : şāba (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 137a)

şağ-a(n) {Lessing: 747b; *şağ-a(n)*}

hula هولا “taban (ayağın alt yüzü)” : hula (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 68a)

ula (Lessing: 868b. MMUMS: 601)

nirun نیرون “arka” : nirūn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 80a, 97a; kölin *nirūn*, *nirūn* çağān morin)

niruğu(n) {Lessing: 585a; *niruyu(n)*. MMUMS: 484; *niruyu:n*}

ösegey اوساگی “topuk” : ösegey (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 107b)

ösügey (Lessing: 646a; *øsygei*)

076a:

subuğay سوبوغای “uzun, geniş” : subuğay (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 134a;

subuğay ni’ūrtu kü’ūn)

subaynggu (Lessing: 733a; *subaingyu*)

oğtaluxsan اوڭتالوقسان “sf. kesik, kesilmiş” : oğtaluxsan < oğtalı-ksan; oğtaluxsan çıktı “kesik kulaklı”

oğtaluxsan (ME Poppe (Kaçalın). 2009: 102b)

oğtaluxsan (MMUMS: 492; *oğtaluxsan*)

oğtal- “kesmek” (Lessing: 601b. MMUMS: 492; *oğtal-*)

oğtul- (Lessing: 602a; *oğtul-*)

oğtol- (MMUMS: 492; *oğtol-*)

hurül هورول “dudak” : hurül (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 68b)

uruğul (Lessing: 886a; *uruyul*)

urul (MMUMS: 608; *uru:l*)

ölgügsen اولگوكسان “sf. sarkık” : ölgügsen<ölgü-gsen; hurül ölgüksen “dudağı

sarkık”

ölgüksen (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 68b; hurül ölgüksen)

elgü- “asmak, takmak, sarkıtmak” (Lessing: 309a; *elgy*-. MMUMS: 385; *elgü*-)

şınğan شينقان “seyrek” : şınğan (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 139a; *şınğan* saǵaltu)

singgen (Lessing: 712a)

şinggen (MMUMS: 563; *şinggen*)

bara’ün براون “sağ taraf” : bara’ün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 20b; *bara’ün*

cü’ün)

barağun (Lessing: 84a; barayun. MMUMS: 314; *barayu:n*)

cü’ün جون “sol taraf” : cü’ün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 20b; *bara’ün cü’ün*)

cegün (Lessing: 1044a; *zegyn*, 1. MMUMS: 427; *jegü:n*)

kartu فارتو “elli, kollu” : kartu < ğar + tu; oǵtaluxsan kartu “kesik elli”

kartu (ME Poppe (Kaçalın). 2009: 102b; oǵtaluxsan *kartu*)

ğar “el, kol” (Lessing: 350a. MMUMS: 397; *γar*)

076b:

gücetü كوجاتو “göbekli” : gücetü < güce + tü; yeke gücetü “koca göbekli”

güçetü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 171b; yeke *güçetü*)

gücege “hayvan midesi, işkembe” (Lessing: 393a; *gyzege*)

şirün شيرون “kaba, sert” : şirün (ME Poppe (Kaçalın). 2009: 140a)

sirügün (Lessing: 719b; *sirygyn*)

kökegü كوكاكو “sf. emen” : kökegü < köke – gü; sün kükekü kûken “süt emen çocuk”

kökekü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 135b; sün *kökekü kûken*)

kökü- “meme emmek” (Lessing: 483a; *köky*)

077a:

bo’āl بوال “köle, kul” : bo’āl (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 69a; hüçüken *bo’āl*)

boğul (Lessing: 112a; *boγul*)

boğol (MMUMS: 329; *boγol*)

şibegçi شيباچي “hizmetçi” : şibekçi (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 69a; hüçüken

şibekçi)

şibekçin (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 138a)

sibegçin (Lessing: 694b)

şibegçin (MMUMS: 559; *şibegčín*)

calawa جُلُوه “genç” : cala’ū (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 29b)

calağu (Lessing: 1029; *zalaɣu*. MMUMS: 422; *ǰalaɣu*)

077b:

burul بُوْرول “kırçıl” : būrul (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 28a)

buğural (Lessing: 131b; *buɣural*)

078b:

cürüken جُورُوكَان “yürek” : cürüken (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 35b)

cirüken (Lessing: 1062a; *ziryken*. MMUMS: 431; *ǰirüken*)

079b:

neyle’ülkü نِيلَاوُولِكُو “düğün” : neyle’ülkü < ney-le-gül-kü; neyle’ülkü kırim

“düğün ziyafeti”

neyle’ülkü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 93a; *neyle’ülkü* kırim)

neylegül- “birleştirmek, evlendirmek, çiftleştirmek” (Lessing: 570b; *neilegyl-*)

neyile- (MMUMS: 481; *neyi:le-*)

talağu تَالَاقُو “sf. seven” : talağu < tala - ğu; èreyin talağu eme

“kocasını seven kadın”

tālāğu (ME Poppe (Kaçalın). 2009: 53b; èreyēn *tālāğu* eme. 144a; *tālāğu*)

tağala- “sevmek, arzu etmek” (Lessing: 763b; *taɣala-*. MMUMS: 569; *taɣa:la-*)

töregsen تَوْرَاكْسَان “sf. doğuran, dünyaya getiren” : töregsen < törü-gsen; törügsen

edür “doğum günü”

töreksen (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 55a; èse *töreksen* ème)

törügesn (Lessing: 836a; *tørygsen* edyr. MMUMS: 590; *törügsen*)

töre- “doğmak, dünyaya gelmek” (Lessing: 836a; *tøre-*. MMUMS: 589; *töre-*)

080a:

beltüsün بِلْتُوسُون “dul” : bēlbüsün (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 22b; *bēlbüsün*

bolba)

belbesün (Lessing: 96b; *belbesyn*)

güyçen كويجان “tam, mükemmel, bütün” : güyçen (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 59b;

güyçen yo’a ème)

güyçed (Lessing: 389a; *gyiced*)

ğowa غوه “birlik, bütünlük” : yo’a (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 59b; *güyçen* yo’a

ème)

yoga “ (Lessing: 435a; *joga*)

082a:

öbügen ابوبكان “koca, yaşlı adam” : öbügen (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 105a)

ebügen (Lessing: 290b; *ebygen*. MMUMS: 377; *ebügen*)

082b:

citür جيتور “kıskançlık, hast, özen” : citür (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 33a)

citüge(n) {Lessing: 1064b; *zityge(n)*}

citüger (Lessing: 1064b; *zityger*)

küregen كوركان “damat” : güregen (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 59b)

kürgen (Lessing: 505b; *kyrgen*)

küregen (MMUMS: 459)

084a:

ören اوران “ev, oda, yurt” : örēn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 109a; *örēn* èmeyīn

kü’üt)

örüge(n) {Lessing: 643a; *oryge(n)*}

084b:

kölesüçi كوله سوجي “işçi, usta başı, usta” : kölesüçi (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 80a)

kölüsüçi (Lessing: 486b; *kølysysci*)

haran هران “kişi” : haran (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 74a; irgenü sayn *haran*)

aran (Lessing: 49a. MMUMS: 302)

085b:

casak جاساق “1. kanun, devlet, 2. vergi, ceza”: casak (ME Poppe (Kaçalın):

2009:31a)

casag (Lessing: 1039b; *zasay*. MMUMS: 426; *ḡasay*)

keli كيلي “rüşvet” : kēli (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 77b)

kegeli (Lessing: 442b; *kegeli*, 2.)

086a:

enetü ايناتو “pahalı” : ünetü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 82a; kündü *ünetü* mal.

MMUMS: 621; *ünetü*)

ünetey (Lessing: 1010a; *ynetei*)

086b:

kürüm كوروم “yeterli” : gürüm (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 60a; *gürüm* amidutu)

kür- “ulaşmak, varmak, yeterli olmak” (Lessing: 503b; *kyr-*. MMUMS: 458)

a’ü او “ayrıntılı” : a’ü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 18a)

ağudam (Lessing: 16b; *ağudam*)

087a:

hüle’ülik هولاوليك “fazlalık, artıklık” : hüle’ülik (ME Poppe (Kaçalın). 2009: 69b)

üyledegdel / üledegel / üledel “artık, kalıntı, fazlalık” (Lessing: 1004b; *yledel*)

087b:

et ايت “kumaş” : èt (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 55b)

ed (Lessing: 293a. MMUMS: 379)

kere’ür كيروور “dargınlık, kavga” : kère’ür (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 77a)

keregür (Lessing: 457a; *keregür*. MMUMS: 445; *keregü:r*)

aşuqsan افسوقسان “ödünç, borç” : aşuqsan (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 16a)

ağsun (Lessing: 15b; *ağsun*, 1.)

090a:

hir’ هيرء “sevap, hayır” : irügel (Lessing: 415b; *irygel*. MMUMS: 419; *irüge:l*)

irüger (Lessing: 416a; *iryger*. MMUMS: 419; *irüge:r*)

090b:

hirêr هيرار “sevap, hayır” : hirêr (ME Poppe (Kaçalın). 2009: 101a; olan *hirêr* kikçi)

irüger (Lessing: 416a; *iryger*. MMUMS: 419; *irüge:r*)

burü بورؤ “yanlış, hata, suç” : burü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 27b; *burü* ère’ü)

buruğu (Lessing: 138b. MMUMS: 338; *buruyu*)

ere'ū ايرُو “günah, eziyet, işkence, ızdırıp” : ere'ū (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 27b;

burū *ere'ū*, 53a; *ere'ū* kibe)

eregū (Lessing: 321b; *eregyy*, 1.)

eregü (MMUMS: 390)

092a:

biçig بيچيك “mektup, yazı” : biçik (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 23b)

biçig (Lessing: 101b; *bicig*. MMUMS: 324; *biçig*)

cucānni جوجان نى “kalınlığı” : cucānni < cucāğan + ni; defterin cucānni “kitabın kalınlığı”

cucānni (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 42b; defterin *cucānni*)

cucāğan “kalın” (Lessing: 1081b; *zuzayan*. MMUMS: 437; [*ju*]*jağan*)

092b:

üjük اژوک “kamış kalem, kalem” : üjük (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 165b)

ücüg (Lessing: 1017a; *yzyg*, 1.)

çalsun چالسون “kağıt” : çālsun (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 37a)

çağasu(n) {Lessing: 159a; *cayasu(n)*. MMUMS: 348; *çaya:sun*}

093b:

oğtalku اوڭتالقو “sf. açacak (kesecek)” : oğtalku < oğtul-ku; üjük oğtalku yama “kalem ucunu açacak nesne”

oğtalku (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 102b; *oğtalku*, 165b; üjük *oğtalku* yama)

oğtul- “kesmek” (Lessing: 602a; *oğtal-*)

oğtal- / oğtol- (MMUMS: 492; *oğtal-*, *oğtol-*)

094a:

erke'ūn ايركاوون “hristyanlar” : erke'ūn (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 54a)

erkegün (Lessing: 329b; *erkegyn*)

erkegüd “hristiyanlar” (Lessing: 329a; *erkegyd*. MMUMS: 392; *erkeg-ü:d*)

094b:

medegçi ميداچى “müftü” : medekçi (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 54a; erke'ūdīn

mèdekçi)

medegçi (Lessing: 531b; *medegci*. MMUMS: 468; *medegçi*)

095b:

cebseg جیبسی “silah, alet, araç” : cèbsek (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 31b)

cebseg (Lessing: 1042a; *zebseg*)

096a:

tüküy توکوی “çiğ, pişmemiş, olmamış” : tüküy (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 152a)

tügükey (Lessing: 850b; *tygykei*)

096b:

ķutusun فوتوسون “çizme, bot, ayakkabı” : ķutusun (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 126b)

ğutusun (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 64b. MMUMS: 402)

gutul (Lessing: 370b; *γutul*)

097a:

ğutusuni غوتوسونی “çizmeye ait, cizmenin” : ğutusuni < ğutusun + i; ğutusuni totar “çizme astarı”

ğutusun (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 64b. MMUMS: 402)

gutul (Lessing: 370b; *γutul*)

097b:

nekey نیکای “deri, koyun derisi” : nèkey (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 93a; *nèkey dēl*)

nekey (Lessing: 572b; *nekei*)

098a:

dēl دیل “kürk” : dēl (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 93a; *nèkey dēl*)

degeley (Lessing: 243a; *degelei*, 1.)

bulğan بولغان “samur, samur postusunda yapılan” : bulyan (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 27a)

bulağ-a(n) {Lessing: 133a; *bulaγ-a(n)*}

hünegen هوناكان “tilki” : hünegen (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 70a; *hünegen cübbe*)

ünege(n) {Lessing: 1008a; *ynege(n)*. MMUMS: 620; *ünegen*}

ḳali'ün قالى وون “kunduz” : ḳali'ün (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 115a)

ḳalıḡu(n) {Lessing: 919b; *xaliyu(n)*. MMUMS: 519; *qaliyu:n*}

098b:

dēsün ديسون “ip” : dēsün (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 43b)

degesü(n) {Lessing: 2009: 244b; *degesy(n)*. MMUMS: 366; *dege:sün*}

100a:

ḳuray قورى “eḡe” : ḳūray (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 126b)

ḳauray (Lessing: 946; *xaurai*)

hüylekü هويلكو “üfleyici, ateş üfleyici” : hüylekü < üliye – kü; ḡal üliyekü “ateş üflemek” (Lessing: 1006a)

hüylēkü (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 14a; altaçın *hüylēkü* tütük)

üliye- “üflemek, şişirmek, üflemeli bir çalgı çalmak, övünmek” (Lessing: 1006a)

üliyegür “her hangi bir üfleme aleti, pompa, körük” (Lessing: 1006a)

nüresün نوراسون “kömür” : nüresün (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 99b)

negüresü(n) (Lessing: 569a; *negyresy(n)*. MMUMS: 479; *negü:resün*)

uruḳa اوروقة “tuzak, ağ” : uruḳa (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 156a)

uraḳ-a(n) {Lessing: 880a; *urax-a(n)*}

100b:

dūlaḳçi دولاقچى “şarkıcı, türkücü” : dūlaḳçi (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 46a)

daḡulaḡçi (Lessing: 219a; *dayula-ḡci*)

daḡulacu (MMUMS: 360; *dayu-laḡu*)

deledükçi ديلادوكچى “sf. çalıcı”:deledükçi (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 174b; ‘ūd *dēledükçi*)

deled- “vurmak, dövmek, çalmak” (Lessing: 248b. MMUMS: 366)

ḳilḡasun قيلغاسون “tel, telden yapılmış” : ḳilḡasun (ME Poppe (Kaçalin): 2009: 119a;

ḳilḡasun, 174b; ‘ūdīn *ḳilḡasun*)

ḳilḡasu(n) {Lessing: 466a; *ḳilḡasu(n)*}

3.2. Çağatayca Kelimeler Üzerine Kısa Notlar

002a:

sonk̡ra سنقرا “sonra” : sonk̡ra (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 137b; siydük *sonk̡ra* k̡elgen su)

soṇ (Kaçalın: 2011: 997; *sonġ*. EDPT: 832b; *soṇ*)

an̡ka انقه “ona” : an̡a (Kaçalın: 2011: 898; *anġa* tekrü)

003a:

bitügüçilerike بيتوگوجي لاريكه “yazarlarına” : bitügüçilerike < biti-güçi+ler+i+ke

bitküçi (Kaçalın: 2011: 912. EDPT: 304a)

bitiküçi (EDPT: 304a)

005a:

kazkan̡ay قزقنقاي “kazansın” : kazkan̡ay < kazğan-ḳay

kazğan- “kazanmak, elde etmek” (EDPT: 683a; *kazġan-*)

008b:

kuşluk قوشلوق “kuşluk” : kuşluk (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 138b)

kuşluġ (EDPT: 672b; *kuşluġ*)

özlek اوزلك “ögle” : üzlek (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 161a; *üzlek* namāzīn çaḳ)

özlek namazı “ögle namazı” (Budagov, 133a); Çaġ. *özlek* “ögle vakti (Räsänen, 368b)

009a:

yan̡kı يانقي “yeni” : yan̡kı (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 139a; *yan̡kı* kün)

yaṇı (EDPT: 943b. ME Poppe (Kaçalın): 2009: 139a; *yaṇı*. Kaçalın: 2011: 1037;

yaṇı)

küz كوز “güz, sonbahar” : küz (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 91b; *küz* çaḳı)

güz (EDPT: 757a)

009b:

sağmak ساقماق “sağmak” : sağmak (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 122b; èki

sağmaknıy arası)

sağ- (EDPT: 804b; *sağ-*)

iki ايكى “iki (adet)” : èki (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 122a)

iki / ikki (EDPT: 100b; *iki* < *èkki*)

011b:

közü فوزى “oğlak” : közü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 125a; *közü* yıldız)

közü (EDPT: 681a; *küzü*)

012a:

oğlak اوغلاق “oğlak” : oğlak (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 165a; *oğlak* yıldız)

oğlağ/oğlak (EDPT: 84b; *oğlağ/oğlak*)

kobğa قوبغا “kova” : kobğa (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 123b; *kopğa* yıldız)

kobğa (Kaçalın: 2011: 963)

012b:

tolan تولان “dolun” : tolan (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 130a; *tolan* ay)

tolun / toluk (Kaçalın: 2011: 1019)

tola (EDPT: 491b. Kaçalın: 2011: 1019)

tolu (EDPT: 491b)

013a:

karankuluk قارانقولىق “karanlık” : karankuluk < kara + ɲgu + luğ

karankuluk (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 116b)

karangü / karaɲu / karangu (EDPT: 662b; *karangü* / *karaɲu* / *karangu*)

karangü (Kaçalın: 2011: 953; *karangü*)

014a:

yakқан ياق قان “sf. yağan” : yakқан < yağ-қан

yakқан (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 125a; yamқur kèyinde *yakқан* yamқur)

yağ- (EDPT: 896a; *yağ-*)

burunķı بورونķی “önceki” : burunķı (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 155b; *burrunķı* yamķur)

burunķı (Kaçalın: 2011: 916)

017b:

bödük بودوک “büyük” : böduk (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 106b; *bödük* tağ)

bèyik (EDPT: 302b. ME Poppe (Kaçalın): 2009: 106b)

beyik (EDPT: 302b. Kaçalın: 2011: 910)

020a:

monçaķ مونچاķ “erike” : monçaķ (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 53b)

mınçağ (EDPT: 349a; mınçağ)

mınçaķ (Kaçalın: 2011: 975)

021a:

kögüs كوكوس “göğüs” : köküs (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 37b)

kögüs (EDPT: 714a)

kögsük (EDPT: 714a. Kaçalın: 2011: 967)

022b:

ırak ايراق “uzak” : ırak (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 120a; *ırak* yol)

yırak (EDPT: 214a. Kaçalın: 2011: 1043. ME Poppe (Kaçalın): 2009: 120a)

023b:

taķır تاķر “acı” : taķır (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 13a; *taķır su* “acı su”)

Sözlüklerde farklı anlamlarla yer alır: *taķır* “çıplak, keskin, sivri, sert, acı, dokunaklı (Budagov, 555b); *taķır* “acı, ekşi” (DTO, 216); Radloff sözlüğünde Teleüt, kumandı, Kazan lehçerleri ile Kırgızcada sözcüğün geçtiğini belirtir: *taķır* “düz, düzgün, parlak, kaygan, düz, yassı, engebesiz” (Radloff III, 783).

024a:

ègrin ايعرين “girdap” : ègrin (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 157a)

ègrik / ègrim (EDPT: 112b. Kaçalın: 2011: 932)

025b:

ķuduk قودوق “kuyu” < Mo. ķuduk (Ölmez: 2003: 140) : ķuduk (ME Poppe

(Kaçalın): 2009: 124a)

ET: kuduĝ (EDPT: 598b; *kuduĝ*)

031a:

yorunĉa يورنچا “yonca” : yorunĉa (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 119; kuruĝ
yorunĉa)

yorunĉa (EDPT: 971a; *yorunĉa*)

032a:

bürlügeç بولوكاج “kartopu”:

Eserdeki Moğolca sözcüğünün incelendiği çalışmada kelimenin Moğolca karşılığı *bürlügen* olan sözcüğün kök anlamı “ivy?” biçiminde verilmiştir (MWME, s. 39) Çağatayca biçim de bu Moğolca sözcükle ilgili olmalıdır. Poppe’nin hazırladığı “Moğolca-Çağatayca Çevirinin Sözlüğü”nde Çağ. *bürlügeç* “kartopu (bir tür alıç)” anlamıyla yer alır (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 28b). Çağatayca sözlüklerde böyle bir sözcüğe rastlanmamıştır.

cögeri جوكرى “ışkın”: Çağ. cügeri “ravent, ışkın, labada otu (rheum officinale)” (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 176a).

Metinde Moğolca karşılığı verilmemiş sözcüklerdendir, çünkü sözcük aslında Moğolcadır. Moğolcadan Türkçeye geçmiştir. Räsänen sözcüğün Osmanlıcada *çökeri* “darı tohumu” ile diğer Türk dillerindeki biçimleri vererek Mo. *džügür* “bir çeşit buğday”dan geldiğini belirtir (Räsänen, 117b)

Kelime, Çağatayca sözlüklerde şu anlamlarla yer alır: *cögeri* “mısır” (Budagov, 357b), *çögeri* “kamış gibi uzun saplı tohumlu bir bitki” (DTO, 290), *cögeri* “Uzun saplı, kamışa benzer, taneleri mısıra benzeyen, üzüm gibi salkımı olan bir ot (Senglah, 214r23); *cügeri* “Türlere ait buğday” (Radloff IV, 181). Kelime, yazmadaki Moğolca sözcüklerin indeksinin hazırlandığı çalışmada (MWME) da yer almaz.

yéken ييكان “kamış” < ET *yigen* “saz, hasırotu” (EDPT, 913a).

Mo. *céken* (ME Poppe (Kaçalın), 2009: 31b).

Çağ. *yeken* “bir tür kamış” (Räsänen, 195a).

033b:

amac اماج “saban” : amāç (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 15b: *āmāç* tişi)

amac (EDPT: 156a)

kètmen كَيْتْمَن “çapa” : ketmen (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 177a)

kètmen (EDPT: 704a)

034a:

çıgrık جِغْرِیْ “çıgrık” : çıgrık (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 143a; aşlık yançar *çıgrık*)

çıgrık (EDPT: 410a)

034b:

ıldız ایلْدِیْ “kök” < ET *yıldız* “kök” (EDPT, 922b)

ıldız “ağaç ve bitki kökü” (Senglah, 112v24. ME Poppe (Kaçalın): 2009: 87b; yığaç ıldızı) Kelime, Çağatayca metinlerden Babürname’de *ıldız* biçiminde geçer.

036b:

yankak يَانْقَاک “ceviz” : yankak¹⁰⁸ (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 30a)

yañağ / yanak (Kaçalın: 2011: 1037; *yañgag* / *yañgak*. EDPT: 900b; *yañağ/yanak*)

çığak جِغْاَق “hünnap, çiğde”: *çığak* Ar. ‘*unnāb*, Far. *cilān* Mo. *cağ* (ME Poppe (Kaçalın), 2009: 176a).

cigde جِیْکْدا “iğde”: Çağ. *çigte* < Mo. *çegde* (Räsänen, 202b)

cigde (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 176a)

ET, Kıpçakça *yigde* (EDPT, 911b). Kelime Babürname’de *çigde* olarak yer alır.

037a:

yaruğı يَارُوغْی “yarığ” : yaruğı < yaruğ + ı; ħurmā dānesi yaruğı “hurma

çekirdeğinin yarığı”

yaruk (EDPT: 962b; *yaruk*)

tireki تِیْرَکِی “direği” : tireki < tirek + i; bağ tireki “bahçe direği”

tireg (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 19a; bağ *tiregi*)

tirek “direk” (EDPT: 543b. ME Poppe (Kaçalın): 2009: 149)

037b:

çeberi جَبْرِی “kamış çadır”: *çeberi* [ger] (ME Poppe (Kaçalın), 2009: 124b).

¹⁰⁸ Çağ. Yañağ ve yanak “yanak” anlamına da gelmektedir. Bu yüzden Kaçalın yankak kelimesinin anlamını “yanak” olarak göstermiş. Ama metinde “yankak” kelimesinin Arapça ve Farsça karşılıkları “ceviz” anlamına gelmektedir. Bundan dolayı “yankak” kelimesi burada “ceviz” demektir. Bir de bu kelimeyi bugün Afganistan’da özbekler “yangāg” olarak kullanmaktadırlar.

Çağatayca sözlüklerde *çeper* “kamıştan örülmüş çit; sazdan dokunan şey” (DTO, 283, Senglah, 204v5) yer alır. Türkçeden Farsçaya geçen sözcük, bu dilde çapar biçiminde yer alır (TMEN III, 50, §1064).

040b:

ağrıq اغریق “ağrı, hastalık” : ağrıq (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 47a)

ağrığ (EDPT: 90a; *ağrığ*. Kaçalın: 2011: 895; *ağrığ*)

041b:

buğav بقاو “zincir” < *buğağ*

buğav (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 175b)

Kelime Çağataycada *buğağ* olarak yer alır: *buğağ* “boğmak yeri, mafsıl, bend, köstek, zincir (ŞSE, 77a), *buğağ* “atların ayağına vurulan zincir, bukağı” (DTO, 163).

043a:

orasi اوره سى “çukuru” < MK *oru*: *aşlık orası* “tahıl çukuru”: Metinde “avarası” okutacak biçimde yanlış yazılmıştır.

Abuşka *ora* “tahıl kuyusu” (Kaçalın, 2011: 980), *oru* “tahıl kuyusu” (Senglah, 71v7); Özb. *ora* “çukur, kuyu” (UzbRSl., 61b).

046b:

öçek اوچک “çatı” < *öç-ek* ?

öçük (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 58a)

Çağatayca metinlerden Sekkakî ve Şeybanî Han Divan’ında geçen kelime, “dam çatı, tavan, kubbe” anlamlarında kullanılır (Senglah, 65v6, DTO, 63).

048b:

oğur اوغور “havan” : uğur (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 179a)

Metinde Moğolcası yazılmamış olan kelime, aynı anlamla Afgan Özbekleri arasında yaşamaktadır. *Uğir* “büyük tahta havan” (UzbRSl., 595b)

049a:

kışkağ قسقاğ “mengene, kışkaç” : kışgaç (EDPT: 667a; *kışgaç*)

049b:

oqlav اوڭلاو “oklava” < *oqlaġu* : oqlav (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 177b)

Çağatayca sözlüklere göre Çağataycada *oqlaġu*, *oqlav*, *oqlaġ* biçimlerinde görülen bir sözcüktür (ŞSL, 36a, DTO, 85, Senglah, 77v27).

tekne تىكنه “hamur teknesi” < MK *tekne* (EDPT, 484a; DTO, 217, ŞSE 117a, Senglah 158r7).

tegene (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 178b)

051b:

çögüçek چوگوجک “küçük fincan” < Mo. *çögüçe*

çögüçek (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 176a)

51b’de Moğolcası yazılmamış olan kelime, Çağataycaya Moğolcadan geçmiştir.

Türk Dillerinde de farklı biçimlerde (*çöçök*, *çöçü*, *çöçöy*) yaşayan kelimenin

Çağataycada *çüçek* biçiminde geçtiği belirtilmiştir (Räsänen, 116b). *Çüçek*,

“toprak kap” anlamıyla Mahbubü’l-kulub’da geçmektedir.

053a:

saksık ساقسیق “kap kakak” : saksık (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 130a; *saksık satġuġı*)

Moğolca sözvarlığının incelendiği çalışmada Türkçe olduğu belirtilmiş kökeni soru işaretiyle verilmiştir: “T. saksı[k?] *saksık* “vazo” (MWME, 64).

kumğan قىمقان “güğüm” : kumğan (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 178a)

kumğan (EDPT: 627b; *kumġa:n*)

cılapçı چىلابچى “yemek tabağı” < Mo. *cilapçı* “tabak” (Räsänen, 108a, MWME, 64).

cılapçı (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 171b; *uluġ cılapçı*)

Osmanlıca *çılapça* “büyük kap”, Çağ. *çılapça*, *çılapçı* “leğen” Kazakça *şılapşıl* “leğen”, Kırgızca *çılapçı* “aynı” (Räsänen, 108a). Afganistan Özbekleri arasında “el yıkanırken elin altına konan büyük tabak/leğen” anlamında *çılapçı* kelimesi kullanılmaktadır.

vesmelık ويسمه لىق “çivitlik” < Ar. *vesme* (Steingass, 1468b) “kaş boyası”+Tü. *lık* = Mo. *vesmetü*.

wesmelık (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 167b)

Çağ. *vesme* “üsmüd, kaş rengi, kaş boyası” (ŞSE, 286a).

054b:

suruḡ سۈرۈڭ “çadır sırtığı” < MK *sıruḡ* < **sīruḡ* (EDPT, 848a, TDBUÜ, 176).

Çağ. *suruḡ* “sırık, ağaç, çadır direği” (Kaçalın, 2011: 1000, Senglah, 251v20).

Bugün Afgan Özbekleri arasında “çok kalın olmayan uzun direk” anlamında *suruḡ* kelimesi kullanılmaktadır.

kīz كيز “keçe” : kīz (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 132b; *kīz* çadur. Kaçalın: 2011: 963)

kiz (EDPT: 707a; *kiz* < *kiḏiz*)

056a:

kayçı قايچی “makas” : *ka’çi* (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 145b; *tēmür okṭalku ka’çi*)

Çağatayca sözlüklerde bulamadığımız kelime, Özbekçede yaşamaktadır: *kayçı* “makas” (UzbRSl., 600b). Ayrıca Afgan Özbekleri arasında da aynı biçim ve anlamla kullanılmaktadır.

tiş kavlaḡı تيش كاولاغي “diş çöpü”:

kavlaḡ ya da *kevlaḡ* kelimesini Çağatayca ve Moğolcada tespit edemedik. Sadece Özbekçede *kavla-* “kazmak, kazımak, eşmek, karıştırmak” fiili vardır. Kelime bu fiille ilgili olabilir (UzbRSl., 196b).

056b:

hokḡa حقه “hokka” < Ar. *hokḡa*. Metinde Farsça, Moğolca, Çağatayca karşılıkları

aynı kelimeyle *hokka* ile karşılanmıştır.

063a:

müçe موجه “vücut azaları” < Mo. *möçe*, *möçi* (Lessing, 544a, Räsänen, 346b).

Metinde Moğolca kısmında “bilinen” anlamına gelen *ma’ruf* kelimesi kullanılmıştır. *Müçe* hem Moğolca hem de Çağatayca biçimi karşılamaktadır.

Kelime Özbekçe ve Yeni Uygurcada da *müçe*, Kırgızcada ise *müçö* biçiminde yaşar (Räsänen, 346b).

063b:

gecige گيجگه “ense” < Mo. *gecige* (Lessing, 608b).

gecige (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 176b)

kelime Çağatayca metinlerde *geçge* biçiminde kullanılmaktadır (DTO, 528),

Senglah, 312v6, ŞSE, 272b).

konḡakı قونقاي “kepeği” : Moğolca kısmında da *konḡak* yazılmıştır.

konḡak (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 66b; *baş konḡakı*)

Kelime Çağatayca sözlüklerde şu biçimlerde yer alır: *koṇaḳ* “Anadolu Türkçesinde konak, kepek, baştan dökülen kuru kir” (Senglah, 291v9), *koṇaḳ* “konak, baştan dökülen kurumuş kir” (DTO, 440).

064a:

nuḡula نوغوله “kıvrıcık saç” < Mo. *nuḡula* (TMEN III, 382)

nuḡula (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 177b)

Moğolca sırasında herhangi bir kelime yazılmamıştır. Çağatayca için verilen biçim, Moğolca için de geçerlidir. Çağatayca sözlüklerde bulunmayan kelime, nugul- “kıvrılmak, kıvrıcık olmak” fiil biçimiyle Lessing’de yer alır (Lessing, 595a).

065a:

çıtuḡı چیتوغي “çatıklığı” < ET *çatuk* < *çat*-^u*k* (EDPT, 402b).

Eski Türkçede ve tüm tarihi dönemlerde çatuk olarak görülen kelime Çağataycada çıtuk biçimindedir: *çıtuk* “ekşi suratlı, asık suratlı, çatık kaşlı” (DTO, 302), *çıtuk* “targın, turş-ru adam, bed-çehre, bī-nemek, bed-şekil, dargın” (ŞSE, 160a), *çıtuk* “cimri adam, ekşi yüzü, çatık suratlı, çatık kaşlı” (Senglah, 216r6).

067a:

azıḳ أزق “köpek” : azıḳ (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 92a; *azıḳ* tişi)

azu (EDPT: 283a; *azu* < *azıḡ*)

069a:

ḳolanḳsa قولانقسا “pis, kötü koku” < Mo. *hulungsu(n)* (Lessing, 985a).

Metinde hem Çağatayca hem de Moğolca için aynı kelime verilmiştir. Kelime Çağatayca sözlüklerde *ḳolansa* “koltuk altı, parmak arası kokusu, ter kokusu” (ŞSE, 238b, DTO, 434, Senglah, 289v27).

ḳolanḳsa (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 120b)

070a:

awuḡ اوج “avuḡ” : awḡ (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 13a)

awuḡ (EDPT: 44b; *awuḡ* < *aḡut*)

çıçalak چچالاق “serçe parmağı” : çıçalak (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 138a;

çıç[a]lak. EDPT: 401a; *çıça:lak*)

çıncanak (EDPT: 401a; *çıncanak* < *çıça:lak*)

070b:

tırmağ تيرماق “tırnak” : tırmağ (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 119)

tırnağ / tırnağ (Kaçalın: 2011: 1015. EDPT: 551b)

071a:

yulun يولون “omurilik” : yülün (ME Poppe (Kaçalın). 2009: 89a)

yulun (EDPT: 930b)

sü[y]jek سيواک “kemik” : sü[y]jek (ME Poppe (Kaçalın). 2009: 136b; yan *sü[y]eki*)

süjek (Kaçalın. 2011: 1001; *süngek*. EDPT: 838b; *süjek* < *sünük*)

süyük سيوک “kemik” : süyük (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 136b; yan *süyükniñ* başı)

süjek (Kaçalın. 2011: 1001; *süngek*. EDPT: 838b; *süjek* < *sünük*)

072b:

koç قوچ “koç” : koç (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 178a)

koçkar (EDPT: 592a; *koçnar* < *koçkar*. Kaçalın: 2011: 963)

074a:

yemdük ييمدوک “kasık” : yemdük (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 136b)

yemdü (EDPT: 935a)

075a:

taķım تاقم “diz kapağı” < Mo. *taķım*

taķım (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 178b)

Çağatayca için verilen bu kelime aynı zamanda Moğolcayı da karşılamaktadır. Moğolcada bilindiği için “ma‘ruf” notuyla verilmiştir. Çağatayca sözlüklerde bulunmayan kelime Moğolcada “dizin kapağının arkasındaki boşluk anlamıyla” mevcuttur (Lessing, 770b).

076a:

süyrü سويرو “sivri” < ET *süvri* (EDPT, 791a).

Metinde *süyrü* biçiminde yazılan sözcük Çağatayca sözlüklerde *sivri* biçimindedir (DTO, 374, ŞSE, 200b, Senglah, 258v28).

siwrü (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 134a; *siwrü yüzlük kişi*)

onķlay اونقلاى “sağları” : onķları (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 20b; *onķları* sonķları)

oņ (EDPT: 166b; *oņ*. Kaçalın: 2011: 980; *oņg*)

sonķlay سونقلاى “solları”: sonķları (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 20b; *sonķları*)

sol (EDPT: 824a. Kaçalın: 2011: 997)

082b:

anda انده “arkadaş” < Mo. *anda* (Lessing, 42b).

Metinde Çağatayca kelime olarak verilen *anda* için Moğolca “maruf” anlamında *mim* harfi konmuştur. Her iki dil için *anda* kelimesi verilmiştir. Kelime Çağatayca sözlüklerde kaydedilmemiştir.

083a:

ikizek ايكى زك “ikiz” : ekizek (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 72b)

ikiz (EDPT: 119b; *ikiz* < *ekkiz*)

oḡsaş اوغشاش “benzer” : oḡsaş (ME Poppe (Kaçalın). 2009: 12a)

oḡşa- “benzemek” (EDPT: 97a; *oxşa-*. Kaçalın: 2011: 979; *oḡşa-*)

083b:

ataş اتاش “adaş” : ataş (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 14b)

adaş (EDPT: 72a; *adaş* < *adaş/addaş*)

koşnı قوشنى “komşu” : koşnı (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 178a; *koşnı*. EDPT: 640b;

koşnı)

koşnı (EDPT: 640b; *koşnı* < *koşnı*)

087b:

kumaş قماش “kumaş” < Ar. *kumaş* (Steingass, 987b)

Çağatayca sözlüklerden birinde *kumāc* biçiminde yer alır: *kumāc* “kumaş, basma, ipek, mermerşahi (DTO, 419).

yadaṅgu يدانغو “güçsüz” Mo. *yadaḡu* (Lessing, 422b. ME Poppe (Kaçalın): 2009: 179b)

Moğolcası verilmeyen bu kelime de metinde sadece Çağatayca için verilmiş biçimiyle yer alır.

088a:

yıraw ييراو “türkücü” : yıraw (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 172b; *yıraw* kün)

yır (EDPT: 192b; *yır* < *ır*)

088b:

çakdavul چكداوول “artçı kol” < Mo. *çaḡdaḡul* (Lessing, 159b).

Metinde Çağatayca biçimi verilip Moğolca için yine “ma‘ruf” açıklaması yapılmıştır. Moğolca biçim, her iki dilde de kullanılmaktadır.

Kelime, Çağatayca sözlüklerde *çağdavul* olarak mevcuttur (DTO, 277, Senglah, 206v18). Metinlerde kullanılan anlam ve biçimleri için bk. Ölmez, 2007: 234. çağdawül (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 176a).

kaçarçı قچارچی “kılavuz” < Mo. *kaçir* (Räsänen, 217b).

kaçarçı (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 177b)

Çağatayca metinlerde *kaçırçı* biçiminde geçen kelime sözlüklerde de aynı biçimde yer alır. (ayrıntılı bilgi için bk. Ölmez, 1991: 89).

090b:

yanıklı يانقليش “yanlış” : yanıklı (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 27b; *yanıklı yazuk*)
yanıl- (EDPT: 951a)

092a:

aralık اراليقي “aralık, bölüm” : aralık < ara + lık + ı

aralık (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 29a)

aralığ (EDPT: 230b; *aralığ < aralık*)

093b:

gezlik گيزليک “çakı” : kèzlik (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 165b; kalam yonar *kèzlik*)
gezlik (EDPT: 760a; *gezlik < kezlik*)

095a:

tamık تاميک “cehennem” : tamık (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 178b)

tamığ / tamuk (EDPT: 503a; *tamığ / tamuk < tamu*. Kaçalın: 2011: 1005)

ırkağı ايرقايي “[cehennemliklerin] zebanisi” : ırkağı < ırğa-ğ+ı

ırkağı (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 46a; dūzahlıkların *ırkağı*).

ırğağ¹⁰⁹ “çengel, kanca, kopça, olta” (EDPT: 216a; *ırğa:ğ*).

096a:

suvağı سواغوج “mala” < *suva-ğı* < **suba-* (Tekin, 180).

Sözlüklerde bu biçimde yer almayan kelimenin kökü olan *suva-* Çağatayca’da mevcuttur (EDPT, 785a; Kaçalın, 2011: 1000; Senglah, 247v9).

bışık بشيک “sf. pişmiş, olmuş” : pışık (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 24a; *pışık* kèrpiç)

bışığ / bışık (EDPT: 378b; *bışığ / bışık < bışığ*).

biz بيز “ayakkabıcı bezi”, krş. ET *böz* < Yun. *bussos* (EDPT, 389a).

Clauson’un verdiği bilgiye göre Tarihi Türk yazı dillerinde *böz* olarak görülen

¹⁰⁹ Karahanlıca: ırğağ, Uyg., Harezmi Türkçesi ve Kıp.: ırğağ, Kom.: yırğağ; EDPT: 216a

kelime, Anadolu sahasında *béz* biçimindedir (EDPT, 389a, Senglah, 146r24).

biz (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 138a)

098a:

susar سوسار “zerdeva, ağaç sansarı” :

Metinde kelimenin Moğolcası “bilinen” anlamına gelen *ma‘ruf* kısaltmasıyla verilmiştir. Çağatayca sözlüklerde *susar* “sansar”, samur” (ŞSE, 366b), *susar*, *susur* “sansar” (DTO, 356), *saşsar* “sansar, beyaz kürklü kakım” (Senglah, 236r4, 5) biçimlerinde yer alan kelime Türkçeden Moğlcaya geçmiştir (TMEN III, 297, §1294).

susar (ME Poppe (Kaçalın). 2009: 178b)

098b:

eriş ایریش “çözgü, boyuna ip” < ET (Uyg.) *eriş*

Çağatayca biçimi verilen kelimenin Moğolcası için “bilinen” anlamına gelen *ma‘ruf* kısaltmasıyla verilmiştir. Çağataycada “dokumacılıkta boyuna uzun ip, çözgü” anlamında kullanılan *eriş* Moğlcaya Türkçeden geçmiştir (Senglah, 100r24).

eriş (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 176b)

arқан آرقان “kement” :

Moğolcası “ma‘ruf” kısaltmasıyla verilen kelimelerdendir. Çağatayca sözlüklerden ikisinde aynı anlamla yer alır: *Arğan* “halat, urgan” (ŞSE, 9b; DTO, 14).

arқан (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 175a)

ipek/ipüñ? (.....) “ip” :

Farsça ve Moğolca anlamı “ip”olan kelimelerle karşılanmıştır. Çağatayca biçim yanlış yazılmış olabilir.

ip (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 157b)

099a:

burunduk برونديق “burunduk” : burunduk (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 175b)

burunduruk (EDPT: 368a; *burunduruk* < *burunduk*)

100b:

ķarmaķ قارماق “kamuş olta” : ķarmaķ (ME Poppe (Kaçalın): 2009: 178a).

Moğolcası verilmeyen bu kelimenin Moğolca için de kullanıldığı anlaşılmaktadır. Çağatayca sözlüklerde daha çok “balık iğnesi, olta” anlamı verilmiştir (DTO, 401; ŞSE, 218a; Senglah, 272r22). Kelime, ayrıca Çağataycadan Farsçaya *ķalmaķ* olarak geçmiştir (TMEN III, 506, §1521).

4. DİZİN

4.1. Moğolca Dizin

A Ā

ābādān 016a, 043a

abaçi 100a

abḥana 046b

abuḫçi 057a, 085b

aburi 077b, 078a, 091b

aburitu 080a

aciba 034a

aça'ān 023a

açanu 055a, 055b,

adali 016b

adayi (adali) 083a

ādīna 009a

ādīnayīn 040a

adūsun 023b, 046a, 060b, 086b

adūsuni 041a

ağa 085a, 098b

aḫa 013a

alaḫan 070a

alaḫaniyar 048b

alaḫanu 070a

alaḫçi 016b

albadu 023b

alda 069b

aldaraxsan 025b

altaçin 100a

altan 019a, 086b

altun 019b, 020a

aman 029b, 066b,

amanu 066b

amasar 093b

amiday 083b

amidu 060b

amidumin 087a

amidut 086b

amidutu 086b

amidutu 086b

amiduyīn 011a

amin 057a, 060b, 061a

aminu 062a

amitu 060b

amtatu 030b

ancasunu 033b

anda 085b

andağartu 083b

ara 007b

aral 024a

arasun 024b, 028b, 063a, 074a

arasunu 063a

arbay 027b

arcin 032b

arçikçi 093b

arçiku 056a

ari'ā 067a

ari'ūn 023b

ariyun 023b

arslan 012a, 042a

aruk 034a

asabağur 070b

asabağuri 071a

asabakurin 071a

asbağul 028a

asi'ūrķaba 087a

askşuksan 087b

atiz 033a, 033b

a'ū 086b

a'ūşki 073a

ayağa 051a

ayağ 051b

ayağa 051b

āzād 084a

B

bākili 027b

bağ 030b, 033a, 034a

bağın 037a, 037b

bağa'ūr 073b, 074a

bağa'ūrin 073a, 073b, 074a,
075a

bağa'ūrun 074a

bakir 019a

balğarsutu 034a

balğasuci 043b

balğasun 037a, 037b, 038a,
043a, 044a, 044b,
045a, 045b

balğasundagi 042a

balğasunu 043a, 043b, 044a,
044b, 046b

balğasunukça 044b

balğasutu 083b, 084a

balğasun 038a, 066b

bara 069a	bêlgetü 016b
baraḡsan 026a	beltüsün 080a
baralḡaḡsan 084b	beri 082b
bara'ün 076a	berigen 082b
barazḡan 099b	beye 034b, 036a, 061b, 062a, 064b
bariḡsan 037b	beyeyîn 062a, 069b
bariḡsan 081b	beyit 093a
bari'ü 055b	biçig 092a, 092b
bari'ür 053b	bidan 033a
basun 099b	bidün 032a
batman 033b	bilçirḡay 062b
ba'ūḡu 022b	bilezügin 075b
bayan 086a	bilezük 021a, 021b, 069b
bayḡu 025b, 041a	bilges 094b
bayḡu 041a	bilik 084b
bayḡsan 026b	bişi 057a
bayḡu 027a, 042a, 045b, 046a, 063a, 069b, 073b	bo'âl 077a
bayram 094b	boḡani 017a
bazâr 039b, 041a	bol 086b, 087b, 088a (2)
bazarun 085b	bolḡaḡsan 096a
bêder 093b	bolḡu 090a
bekentü 093b	bor 094a
bekitkeksen 025b	borun 039b
belçil 031b	bosaḡa 047b (2)
bêlge 017a, 022b, 043a, 043b, 061a,	bosḡaḡçi 043b
bêlgesinü 010b	bosḡaḡsan 044b

böldegen 074b
böldegeni 074b
bölük 059b
bözciyin 039b
budan 014a
buğday 027b (2)
buğdayın 012a, 027b
bulankir 023b
bulğan 098a
bulğasun 039a
burçaq 023b, 028a
burgasun 020b, 034b, 035a
burū 090b
būrul 064a, 077b
butağ 036b
büçi 025b (2), 093a
bürke'ūr 049b, 054b
bürkü 039a
bürlügen 032a
büse 021b
bütū 029b

C

ca'ānu 056b
cabsar 009b, 011a (2), 092a
cabsarun 022b
cağ (ceviz) 036b

cağ (çene) 066b
cağan 065b
cala'ūkin 077b
cala'ulik 077b
calawa 077a (2)
cançıkan 052a
cançıksan 028b (2)
cançıku
carim 007b, 064b, 070b, 093a
carimtu 051a
caruğsan 019b, 089b
casağ 085b
casağçi 056b, 098b
casağsan 042b (2), 042b, 052a
(2), 079b
casağu 020a
casun 014b
cat 080b
ca'un 033b
cayağsan 056b
cebseg 095b
cegen 032a
cegenü 032a
cenūbun 015a
cergelegsen 045b
cewher 099b
ciğan 032b

ciġasuċi 100b
ciġasun 012a, 024a, 024b (8)
ciġasunċi 024b
cihān 010b, 011a (4)
ciķasuni 020a
ciķinu 064b (4)
ciķriķ 034a
cilabċi 053a
cilaldu 089b
cilġas 018a
cimiş 035a (3), 036b (6),
037a(4)
cimiş[in] 037a
cing 012a
ciruķsan 061a
citūr 082b
cö'en 069a
cölen 015a, 016a, 018b (2),
064b, 066a, 099b
cucān 060a
cucāni 092a
cuhūd 094b
cuhūdun 040b, 094b
cula 053b, 054a
culayīn 065b
cun 007a
cunu 007a

curuķu 093b
cuy 092a
cūķu 018b
cūra 006b, 043b, 068b, 075a
(2)
cübbe 098a
cüg 038b, 045b, 047b, 063b,
065a, 065b (2), 068b,
071a (2), 071b, 072a
cüle 063b
cürüken 072a, 078b
cürükenü 072b (4)
cü'ün 076a

Ç

çaċir 054b
ċadır 054b (2)
ċadirin 054b (2), 055a
ċaġan 013b, 062b, 070b
ċaġasa 009b
ċaķ 006a, 006b, 008b (4), 009a
ċaķı 008b
ċaķiķu 051a
ċaķtu 009b (2), 010a
ċalsuċi 092a
ċalsun 092b, 093a
ċalsuni 092a, 092b
ċar 028a

çarlı 048b
çasun 024a
ça'ülkü 048b
çayan 012a
çēcin 021a, 071b
çēcinü 071b, 072a (4),
çeçeg 028a, 030a (5)
çeçegin 030a
çekük 099b
çelbegin 049b
çerigün 088b
çiğan 018b (2), 030a, 037a,
076a
çik 032a
çikin 020a, 050a, 064b, 065b
çikindu 064a
çikitu 076a (2)
çimeg 011a
çina 042a
çinaçi 008a
çinaķu 046a, 050a
çini 056a
çir 062b
çisun 062a, 062b, 072b, 095a
çoçan (çoçak) 074a
çoğasunu 030a
çoğrak 024a

çögüçek 052b
çöl 016b (2), 024a
çön 060a
çubalin 042b
çuķur 072a

D

dabasun 073a
dabusun 020a (2), 052a
dabusutu 020a, 052a
dalu 069a
dāne 072b
daruķu 060a
dārū 051a
daşman 094b (2)
Dāwūd 094b
dayn 083a
debitkü 032a
ded (dere) 047b
dedü 063b
defteren 092a
defteri 094b (3)
defterin 092a
delbükü 056a
deledükçi 100b
delün (dalak) 073a
dēl 098a

dergede 043a
de'û 013a, 082a
deve 047a
dewit 093b
dewitin 093b (3)
deyüsün 026a, 054b, 096a
dêlçi 097b
dêlün (kürk) 098b
dêre 026b, 044b (3), 061a (2)
dêreki 046b
dêsün 054a, 098b (2)
dîw 060a
dîwin 060a
dolan 009a, 013a, 016a
donkatku 013b
dora 044b, 086a
dorado 044b, 045b, 047b
doraği 045a
dorağın 015b
dotar 018a, 063a, 066b, 070a,
071b, 072b, 074a, 075b
dotaraği 033b
dörbelcin 034a
dörben 006b, 009a, 022b
döşi 099b
döter 067a, 070a
du'âyîn 070a

dûlakçi 100b
dumda 007a
dunda 011b, 022a (2), 024a,
039b, 043a, 045a, 071a,
072a, 079b, 094a
dundadu 007a, 069b, 070a
dundan 076a
dundani 039a
dûzahtuyun 095a
düleyin 014b
dülin 008b
dün 082b
dürekçi 100a
düren 026a

E Ê

ebderegsen 043a
ebderkey 016a
ebeçitün 040b
ebesün 026b, 027a (2), 027b,
028a, 030b (4), 031b
(2), 032a, 066a
ebesüni 030b, 031a
ebülin 007b
êçesün 032b (2), 035a
eçiçe 060a (2), 081a (4), 082a,
082b
egeçi 082a, 082b
egüri 095b

eke 081a (3), 082a
 ekese 064b
 ekeyin 082a
 ele (eme) 074b
 eleyin (emeyin) 074b
 eligen 072b
 em 053a
 eme 057b, 060b, 077a, 079b
 (8), 080a (7), 082a, 082b,
 084a(3)
 emeyin 084a
 ene 006b, 008a, 008b, 010b,
 011a (2)
 enetü 086a
 er (ger) 055a
 erdemtü 083b
 ereksen 073a
 ere'ü 090b
 erike 020a (3), 020b, 021b
 erkedüdün 040a
 erkedünü 040b
 erke'üdin 094b (4)
 erke'ün 094a
 ertedü 010a (2)
 erü 090b
 erün 068a
 ese 026a, 028b, 029b, 036a,
 037b, 052a, 074b, 079b,

082a (5), 084b, 089a
 et 087b
 etmek 046a
 e'üden 037b, 045b, 047b (2)
 e'üdençi 047b
 e'üdenese 045b
 e'üdenü 047b (7)
 e'ülen 013b (4)
 èl 057b
 ère 032a, 057b, 058a, 060b,
 074b, 076b, 079b, 080a (2)
 èreden 081b
 èrelik 073a
 èresün 040b
 èretü 082a
 èreyin 072a, 073b, 079b
 èrgetü 085a
 èrte 008a, 008b, 013a

F

falizun 028b
 ferişte 057a (2), 057b (2)

Ğ

ğacar 011a (2), 015b, 016a (7),
 017a (2), 022b, 024a,
 025a, 027a, 030b, 033a
 (2), 033b (3), 037b, 038b,
 040a, 040b (4), 041a (2),
 042a (3), 043a (4), 043b,
 044a, 045b, 046a, 053a,

054a (2), 045b, 046a,
053a, 054a (2), 055a,
055b, 069b, 071a,
073b, 075b

ğacari 045a

ğacarin 015b, 016a

ğacarlar 011b

ğacartağı 042a

ğacartu 084a

ğacarun 015b, 016a, 022b,
043a, 045b

ğadadu 033b, 075b, 076b

ğadadu 075b

ğadadu 076b

ğadar 063a

ğal 050a, 050b (2), 051a (3)

ğalbuğa 050a, 051a

ğalun 051a (2)

ğar 053b, 069a (3), 086a

ğaribudun 039b

ğarkısan 035a

ğaruksan 064b

ğarun 021a (2), 069b (2)

ğarwaşa 098a

ğaşūn 023b, 029a (2), 030b (2),
031a, 031b

ğicār 011a, 011b, 026a

ğoğa 095a

ğolumtan 049b, 050a, 100a

ğolumtanu 045b

ğowa (ğo'a) 080a

ğoza 029b (4)

ğudalduku 041a

ğuduğa 053b

ğula 019a

ğulaçi 019a

ğulun 051a

ğurban 009a

ğurta 008b

ğutusuni 097a

ğuya 075a

ğuyayin 075a (2)

G

gašnīz 031a

gec 019b

gegen 012b, 013a (2), 066a

gegentü 013a

ger 023b, 026b, 037b, 039b(3),
040a, 040b, 042a (4), 042b,
043a, 044a (3), 044b (3),
045a (2), 045b (2), 046a(2),
047a (2), 054b, 065b

gere 091a

gerin 025a, 043a, 044b,
045a (2)

gerteki 048a

gertü 044a

gerün 043a, 044b, 045b (2),
046b (3)
geskegsen 019a
getesün 072b, 073a
getesündeki 076b
getesünü 072b, 073a
gewher 020b
geykü 008a
göresün 042a
göresünü 100b
güce 072b
gücetü 076b
güri 018a (2), 018b (10), 19b,
039a, 042a, 049b, 051a
güriasa 051a
gürin 048b
gürün 067b
güyçen 080a
güzi (güri) 018b

Һ Ҳ Ҳ

һәc 094b
һacidun 039b
һacidut 018b
һacin 011b, 023a
һacin 023a
һalwāyin 050a, 051a
han 083a

hanışa 021b (2), 065a
hanışayın 065a
haran 084b
harbana 059b
harbanasa 085b
hargal 042b (2)
hargā'ultu 042b
һarman 028a (2),
һatun[lar] 057b
һatundin 020a
һatundun 055b, 073b
һatunin 045a
һatut 040b
ha'ūr 041b
heçkekgen 074b
hekin 007a, 012a, 017b, 021b,
022b, 025a, 027b, 032a,
036a, 036b (2), 037a,
063a, 066a, 068a (2),
070a, 070b, 071a, 072a,
073b, 074a, 093a
hekinü 063a (3), 063b (5),
069b
hekitü 076a (2)
her 008b
hergi'ūr 026a
hergür 026a, 098a
hergürin 026b (2)
һetneyin 074b
һicāmet 071a

hir' 090a	hu'ürtu 041b
hirar 026a, 064b, 067b	hu'ürun 041b
hirēr 090b	huyaksan 062b, 081b
hirgenü (irgenü) 085a	huyasa 097b
hiroraqi 067b	huyasar 021a
hirörāsa 035a	huzun 070a
hodun 011b (3), 012a (7), 012b (2), 013a (4)	hübügen (hüçüken) 013a
hokka 056b	hüçüken 014a, 017b, 020b, 023a, 024b (2), 025a (2), 036a, 051b, 052a, 052b, 055b, 056b, 067b, 068a, 076a (2), 077a (2), 088a, 093b, 097b, 098a, 099a
hon 006b	
hon 006b (4)	
honda 010a (2)	
honi 006b	hüdesün 046b
honu 007a, 007b	hüle'ü 089b
horaqi 063b	hüle'ülik 087a
horçin 045a, 045b, 064a, 065b, 069a, 071b, 075a, 092a	hümerikü 065a
hö'ölcin 007a	hündüsün 034b
hula 075b (2)	hünege 098a
hulān 016a, 030a, 032b, 037a	hünesün 050b (2)
hurma 036a (6)	hünir 056b, 066b, 069a
hurmayīn 036a (3), 037a (3), 055b (2)	hünirtü 023a
huru 025a	hüren 027b, 028a (3), 029b, 031b, 037a
hurül 066b, 076a	hürenü 033b
hurültu 076a	hürlünçin 011a
hu'ür 041b	hürün 027b
hu'ürin 042a (2)	hütügün 073b, 074b
	hütügünü 075a (2)

hütügünü 075a

hüylekü 100a

İ

içeritü 080a

idekçi 076b, 089a

idekü 042a

ikir 083a

ilgin 097a

inaşşi 009b

inekü 067a

inu 011a

iregenü 084b

iregü 009b

iregün 006b

irgen 059b, 060a (2), 085b

irgenü 038b, 062a

irim 095a

K Ƙ

ƙabak 029a, 065b

ƙabar 066a

ƙabarun 066a (4), 066b (3)

ƙabgu 024b

ƙabuk 029a

ƙabur 007a, 044a

ƙaburğa 047b (2)

ƙaburğa 047b

ƙaburgayın 069b

ƙaburun 044a

ƙabusun 035a

ƙacar 017a, 025a, 025b, 026b,
027a, 028a, 073b (2)

ƙacirārin 028a

ƙacirāyin 028a

ƙadāsun 034a, 048b

ƙadeh 052a

ƙadum 080b, 082b (2)

ƙak 014b

ƙakaçakşan 076b

ƙakarğay 037a

ƙalābayın 098a

ƙala'ū 018b

ƙala'ün 014b (3), 015a (2),
039b, 050b

ƙala'ütkaqu 053b

ƙalbiķu 053a

ƙālbud 062a

ƙali'ün 098a

ƙaliya 050a

ƙaltaban 084b

ƙamtu 064b

ƙara 013b, 015a, 016a, 020a,
035b, 049b, 060a, 064a,
067b, 076a (2), 097a

ƙaranķu 013a

karankuluk 013a	kele'ün 075a (2)
karankusi 013a	keli 085b
kara'ül 041a	keligisen 033b
karayîn 093b	kêndir 028a (2)
karbuķ[s]an 018b	kendü 087b
karbuķu 049a	keng 022a
kartu 076a	kêr 016b (2)
kasnî 030b	keremün 098a
katasun 054b	kere'ür 087b
kata'ü 014b, 015a (2), 018a, 018b, 076a, 076b, 095b(2)	kerün 058a
kata'üni 061a	kêsek (parça) 013b, 016a, 033b, 037b, 044a, 050b, 055a, 062b
kata'ütü 087a	kêsek (kesek) 018b, 019a
katķuçi 093b	keşik 007b
ka'ülcar 066a	keteküyin 008b
kawun 028b (2), 031b	ke'üt 082a
kawuntu 028b	key 014b (2), 015a (12), 056a
kayçi 099b	keyelitü 015a
kaylaķu 040b, 061a	kêzlik 093b
kebtegsen 062a	ķıyın 095b (2)
kece 009b	kibez 029b (2), 029b, 049a, 055b
kedün 009a	kibeztü 029b
keken 067b	kibezün 029b
kelegsen 091b	ķicār 026b (2), 027a, 073a, 075a
kelen 091b (2)	ķicāt 011a
kelenü 067b (2)	kigsen 043b, 089b
keletü 080a	

kikçi 090b, 096a (2)	kola 084a
kikü 015a, 040a, 054a, 071a, 089b	kolanksa 069a
kilğasun 100b	kolayın 021a, 068a
kilidün 048a	komi 068a
kilise 040a	komuğay 070a
kimusun 070b	konak 027b
kimusuni 070b (2)	konin 042b
kir 064b, 070b	konkak 063b
kirarlaba 008a	korğanu 038a
kirbiç 045b, 096a (4)	korğaşun 019a (2)
kirğaçi 096b	koriya 042b
kirin 080a	kosun 024b, 34b, 035b, 036a, 037a
kisen (kigsen) 089b	koş 033b
kisran 015a	koşni 084a (2)
kiyāmat 010b	kotan 012a (2), 042b
kiyāmat 010b	koy[m]ar 045b
kiyin 095b	koyar 006b, 009a, 009b, 011a, 011b, 013a, 045b, 065a, 079b
kiyinu 057b	koyarin 014a, 022b
ko[r]ğanu 039a	koyna 073a, 088b
ko'āsun 016a, 031a	koynāsa 014a
kobkayin 012a	koytu 007b (2), 013a
koçarukşan 023b, 062a	ködelgübe 060b
koçarukşanu 023b	kögekü 067a
koduğa 026b, 052b (2)	kök 065b
kohulan 023b	köke 007a, 011a, 013b, 027b, 030b
kola 022b, 084a	

kökekü 076b	030b, 032b, 034b, 035a
köken 072a (2)	kudalğuçı 098b
kökeyin 011a (2), 011b (3)	kudalkuçı 053a (2), 096b, 098b
kökin 072a	kuduğın 026a (4)
köknārīn 031b	kuduk 025b, 026a (3)
köl 007a, 007b, 025a, 025b, 026b, 047a, 047b, 050a, 075b (2), 094a	kudukın 026a
köldekü 024b	kulağay 084b
kölen 085b	kulunsun 037b
kölesüçi 084b	kulusun 032a (2)
kölesün 085b	kumaķi 017a (2)
kölin 021b, 047b, 070a, 075b (3)	kura 014a (9), 016a
költü 011b, 025a	kurağan 011b
kömürgey 093b (2)	kuray 100a
körgekü 052b	kurayīn 014a
kösün 024a	kurbān (bayram) 009a
köşege 055a	kurban (üç) 022b
köşk 044b	kurbanasa 059b
kö'ürge 027a (2)	kuriķu 040b
ķubi 006b, 007a, 016a, 022b	ķurim 079b
ķubi'āsa 006b, 016a, 022b	ķurun 070a (7)
ķubķa 026a	ķuruni 070a, 070b (2)
ķucir 007a	ķutusun 096b (2)
ķuçin 026a, 086b, 097b	ķuyun 015a
ķudal 090b	kücūn 068a, 068b
ķudalduķçi 020a (2), 020b, 024b, 027b, 029b (2),	kücūni 021a, 069a
	kücūnü 033b, 068b (4)
	küçitü 060a

küdüri 017a (2)

küdüri 017a

küke 054b

küken 040b, 073b, 076b (4),
077a (3), 079a, 082a,
088a

kükenü 074a

kün 086a

kündü 034a, 086a

künü 062a

küp 051b

kürcek 034a, 099a

küregen 082b

kürek 051a

kürkü 023a, 064a (2)

kü[r]tele 059b

kürügsen 029b, 035a, 036a,
036b, 077a (2), 089a

kürüm 086b

küserese 081b

kü'ün 016b, 041a, 076a (5),
076b (2), 081b (4),
082a, 084b

kü'üni 068b

kü'üt 084a

küymegsen 021a

küymer 017b

küysün 072b

küyten 014b, 015a, 023b

L

laḥd 041b

leglegin 048b

M

maḳlayun 065a

mal 048a, 086a (2), 086b (2)

manaḡar 008a, 008b

manḳlayīn 064a, 065a (2)

manḳlayun 065a

maran 089a

marcānu 020b

maya (yama) 051b

medegçi 094b

medekü 064b

menekey 024b

menekeyīn 026b

menge 064b, 065a, 066a

mengetü 076a

mescid 040a, 040b (2)

mescidtü 032a

miḡrāb 100b

miḡan 051b, 062b, 064b, 067b,
069b (2), 071b

mīl 056a

mişle 028a

miye 062b, 063a (2)
modu 042b
modun 022b, 032b (3), 033b,
034b (3), 035a, 035b
(3), 036a (2), 037a,
043b, 044b, 045b, 048b
(2), 051b, 056a (2)
modundagi 042a
moduni 015a, 022b, 034b,
035a
modunu 030a, 034b, 035a,
036a
modunuya 042b
modutu 034b
moğay 024b (2)
monçağ 071a
mölsün 023b (2)
möndür 014b
möngü 019a, 020a, 052a, 086b
möngün 020b
mör 011b (2), 018a (2), 022a
(2), 022b (3), 023a, 044b,
065a, 089b
mören 024a
mörenü 024a (3), 026b
möridü 064a
mörin 022a (2), 022b (2), 023a
mu 036a, 083b, 084b, 090a,
095b, 098b
Muhammed 094a
muğlun 035b

muğursun 071a
mulik 090b
muru 015a
Musā 094b
mutu 090a
mürdīn 030a
müri 068b, 069a
mürin 068b, 069b
mürün 071b

N
nabçin 027a, 029a, 030a
na‘līn 096a
na‘līnnu 096b
namāz 008b, 040a, 040b, 089b
namāzīn 008b (3)
namur 007a
namuran 009a
naran 011a (2), 011b, 012a,
012b, 014b, 015a
naranu 012a (2)
naratu 013a
nari’ā 067a
narin 073a
nasutu 076b, 079b
nayan 006b
negsen 029b

nekey 097a, 097b, 098a
neşâtin 073a
newçe 100b
neyle'ülkü 079b
nê'êksen 030a
nidani 006b
nidün 065a
nidündül 066a
nidüni 065b (6), 066a (2)
nidünü 065b
nidütü 076a
nigen 006b, 007a, 007b, 009a
(3), 009b, 010a (6), 016a,
018b, 022b (2), 023b,
025a, 028a, 030b,
033a(3), 033b, 036b,
037b, 044a, 045b, 047a,
047b, 055a, 062b, 063b,
068b, 071a, 076b, 083a,
083b(2), 084a(2), 085b,
092a (2), 092b, 093a
nigete 009b, 010a
nilaku 096a
nilbusun 066a
nilka 027b (2), 030b (3)
nim nigen 083b
niruk 028b
nirun 075b
ni'ûku 046a
ni'ûr 016a, 064b, 092a
ni'ûrtaki 015b

ni'ûrtu 076a (3),
ni'ûrun 061a, 064b
noqayn 031b
noyan 085a (2), 085b, 088b
noytan 027a, 031a, 031b, 035a,
036a, 055b (2)
nöçikü 025a
nögçigsen 006b, 009b
nögçigçiler 022b
nögüçki 023a
nögüt 023a
nudurka 070a
numu 011b
numun 012a, 049a
numunu 032b
nutuk 022b, 044a
nüken 041b, 042a, 047b, 048b,
055b, 064b, 066a, 074a
nüresün 100a (2)

O

ocağay 074a
ocağayîn 074a (2)
oçağın 050a
odō 009b
oğlan 076b
ok 046b
oqar 091a

okataluksan 076a

oktalku 093b, 099b

oktaluksan 076a

okur 087b

olan 023a, 076b, 080a, 086a,
090b

onkaça 027a, 098b (2), 099a(2)

onkaçaçi 098b

onkaçaçin 098b

onkaçayın 099a (2)

onkarqay 068b

ora 043a

oraba 014a

oraci 045b

oraqa 025a

oraqan 014a

oraqsan 014a, 023b

oraqu 089a

oran 037b, 043a, 048a 065b
(2), 068b, 074a

orçinki 025a

orqaq 034a

orkiksan 082a

orkiku 048b

orkiku 043a

ortadut 023a (3)

oyaqçi 054b

oyra 080b (2)

Ö

öbüdük 075a

öbüdükünü 075a

öbüge 008a

öbügen 082a

öbüget 013a

öçön 079b

ökin 079b

ökin 077a, 079a, 081b, 082a

ökinü 055a

ökitü 079a

ölegey 054a

ölegeydü 054b

ölegeyın 054b

öleng 029b

ölengin 032b

ölgügsen 036b, 076a

ölgükü 051b

ölün 044a

ömüne 044b, 068b

ömünedü 067a

öndür 017a, 017b, 022a

öndürün 044b

örēle 055a, 055b (2)

ören 084a (2)

örgesün 032a (2), 032b (3),
037b

örgesütü 045b

örgügsen 081b

örüğe 047a

örüke 044b

ösegey 075b

ötegü 077b

ötegü 079b

P

payğambardın 094b

payğambarning 094b (2)

payğambar 089b

perīn 060a

peşeyin 054b

pīle 098b (2)

R

rüstemin 011b

S Ş

sā‘at 009b

sa‘atdu 010a

saba 034a

şabadu 023b

şabadu 023b

şadağa 089a

şahābayin 091b

saķal 068a, 077a

saķalin 068a

saķaltu 076a

saķikçi 041a, 057a, 057b

saķsik 053a

saķu 044a

sālin 009b

şallallah u ‘aleyhi ve sallam
094a

salu’ülğa 051b

şam 056a

sancik 064a

şandūk 056b

sara 007a (10), 007b (4), 012a,
012b (2)

saradu 010a

sararisu 054b

sara’in 007a, 012a, 012b

sāri 097a

sarimsaķ 029a

sa’ūķsan 044a, 062a

say 025a, 036b, 077a

sayāsa 025a

sayīn 027a

sayit 084b

sayn 015a, 015b, 020a, 023b,

033b, 036a, 080a, 084b,
090a (2), 098b
saynliḡ 087a, 090b
semeci 073a
se'ūder 013b
sidün 067a
sifāl 051a, 052b
singen 016a
sipandan 031a
sirça 053a
sirçeyin 020a
sisügey 054b
soku 044b
sonaşku 022b
sonḡına 029a (2), 030b
sorbisun 065b (2)
söni 007b (6), 008b, 014a
sönidü 010a (2)
sönidü 010a
sönüyīn 013a (2), 15a
şu 069a
subuḡay 076a
subuṭ 020b, 021a, 024a
subuṭīn 024a
sudasu 075a
sudasun 062b, 068b, 069b (2),
070a, 072b
sudusun 067b

su[ḡu] 040b
suḡay 033a, 035b
sumun 034a, 099a
sumuni 034a
şun 023b
sūralar 091a
susun 098a
sü 067a
sübe 071b
sübeyīn 071b
sūcīn 071a (2)
süçin 073b
süke 055b (2)
sükeyīn 055b (2)
süksüḡin 032b
sülüsün 073a
süme 061a (2), 095a
sün 076b
sünese 076b
sünü 051b
sürel 074b
süren 074a
sürenün 074a
sürmetü 056a
sürmeyīn 056a
süyke 021b

Ş

şaba 075b	şilin 075a
şabi 088b	şimālūn 015a
şamantu 096a	şinağa 051a
şatuyīn 047a	şine 086b
şeherin 039a, 039b	şingekü 011a, 011b
şenbe 009a	şingeküyin 015a
şesünese 073a	şini 009a (2), 012b, 029b, 035a
şibāk 032a	şinğan 076a
şibar 015b, 016a (5), 096a	şira 030a, 032b, 050a, 062a, 062b (2), 075a
şibarin 016a	şirbüsün 062b (2)
şibarun 096a	şire 052a
şiba'ūnu 042a (4)	şirekü 051a
şibekçi 077a	şiridin 034a
şibekçin 088a (3)	şiru 015b (2), 033b, 042a
şibüge 096a	şirün 076b
şicimün 096a	şirutu 042b
şidün 033b	şisün 073a
şidün 048a, 056a, 067a (7), 067b(2)	şitaḡsan 050b, 053b, 054a
şigaydu 023a	şi'ūḡü 051a
şikçi 070a	şi'ūr 055b
şilam 007b (2),	şi'ūri 043a
şilami 007a	şiva (şiru) 015b
şilbi 069b	şizūn 016a
şileni 008b	şoḡşak 089a
şili 075a	şor 035b
	şorta 016a

T Ғ

tabçan 055a

tabun 009a, 011b, 025a

ṭahārat 089a

talaku 079b

talbiḡu 043b, 054a, 055b,
056b (2)

ṭamuḡ 057b

tamuḡdaḡılarnıng 095a

tamuḡsan 064a

tanḡlay 066b

tariyan 027a

tariyanu 023a, 027a (2), 027b,
033a, 034a, 043a

tasbihin 021b, 070a

tasma 096b (2)

taşıḡçı 033b

taşḡin 024a

tataḡsan 019b

tataḡu 061a

tatāl 025a (5)

tatālin 025a (2)

tēgene 096a

tēgirmen 048b (2)

tēgirmendür 048b

tēgirmenü 048a, 048b (4)

temēnü 042b (2), 043a

temür 018b, 032a, 032b, 047b,
048b, 099b (2), 100a

temürün 099b (3), 100a

tengriyese 057a

tengriyīn 040a

tepşi 052a (2)

tere 009b, 010a (6), 010b,
011a(2), 038b

tereçi 090a

tergen 034a

tergenü 034a (3)

toḡan 049b (2), 050a (2)

toḡanu 049b, 050a

toḡan 049b

toḡay 069b

toḡurḡan 028a

tolun 012b

toluy 056a (2)

torin 026a

tosu 054a

tosun 073a

tosunu 034a, 051b

totar 097a

töem 070b

tögerik 012a

töngelik 100b

töregsen 079b, 082a (6), 083a

töre'ülkü 079b (4), 080a

töreyīn 052a

törük 018a

töwe 070b

tubra 092b

tuç 019a, 021a

tuḵ 015a (2)

tula 042b

tuladu 042b

tulḡa 037a, 046b

tulum 051b (2), 097b (2)

tulumin 097b

turba 029a

tuta 098a

tutam 028a

tuyuk 093a (2)

tūtiyā 019b

tübşin 016a, 089b

tügüy 036b

tüküy 096a, 097a (2)

tüleksen 051a

tülekü 078b

tülen 032b (2), 033a (3)

tületü 046a

tüngelik 074a

türgen 014a

tütük 100a

U Ū

uca'ūr 080b

ucur 077b

uçmaḡin 094a, 094a

uçmaḡun 094a

uçmak 057a

uḡaḵu 053b

uḡaḵudu 089a

uḵu 024a

ūḵun 023b

ula 017b (3)

uladur 018a

ulayīn 017b (3), 018a (3)

ulḵun 063b

ulḵunu 063b

unakşan 066a

ungşıḵu 040b

untaḵu 043a

urdu 007a

urḡu 028a

urḡuḵu 011a

urḡuḵuyīn 014b

uricu (uridu) 008a

uridu 007b, 008a, 013a

uridun 014a, 067a

urti 076a

urtu 045b, 080a, 093a

uru[k]luk 080b

uruḡ 059b, 080a, 080b (2)

uruḡa 100a, 100b

uruḡayīn 100b

urusḡu 023b, 025a

ustad 043b

uṣuḡi 097b

uṣun 014b, 023a (3)

uṣun 023b (12), 025a (3), 025b,
026a, 031a, 033a, 052b,
053b, 062b, 066b (2),
073a (3), 089a

uṣundu 016b, 089a

uṣuni 026b (3), 039b

uṣunu 023b, 024a, 043a

uṣaḡ 018b (3), 019b, 093a,
099b, 100a

uṣnāntu 053b

ūta 024a, 055a, 093b

ūṭa 030a, 072a

utasun 019b, 098b (2)

uyaḡsan 054b

uyaḡsanu 068b

uyasar 021a (4), 021b (2)

uylāḡu 061a

Ü Ū

übül 007a

übülün 007a

ücegsen 080a

üce'ülkü 087b

ücür 067b

ücü'ūr 065b, 066b

üdeṣi 008b

üdeṣidü 010a (2)

üdeṣin 008b

üdür 007b, 008a (6), 008b (2),
009a (11), 014a, 014b

üdürin 015a

üdürtü 008a, 010b

üdürtün 010a

üdürtür 092a

üdürün 008b, 010b

üge 092b

ügetü 076a

ügey 013b, 016a, 017a, 021b,
041b, 053b, 056b, 060b,
077a, 080a, 084b

ügeytü 087a

üjük 092b, 093a (2), 093b (3)

üjüki 093a, 093b

üjüktü 093a

üker (öküz) 011b, 033b (3)

ükēr (ölü) 060b

ükērin 061a (3)

ükeske 097a (3)

ükeskeçi 097a
ükül 060b
ükülün 011a
ülger 012b
ümegen (ünegen) 098a
üne 087b
ünen 098a
üngür 017b
ünügün 012a
ür 007b, 008a (3)
üsün 063b, 064a (5), 064b
üsünü 021b
üsünü 064a
üşeki 047b
üye 062b, 063b, 069b, 070a
üyiskel 043b (2)
üyle 078a, 090a (2)
üyleçi 033a, 084b
üyledükçi 100a
üyledügsen 097a
ü[y]ley 084b
üzük 021b
üzürin 008a
W
vesmetü 053a
Y
yabuqçi 088b

yalawaçin 006b
yama 048b, 053b (2), 055a,
056a, 056b, 064b, 093b
yamalar 057a
yamanlık 020a
yarayın 056a
yasağan 055a
yasun 026b, 037a, 056b, 062b,
063a, 063b, 065a, 070b,
071a, 071b, 072a, 075a
yasuni 037a, 071a
yaşin 013b
yeke 009a, 014a (3), 018b,,
019a, 022a, 027a, 033b,
047b, 051b, 053a, 075a,
076a, 076b, 081a, 088a,
096a, 099a, 099b
Yemendü 097a
yerüdün 046b
yèsün 072b
yira'ü 088a
yol 022a (2)
yorunça 031a
yulduz 012a
yüz 075b (2)
Z
zahidin 094b
zindān 041a, 095b

‘

‘alem 098b,

‘arab 058a

‘arābin 034a

‘āṣūrā 009a

‘ayib 056b

‘īd 009a

‘īd 009a

‘īd 009a

‘īsā 094b

‘ūd 100b

‘ūdin 100b

4.2. Çağatayca Dizini

A

ābādān 016a, 043a

abağa 081a

ābhāna 046b

ābnūş 056b

ādāblarıka 002a

ādīna 040a

ādīna küni 009a

āftāba 053b

abuşka 080a

abuşka 082a

abuşkalık 082a

abuşkasıka 081b

abuşkasını 079b

abuşkasız 080a

açık 023b

açık 029a (2), 030b (2), 031a

açılğan 029b

açılmağan 029b

açılmış 030a

ağası 085a

ağıl 042b

ağır 086a

ağız 066b (2)

ağız suyu 066b

ağız ucu 066b

ağrıklar 040b

ağzı 029b (2), 093b

āhir 007b, 013a

ahta 074b

ak (at) 034a

ak 013b, 018b (2, 030a, 032b,
037a, 062b, 076a

aka 004b, 013a

aķar 023b

akı 070b

akşam 008b (2),

akşamda 010a (2),

alarka 003a, 04a

alarmı 003a

alarmın 002b, 003a (5), 004a(3)

alguçı 085b

a[l]ı 044b

alkuçı 057a

alma 036b	arası 006b, 009b, 011a (2), 075a (2)
altındağı 015b	
altun 019a, 019b (2), 020a, 086b	arasında 043b
altunçı 100a	arasının 022b
am 073b, 074b, 075a	arça 032b, 035b
amac 033b	arık 025a (6)
amnıñ 075a	arıtkuçı 093b
amrağ 003a	arğan 098b
an 026b	arğası 028b, 075b
ana 081a (2), 082a	arpa 027b (2)
anadın 064b	arslan 012a, 042a
ananıñ 082a	artuğ 001b (2), 003b, 004a, 089b
anbārçı 046a	artuğluk 002a, 087a
anbārı 026b	artuğlukı 002a
anda 082b, 083a	as 098a
anı 002a, 003b	asar 051b
anıñ 001b, 003b, 004a (2), 004b (2), 005a	asılğan 036b
anğa 002a, 005a	aspağul 028a
anğa 005a	astarı 097a
antlık 083b	astı 044b
ar 056b	astıdaki 045a, 045b
ara ayı 007b	astın 044b, 047b, 086a
Arab 001b, 002a, 003a, 003b	astuğğa 023a
Arabdın 002a	aşlık 023a
aral 024a	aşlık 027b, 034a, 043a
aralığı 092a	aşuk 075b
	ata 081a (2), 082a

atası 060a (2)
ataş 083b
atı 005a
atıda 004b
atını 005a
atız 033a, 033b
atқан 018b
atlarda 005b
atlayış 004b
atmarnıñ (atlarnıñ) 005b (2)
atsız 003b
avçı 100a
awuç 048b, 070a (2)
ay 007a (2), 008a, 012a,
012b (3)
ayaқ 004a, 021b, 051a (2),
051b (2), 070a, 075b (3),
085b
ayaқı 025a, 047b, 050a, 065b
ayaқınıñ 047b, 075b (2)
ayda 010a
ayırқан 076b
aynıñ 012a
aynıñ yaқı 007a
ayrı 034a
ayrımı 063b
ayuk 098a
az 023a, 060a, 079b

āzād 084a
azıқ tiş 067a
azıқ tişi 067a
aziz 005a

B
baca 082b
bāğ (bahçe) 034a, 029b, 036b,
037a (2), 037b
bağ (bağ) 033a (2), 025b
bāğçı 036b
bağı 021a (5), 021b (2), 097b
bağlağan 062b
bağlan[ğan] 081b
bağlar 054b
bağır 072b
bahālıқ 086a
bahıslamak 087a
bahşışkanları 002b
bak 025b
bak 030b, 093a
ba[k]қа 024b, 026b
bakır 019a (2)
bakısi 062a
balar 046b
balçık 015b (2), 016a (5), 096a
baldır 075a (2)

balıĝ 100b	bāzārı 039b, 041a
balık 012a, 020a, 024a, 024b (8)	bedük 005a
balıkçı 024b	bêg 003b, 085a
baltu 055b (5)	bêgi 003b, 085a, 088b
bāng-i namāz 040b	bêl 021b
barça 001b, 002a, 005a (2)	bêlgü 043b
barmak 070a, 070b (2)	bêlgüleri 010b
barmak boĝunı 070a	bêlgülük 016b
basa[n] 060a	bêlgürmeki 008a
baş 021b, 036a, 036b (2), 037a, 063a (3), 063b (3), 069b	bêlgüsi 022b, 043a (2), 061a
baş barmak 070a	bêlgüsiz 017a
baş üzüm 036b	bêrgenleri 002b, 004a
başı 007a, 012a, 017b, 022b, 025a, 027b, 032a, 068a, 070b, 071a, 072a, 074a, 093a	bêrgey 005a
başıda 004a	bêrgüçi 005b
başlık 076a (2)	beri 009b
başmak 097a	bërke 003b
başnıı 063a, 063b (2)	bêrkitgen 025b
bat 098a	bêrürdi 004a
batman 033b	bêş 005b
bay 086a	bêşik 054a, 054b
bayrağı 094b	bêşik 054b
bayram 009a (2)	bêşikde 054b
bayram ayı 007b	bêşinçi 005b
bāzār 085b	bèyik 017a
	beyit 093a
	bêz 062b
	bêzeki 010b

b�zenzen 079b	bir �atla 009b
b�k�n 071b (2)	bir kezde 010a
b�ltur 006b	biri 016a
b���k 096a	bitg���lerike 003a
bile 004a (3), 048b, 064b	biti 004b
bilek 021a, 069b	bitik 002a, 046b
bilerde (dillerde) 005a	bitimeklige 004b
bilez�k 021a (2), 021b, 069b	biz (ayakkab�c� bizi) 096a
bilez�kni� 075b	bizni� 003b
bilgelerin 002b	bo�un 062b
bilg���ler 004a	bo�un� 069b
bilg���lerini 002a	bo�uz 021a
bilg���ni 002a	bo�uz ba�� 068a
bilg��si 094b	bo�uz�ak 068a
biligsiz 084b	bo�� 099b
bilmey 002a	bo��r� (�ok�r�) 072a
bil�r 064b	bol�ay 090a
bil���r 003a	bol�ay 005a (2)
bir 002a, 003a, 004a, 004b, 006b, 007b, 009a (2), 009b, 010a (6), 018b, 022b (2), 025a, 028a, 030b, 033a (3), 033b, 036b, 037b, 044a, 045b, 047a, 047b, 055a, 062b, 063b, 068b, 071a, 076b, 083a, 083b, 084a, 092a (2), 092b, 093a	bolma�an 026a (2)
bir biri bile 083b	bolsun 004b
bir birini� 004a	boluptur 002a
bir i�im 023b	bosa�a 047b (2)
	boy 061b, 069b
	boy� 034b, 036a, 062a (2),
	boy�n 068a, 068b (4), 069a
	boy�nba� 068b
	boyl�� 076a (2)

boyn 021a, 033b

boynın 062a

bödük 017b, 044b

bögrek 073a

bölük 058b

bölükke 002b

böri 042a

bözçini 039b

bu 002a, 002b, 004b, 006b,
008b, 010b (2), 011a

budağ 035a

budağ 036b

buğday 012a, 027b (3)

bukav 041b

bul 005b

bulak 025b

bularka 002b

bulğakuçı 093b

bulğanka 023b

bulur 003a

bulu 013b (4)

bulu 002b

burçak 023b, 028a

burdalık 004b

burnı 077b

burun 065b, 066a

burun içi 066b

burun suyu 066b

burun tamı 066b

burun teşüki 066a

burun ucu 066a (2)

burun yumşakı 066a

burunduk 099a

burunkı 005b (2), 007b, 014a

burut 068a

but 075a (2)

butağı 020b, 034b

butnı 075a

buyurdın 002a

buyurğan 089b

buzuk 016a

buzulğan 043a

bük 031b

bürlüğeç 032a

bütkerür 003a

büye 032a

C

calık 095a

cān 057a, 061a, 062a

cānlık 060b

cānsız 060b

cenüb 015a

cenûb yeli 005a

cevānmerd 003a

cewheri 099b

cılapçı 053a

cigde 036b

cihān 010b (2), 011a (2)

cihānnın 011a

cögeri 032a

cuhūd 094b

cuhūdlar mescidi 040b

cuhūdların 094b

cumādī'l-āhır ayı 007a

cumādī'l-ewwel ayı 007a

cübbe 098a

Ç

çadır 054b (5)

çadırın 055a

çağır 039b

çağır 094a

çağ 006a, 008b

çağda 009b (2)

çakdawül 088b

çağı 006b, 008b (3), 009a

çağımızda 003b

çağlarda 005a

çağlardın 003a

çağmak 051a (2)

çağmakdın 051a

çağnı 003a

çal 064a, 077b

çalguçı 100b

çapar 049a

çaplağ 089a

çargı 026a

çarhı 048b

çarlamağ 061a

çarşenbe küni 009a

çayan 012a

çeberi 037b

çêçek 029b, 030a (5)

çêçeki 028a, 030a (2)

çekirdeki 037a

çêkirdeki 037a (2)

çeküş 099b (2)

çelpek 049b

çerik 003b, 088b

çıçalak 070a

çıgağ 036b

çıgır 026a, 026b (2)

çıgırık 034a, 098a

çıkgan 035a

çın 004b (2), 005b

çıtugı 065a

çigit 029b

çīnī 056a
çirāğ 053b
çirāğ 054a
çirāğlık 053b
çoçağ 074a (2)
çoçak 074a
çofak 074a
çoğasun 030a
çok 050b
çögüçek 051b, 052b
çöl 016b (2), 024a
çömüç 051a
çöp 026b, 066a
çūba 049a
çukurçaķı 068b
çüçük 030b

D

daķı 004b
dānesi 037a, 072b
dānişmend[i] 094b
dār 041b
dārū 051a, 053a
dārūga 085b
Dāwūd 094b
dāyīm 004a, 004b, 005a, 095b
dēg 005a

dēginç 059b
deh 085b
destesiz 053b
devleti 003a
devletlīg 003b
dīnide 002a
dīw 060a
diwīt 093b (4)
dīwler 060a
du‘ā barmaķı 070a
dūzahlıklarını 095a
dünyanın 010b
dürūd 001b
düşenbe küni 009a

E Ė

e[de]b 003b
èdi 003a (2)
ègeçi 082a, 082b
ègek 100a
ègin 068b (2), 069a, 069b
ègiņe 064a
ègri 015a, 071b
ègrin 024a
èkin 027a (3), 033a
èkinçi 005b, 014a
èkindü 008b

èklik 063b	èrklik (èriklik) 085a
èl 038b, 058a, 058b, 060a (2)	èrlik 073a
èlçi 089a	èrni 076a
èlek 049a	èrniñ 073b
èlik 053b, 069a (3), 069b	èrte 008a
èliki 086a	èrtede 010a (2)
èliklik 076a	èrtesi 008b
èlniñ 062a, 084b, 085a	èrtesi 008b
èmçek 072a (2)	erük 035b
èmçek[i] 072a	èrürdi 004b
èmdi 009b	èski 026a, 086b, 097b
èmer 076b	èstgen 005a
endām 064b	èsti 005a
èneke 088a	èş 085b
ènişenki 025a	èşik 047b (7)
eñek 066b, 068a	èşikçi 047b
èr 057b, 058a, 072a, 090b	èşikdin 045b
èr oğlan 076b	èşiki 037b, 044b
èr tişi 074b	èşiklik 045b
èrdem 091b	èşikniñ 047b
èrdi 003a (3), 004a	èt 051b, 062b, 089a
èrenler 040b	ète 002a
èrin 066b	èteki 017b
èrinlik 076a	èti 064b, 069b (2), 071b
èriş 098b	etken 001b
èritken 019a	ètmek 046a
èrkek 032a, 060b	èvürmekide 005b (2)

ew 025a, 044a (4), 044b, 045a,
045b (3), 046a (2), 047a,
055a

ewi 039b (2), 040a (2), 040b,
042a (4), 044b

ewniņ 043a, 045b, 046b (2)

ewwel 013a

F

fālīz 028b

faẓıllar 004a

ferište 057a (2), 057b

feriştəsi 057b

fermān 004b

fi‘llerde 005b

fi‘llerniņ 005b

G Ğ

ğām 024a

ğar 080a

ğarīblarniņ 039b

gašnīz 031a

ğāyet 004a

gec 019b

gecige 063b

gele 023b, 041a, 046a, 086b

gewher 020b

gèyipleri 004a

gezlik 093b

goza 029b (4)

gōr 041b (3), 042a (2)

gōristan 041b

gul[ām] 088a

guş 042a

H Ĥ H

hāc 094b

hācī 094b

hācīlar 011b, 018b, 023a

hācīlarniņ 039b

hafta 009a

halkası 100b

haltası 092b

halwā 050a

hām 097a

harbūza 028b

harflerde 005b

harman 028a, 028b (2)

haṭībleriķa 003a

hatne 074b

hatnesiz 074b

haṭṭı 065a

hatun 057b, 074b, 077a, 079b
(8), 080a (7), 082a, 082b,
084a (3)

hatun[n]iņ 073b

ḥatunınıṅ 084a

ḥatunlar 040b, 045a, 055b,
057b

ḥatunlarınṅ 020a

ḥawzı 026b, 094a

hawān 048b

ḥayır 090b

ḥaywān 060b

hêç 002b, 003a

ḥelwānınıṅ 051a

hemīşe 003b

her 008b

her künde 008a

ḥicāmet 071a

ḥokḳa 056b

hud yüzi 092a

ḥurmā 036a (7), 037a (2),
055b (2)

ḥurmānınıṅ 036a (2), 037a

ḥükmi 004b

hüneride 003a

hüneriniṅ 003a

ḥʿān 052a (2)

ḥʿārezmşah 003b

I

ıd 056b

ıdı 066b, 069a

ılan 024b (2)

ıldız[ı] 034b

ınak 085a

ırağı 022b

ırak 022b

ırkaḳı 095a

ısığ 015a (2)

ısıḳ 014b, 018b, 025b, 039b
(3), 050b

ısıḳı 014b (2)

ısırga 021b

ısıtur 053b

İ

iç 073a, 075b

iç içegü 072b

içegü 073a

içegüniṅ 073a

içi 018a, 063a, 070a, 071b,
074a

içinde 002b, 005a

içki 033b

içmeki 004a

içün 042b (2)

idişde 023b

idişi 034a

ihtiyaç 002a

iki 006b, 009b, 011a, 011b,

013a, 022b, 045b, 065a,
075a, 079b,

ikizek 083a

iley tiş 067a

iley tişi 067a

ileyi 068b

imāmlar 002b

in‘ām 004a

inçü 020b, 021a, 024a (2)

ini 013a

ip 019b, 098b (2)

ipek 098b (2)

ipi 026a, 096a

irik 016a, 076b

iriñ 062b

iriñi 095a

iskek 056a

iş 078a, 090a

işçi 033a

işden 002a

işini 005a

işle[n]gen 019b, 097a

işledim 004b

işler 100a

işlerini 003a

işlerni 084b

işlik 084b

it kâwunı 031b

itik 014a, 025b

iz 022b

K K

kabak 029a (2)

kabuğı 028b

kabukı 026b, 035a

kabûl 004b

kaburğanıñ 069b

kacar 026b

kacarçı 088b

kācīra 028a (2)

kaçan 009b

kaçar 065a

kadadu 072b

kadeh 052a

kaduşturur 079b

kāğaz 093a

kāğazçı 092a

kāğazlar 092b

kāğaznıñ 092a

kağ 014b

kalāba 098a

kalam 093a (2), 093b (4)

kalamlık 093a

kālbudı 062a

kalğan 023b (2), 089a	karın 072b, 085b
kalın 060a	karındağı 076b
kalınlık[ı] 092a	karındaş 082a
kalışı 084a	karış 070b (2)
kaltak 084b	karmak 100b
kalya 050a	kārwānı 023a (3)
kamış 032a (2)	kasnī 030b
kan 062a, 062b	kaş 021b, 065a
kanı 072b, 095a	kaşında 043a
kankrık 066a	kaşnıñ 065a
kap 055a	kaşsız 021b
kapak 065b	katıda 004a
kapı 024a, 072b, 093b	katık 014b
kapkan 018b	katık 015a (2), 018a, 018b, 076a, 076b, 095b
kar 014b, 024a	katıklık 087a
kara 015a	katıklık[ı] 061a
kara 016a	kavlağı 056a
kara 020a, 035b, 060a, 064a, 076a (2), 093b, 097a	kawuk 073a
kara ālū 035b	kawun 028b (3)
karamuk 028a	kawunluk 028b
karanıñ 093b	kayaş 059b, 080a, 080b (2)
karankuluk 013a	kayaşlık 080b
karankusı 013a (2)	kayçı 056a, 099b
karası 049b	kayık 099a
karawul 041a (2)	kayın 080b
karı 077b, 079b	kayın ata 082b

qayın siñil 082b	kènt[l]i 083b
qayış 096b (2)	kèntlik 084a
qaytar 064a	keñ 022a, 076b, 086b
qazan 049b (3), 050a (3)	kereminiñ 004a
kāze 100b	keriş 087b
qazğançı 024b	kèrpiç 045b, 096a (3)
qazqanqay 005a	kèrpiççi 096a
qazuqı 048b, 054b	kèsek 013b, 018b, 019a, 033b, 037b, 044a, 050b, (2), 062b
kèçe 007b (4), 008b	kèseki 055a
kèçede 010a (2)	kèser 093b, 099b
kèçeki 015a	kèsim 086a
kèçeniñ 007b, 013a (2)	kèsük 076a (2)
kèçesi 007b	kètğüçi 023b
kèçken 009b	kètmen 033b
kefçesi 050a, 051a	kèyik 042a, 100b
kek 031a	kèyin 088b
kekirtek 067b	kèyinde 014a
kekre 031a	qıldı 001b (2)
kèlgen 073a	qıldım 004b
kèlin 082b	qılğa 005a
kèlür 006b, 009b	qılğa[n] 091b
kème 027a, 098b (2), 099a (5)	qılğuçı 005b, 090b
kèmeçi 098b	qılı 100b
kèmeçilerniñ 098b	qılık 077b, 078a
kèndir 028a (2)	qılıqlık 080a
kènlülegey 004a	qılıldı 002b
kènt 038a	

kılkan 043b
kılur 015a, 040a, 071a
kılyan 089b
kımırılakan 060b
kın 041a
kırağı 011a, 011b, 026b (2),
027a, 044b, 092a
kırağları 011a
kırağı 026a
kırav 014b
kırguçı 096b
kıırığı (kırağı) 038b
kıırığı 075a
kısır 015a
kıska 091a
kıskaç 049a
kıskaççı 049a
kışkuç 100a
kış 007a
kışlık 044a
kışnı 007b
kıyāmat 010b
kıyāmat küni 010b
kıyın 057b, 095b (5)
kız 081b, 082a
kız oğlan 077a, 079a
kızıl 016a, 030a, 032b, 037a

kızlık 079a
kiçik 013a, 017b, 020b, 024b
(2), 025a, 036a, 051b,
052a, 052b, 055b, 056b,
068a, 076a (2), 077a (2),
088a, 093b, 097b, 098a,
099a
kiçik tiş 067b
kiçkine 025a
kilid 048a
kim 001b, 002a (4), 002b,
003a, 003b, 004b (4), 005a
(2), 005b
kindik 072b
kirer 025a
kirgen 023b
kiri 064b, 070b
kirip 045b
kirmek 089a
kirpük 065b (2)
kiş 098a
kişi 016b, 041a, 057b, 062a,
076a (5), 076b (2), 084b,
086a
kişike 002b
kişiler[i] 084b
kişini 068b
kitāb 005b, 092a
kitabhanesi 004b
kitābı 094b (3)
kitabıdın 004b

kitabını 001b	kotan 042b
kitablardın 001b	kotanı 012a (2)
kitābnıñ 092a	koy 042b
kiteb (kitāb) 004b	koyar 043b, 054a (2), 055a, 055b, 056b
kitebni (kitābnı) 004b	koyulğan 044b
kīz 054b	köçe 044b
kobarur 043b	kögüs 021a, 071b (2), 072a (4)
kobka 012a	kök 011a, 013b, 027b, 030b
koç 072b	kökesi 046b
koduğa 052b (2)	kökner 031b
kol 021a	kökniñ 011a (2), 011b (3)
kola 019a	köl 025b
kolaçı 019a	köldeki 024b
kolanksa 069a	kölege 013b (2)
kolı 018a	kömür 100a (2)
koltuk 069a	kön 097a
konak 027b	kön 097a (2)
konkakı 063b	könçi 097a
kopka 026a	könlike 003b
koratğu 028b	könüllerde 005a
korgan 038a (2), 039a	köp 023a, 076b, 080a, 086a, 090b
korgaşun 019a	köprük 027a (2)
korqaşun 019a	köpük[i] 024a
koş 011b, 033b	körgen 080a
koşnı 083b, 084a	kör[k]lük 080a
koşuk 093a (2)	körter[il]gen 081b
koşukçılarıka 003a	

körük 100a	ķum 017a (2)
kösü 049a	ķumaş 087b
köşege 055a	ķumķan 053a
köşķ 044b	ķumursķa 042b
köt 073b (4), 074a (3)	ķundüz 098a
kötñiñ 075a	ķurbān ayı 007b
köz 065a, 065b (4)	ķurbān bayramı 009a
köz aķı 065b	ķuruğ 016a, 031b, 035b, 036a, 089a
köz baķiniñ 065b	ķuruķ 024b, 031a, 034b, 037a
köz ķarası 065b	ķuş 042a (3)
köz meñi 066a	ķuşluk 008b
közge 066a	ķuyun 015a
közlük 076a	ķozı 011b
közniñ 066a	ķüçlük 060a
ķuduk 025b, 026a (7)	ķül 050b (2)
ķudukniñ 026a	ķüler tiş 067a
ķufl 048a	ķümek 084b
ķuflçı 048a	ķümiş 019a, 020a, 020b, 052a, 086b
ķul 077a, 086b, 088a	ķün (güneş) 012a
ķulaç 069b	ķün (gün) 008a (5), 009a, 012b, 014b
ķulağı 050a	ķün batar 015a
ķulağlık 076a	ķün batar yër 011a
ķulaķ 064a, 064b (4), 065b	ķün batar yërleri 011b
ķulaķı 020a	ķün ewweli 008a
ķulaķķa 064a	ķün tuğar 005a
ķulaķlık 076a	
ķulaķniñ 064b	

kün tuğar yêr 011a

kün[n]iñ 012a

künde 008a, 010a, 010b, 015a

kündüz 004b, 007b, 008b

küneşlik 013a

küni 082b

küniniñ 010b

künniñ 008b

künniñ 012a

künj 077a, 088a (3)

küp 051b, 052b

kürek 034a

küreki 051a, 099a

küreki 099a

kürkireki 013b

kürün tamur 067b

küydürür 054a

küyeri 078b

küyew 082b

küygen 051a

küz 007a, 009a

küze 052b, 053b

küzesi 026b

küzgü 056a (2)

L

lası 093b

leglek 048b

M

māl 086a (2), 086b (2)

māle 098a

mamuğın 055b

mamuk 029b (2), 049a

mamukluk 029b

ma‘mûra turur 004b

manğlay 065a

manğlay 064a

manğlaynıñ 065a (3)

maña 004b

marcân 020b

mên 004b

meñ 064b, 065a

mênlik 076a

merw 030a

mescidi 040a

mescidke 032a

mèyi 062b, 063a

mèyi[si] 063a

meẕkûr 005a

mihrebân 003a

mīli 056a

mīwe 036b

moncağ 020a (4)

monçaķı 021b, 071a

monçaķı 071a

Muhammed 094a

muħarrem ayı 007a

mukaddimetü'l - edebniñ 004b

muķl 035b

Mūsā 094b

musulmānlık 002a, 089a

muz 023b

mūzeçi 096b

muzluk 023b

müçe 063a, 087a

müft 087b

müftīsi 094b

münüs 045b

N

nacdağ/ baħdağ 099b

nağaçu 081a

na'linçi 096a

na'linniñ 096b

namāz 008b (4), 040a

navrüz küni 009a

nawardān 098a

nêçe 009a

nême 048b, 051b, 053b, 054a
(2), 054b, 055a, 056b,
064b, 093b

nêmeler 057a

nesi 004a

neşāt 073a

nöker 088b

nuğula 064a

nuşa 004b

nuşraqı 003b

nuşrat 003b

O

oçaķ 045b, 049b, 050a (2),
100a

oğlan 073b, 074a, 076b (5),
077a (2), 081b (2),
082a (2), 088a

oğlan[n]ı 054b

oğlanlar 040b

oğlanları 082a, 084a

oğlı 003b

oğrı 084b

oğul 081b (2)

oķ 005b

oķı 046b, 099a

oķlak 012a

oķlav 049b

oķşaş 016b, 083a

oķur 040b (2)

ol 001b, 002a (2), 002b, 003b,
004b, 005a, 009b, 010a (6),

010b (2), 011a, 090a
olturmakı 004a
olturur 040b
omça 032b
onka 059b
onklay 076a
oñ 069a
orağ 034a
orası 043a
ornı 065b, 068b, 074a
orta 069b, 076a, 079b
orta barmağı 070a
ortası 011b, 022a (2), 024a,
039a (2), 043a, 045a,
068b, 071a, 072a, 094a
orun 037b
orundur 002a
orunı 043a, 048a, 065b
ot 027a (2), 028a, 030b (4),
031b (2), 032a, 050a,
050b (2), 051a (3), 073a
otı 031a (2)
otmağ (otlağ) 031b
otun 032b (2), 033a (3)
otunluğ 046a
oturğan 044a, 062a
oynamakı 004a

Ö
öc 078b
öçügre 047a
öçük 046b
ögey 082a (5)
ögim 004b
öksütmedi 003a
öküz 033b (3)
öl 027a, 031a, 031b, 035a,
036a, 055b (2)
ölçek 096a
öldürgüçi 016b
öleñ 029b (2), 031b, 032b
ölmek 011a
ölük 060b
ölük 061a (2)
ölüm 060b
ölümniñ 061a
öpke 073a
ördeki 022a
örter 025a
örtür 039a
örülmiş 064a
ötgen 006b
ötkendin 003a
ötküçi 023a
ötküçiler 022b

ötük 096b, 097a

ötükçi 096b

özge 057a

özike 003a

özke 001b

özlek 008b

P

pādişāhdın 003a

pādşāhlarnıñ 002b

paḥsaçı 043b

panc pāya 025a

pārası 016a

parası 048a

pāyça 075a

pāyesi 047a

payğambar 006b, 089b

payğambar 089b

payğambara 001b

payğambardın 002a

payğambarlık 057b

payğambarnıñ 094b (3)

penc pāye 011b

pençşenbe küni 009a

perīler 060a

pil 056b

pīle 098b (2)

pişelik 083b

pişürür 046a

pitle 054a

pölükinde (bölükinde) 002b

pülād 099b

püşürür 050a

R

raḥt 048a

rawāyat 091b

rebi‘ü’l-āḥir ayı 007a

rebī‘ü’l-ewwel ayı 007a

receb ayı 007a

riswā 095b

rüstāyī 076b

rūze ayı 007b

rüstem 011b

S Ş Ş

sā‘at 009b

sa‘atda 010a

saç 021b, 064a (4), 064b

saçağ 020b

saçı 064a

saçırar 051a

şāf 023b

şafar ayı 007a

sağıt 095b	sarāynıñ 043a
sağrı 097a	sarı 038b
şaḥābadın 091b	sar[ı]dın 065b (2)
saḥtiyān 097a	sarığ 062a, 062b (2)
saḥtiyāndın 054b	sarık 030a, 032b
saḳal 068a (3),	sarımsak 029a (2)
saḳallık 076a	sarnıç 051b
saḳalsız 077a	satar 041a
saḳlaḳuçı 041a, 057a, 057b	satğuçı 034b, 035a, 053a (2), 098b
saḳmaḳnıñ 009b	satḳuçı 020a (2), 020b, 024b, 027b, 029b (2), 030b, 032b, 098b
saḳsık 053a (2)	
sal 099a	satḳunçı 100a
salçı 099a	sawuk 014b, 015a, 023b
saldı 003b	sawutur 052b
salık 076a, 085b	say 025a, 027a
şallallahu ‘aleyhi ve sallam 094a	saydan 025a
salur 024a, 028a, 032a, 043a, 048b	sèksen 006b
samanlık 046a	sep 079b
sanaldı 002b	seşenbe küni 009a
sanaman 028a	sevābnı 005a
şandūk 056b, 093b (2)	sevdiklügi 003b
sapı 048b (2), 055b	sınamğan 084b
sarāy 043a (2), 044b (3), 045a (2)	sınḳarı 055a
sarāyda 044a	sınḳarı 055b (2)
sarāyı 045a	sınar 064b
	[sın]sız 041b

sırça 053a (3)	susar 098a
sırçaçı 053a	susı 014b
sırçanı 020a	suwağıç 096a
sızğan 061a	suyı 073a (2)
sidük 073a	suyuk 016a, 076a
sidükdin 073a	sūralar 091a
sifāl 051a, 052b	şūret 061a
siñir 062b (2)	süksük 032b, 033a
siñli 082a	sünjeki 056b, 063a, 063b, 070b
sipandān 031a	sünük 062b
soğan 029a (2), 030b	süpürgü 055b
soku 044b	süpürken 043a
sol 069a	sürme 056a
songıça 004a	sürmelik 056a
sonklay 076a	süt 051b, 076b
sonkra 002a, 003a, 073a	süt emer diş 067a
sonkuçak 075b	sütti[n] 076b
söz 002a, 091b, 092b	sü[y]ek 071a
sözlik 076a	süyeki 065a, 072a
su 023a (4), 023b (13), 025a (3), 025b (2), 026a, 026b (3), 031a, 033a, 039b (2), 043a, 052b, 053b, 062b, 073a	süyürü 076a
suçı 039b, 097b	süyük 071b
suğa 016b, 089a	süyüki 075a
suk barmaq 070a	süyükniñ 071a
sun‘ıdın 002b	süzgüç 051a
suruk 054b	süzük 023b
	Ş
	şa‘bān ayı 007a

şart 089b	taķır 023b
şatu 047a (2)	tal 032b, 035a
şatunıñ 047a	talak 073a
şehir 039a (2)	talı 032b
şehir 039a	tam 037b, 043b (2), 046b
şehirler 005a	tamak 066b
şenbe küni 009a	tamām 026a (2)
şili 063b	tamdağı 042a
şimāl 015a	tamdın 044a
şiş 050a	tamı 037a, 038a, 039a
şokrakçı 089a	tamık 095a, 095b
şor 035b	tamķu 043b
şudgar 033b	tamlık 034a
şükr 001b	tamnıñ 044b
T Ƨ	țamuk 057b
țā‘at 089b	tamukdağılarınıñ 095a
taban 075b (2)	tamur 062b
tabası 049b	tamurı 069b (2), 070a, 072b, 075a
tağ 017b (6), 018a (3)	tamurın 068b
tağayı 081a	țanābı 054b
tağda 018a	tanladı 003b
tahtası 047b (2)	tanlarıdı 003a
taķı 002a	tanun 091a
	tanūr 050a
	tañ 007b, 008a (3), 013a
taķım 075a	tañla 008a, 008b

tapçan 055a (2)	têmdük[i] 074b
tapıptur 004b	têmür 018b, 032b, 048b, 050a, 099b (7), 100a (2)
tarak 056a	têmürçi 099b
tarāzū 012a	têmüri 047b
tarıkan 019b	têñiz 024a (3), 026b
tartmak 061a	teñri 002a, 002b, 003b, 005a, 005b, 056b
tasbiḥ 021b	teñridin 057a
taş 018a, 018b (11), 042a, 049b	teñrige 001b
taşı 018a, 019b, 039a, 051a, 063a	teñriniñ 040a
taşıkuçı 033b	têpe 017a (2), 063b
taşını[ñ] 048b	tepşi 052a (2)
taşkı 033b, 075b	têri 063a (3), 085b, 097a, 097b, 098a
taşlanқан 082a	têrisi 024b, 063a, 074b (2)
tatılıp 004a	terseler 094b (4)
tatqı 004a	terseler mescidi 040b
tāze 029b	terseler sawma‘ası 040a
te‘ālā 002b, 003b (2), 005a	tesbiḥ barmaqı 070a
tegene 049b	têşer 048b
têgenesi 096a	têşüki 041b, 042a, 042b, 047b, 048b, 055b, 064b, 074a
têgirçek 034a	têşükiniñ 074a
têgirmen 018a, 048a (2), 048b (6)	tevfik 005a, 005b
têgirmenge 048b	tevfike 003b
têgresi 025a, 026a, 045a, 065b, 069a, 071b, 073b (3), 074a, 075a	têwe 042b (2), 043a
têgresideki 045b	tewereki 012a
têmdük 074a	têzek 042b (2)

tèzeklik 042b	tiş tübideki èt 067b
tılağ 075a (2)	tişi 033b, 048a, 060b, 079b
tırmağ 070b (2)	tiz 075a (2)
tırmağnıñ 070b	tizgen 021a, 045b
tiken 032a (2), 032b (3)	toğurmas 079b
tikendin 037b	toğurur 079b (4), 080a
tikenlik 045b	toğkan 083a
tikküçi 054b	toğrak 032b
til 067b	toğurgak 028a
tildim 005a	toğuz 072b
tilini 001b	tola 026a
til[i]niñ 003b	tolan 012b
tillerdin 001b	tolı 014b
tillik 080a	ton 098a, 098b
tilniñ 002a	tonçı 097b
tilniñ tübi 067b	toprak 015b (3), 033b, 034a
tilniñ uçı 067b	toprakı 042a
tiñil 034a	topraklık 042b
tirek 046b	tor 100b
tireki 037a	toy 079b
tirik 060b	toyar (koyar) 053a
tiriklik 086b (2)	toz 015a (2)
tiriklikniñ 087a	tökmedi 002b
tirilmek 011a	tökülgen 002b, 004a
tirkide 086b	töpe 063b
tirsek 069b	töri 045b
tiş 056a, 067a	tört 022b

törtənçi tiş 067a

törtinçi barmağı 070a

törtünçi 005b

tözi 064b

tuç 019a, 021a

tuğar 014b

tuğluk 044b

tuğkan 064b

tul 080a

tulum 097b (4)

tulumda 023b

tulumı 051b (2)

tuman 014a

tumar 021b

tunluk 072b

turar 063a

turar 069b

turar 073b

turba 029a

turkan 026b

turuğ 033b

turulgan 052a

turur 002b, 003b, 004a (5),
005b (7), 027a, 041a,
042a (3), 045b, 046a,

tut 098a

tutam 028a

tutğanan 037b

tutğuçı 100b

tütiyā 019b

tutkay 003b

tutungan 081b

tuwağ 049b

tuz 020a (2), 052a

tuzagı 100b

tuzak 100a, 100b

tuzlak 020a

tuzluğ 052a

tübi 026a

tübidin 035a

tük 063b, 064a, 074b (2)

tülkü 098a

tün kün 014a

tüne 008a

tüñlük 047a

türlük 002a (4)

tüşken 066a

tüşür 022b

tüteki 100a

tütün 050b

tüz 016a, 089b

U Ū

ucmağ 094a (3)

uça 070b, 071b

uçanıñ 071a (2)

uçı 065b

uçmak 057a

uğur 048b (2)

ulaşu 004a

uluğ 003b (2), 004b (2), 005a,
009a, 018b, 022a, 027a,
033b, 047b, 051b, 053a,
096a (2), 099b

uluğ ana 081a

uluğ ata 081a

uluğ uluğ 014a

uluğı 098b

uluk 014a, 019a, 076a, 088a,
075a

uruğı 027b (2), 028a (3), 031b

uruk 033b

uruklarkā 002a

üstād 043b

uşağı 099b

uşak 014a, 017a, 018b (3),
019b

uşakı 100a

uşbu 002b, 004b

uşnānlık 053b

uy 011b

uyatlık 080a

uyur 043a

uz 084a (2)

uzadu kün 008a

uzkan 032a

uzun 045b, 076a, 080a, 093a

Ü

üç 022b

üçdin 059b

üçün 002a

üçün 003b, 004b (3)

üçünçi 005b

ülger 012b

ülüş 005b, 006b

ülüşdin 016a

ülüşü 005b (6), 007b, 022b

ülüşide 005b

ülüşiden 006b, 022b

ümmetniñ 002b

ün 022b

ünjüri 017b

üsti 044b, 063b

üstige 061a

üstinde 061a

üstük 044b

üstün 044b, 047b

üstündeki 046b

üydeki 048a

üyesi 063b

üyi 065b

üylek 014b

üzük 021b (2)

üzüm 036b (4), 037a (4)

üzümniñ 037a

V

vaktda 010a

vaktın 009b

vesmelik 053a

W

warak 092a

Y

yābān 016b

yād 002b

yadangı 087b

yağ 034a, 051b, 054a

yağı 073a (2), 083a

yağmadı 002b

yağrın 069a

yağşı 002a, 004a, 005a, 005b,
015a, 015b, 023b, 033b,
036a, 080a, 084a, 084b
(2), 090a (2), 098b

yağşılık 090b

yağşılık 087a

yağşısı 020a

yakdı 014a

yakın 098a

yakқан 014a (2)

yalawaç 057b

yalın 050a

yaman 036a, 083b, 084b, 098b

yamanlık 020a, 090a, 090b

yamğursız 016a

yamğur 014a (10)

yamğursız 013b

yan 071a (3), 071b

yanbaşı 073b

yançar 034a

yançılğan 028b

yançılmaқан 028b

yançқан 052a

yandurgan 053b

yanğan 054a

yanı 045b (2), 063b, 065a,

068b, 071a, 072a

yanқақ 036b

yanқан 050b

yanқы 036b

yanқы küni 009a

yanқılış 090b

yankla 077a
yarı 012b, 035a, 086b
yaprağı 029a
yaprağı 027a, 030a
yaprağı 030a
yapuğı 054b
yara 056a
yaratılğan 056b
yarguçak 048b
yarım 007b, 070b, 093a
yarımcuğ 051a
yārī 005b
yaruğı 037a, 066a
yaruğ 012b, 013a
yaruğı 008a
yaruğluk 013a (2)
yasağan 055a
yasağı 098b
yasağan 052a
yasağı 056b
yasamağan 052a
yasar 042b (2)
yasaturı 020a
yası 011b
yasmuğ 028a
yaş 027b (2), 030b (4), 066a
yaşar 076b

yaşın 013b
yaşınur 046a
yaşlık 079b
yat 080b
yatğan 062a
yatış 008b
yawşan 032a
yawu[k] 080b (2)
yay 007a, 012a, 032b
yayı 049a
yayılmakıka 003a
yaylık 044a
yaz 007a
yazı 016b, 058a
yazlık 044a
yazuk 090b (2)
yêgen 042a
yêgüçi 076b, 089a
yek 085b
yêken 032a (2)
yekşenbe küni 009a
yêl 014b, 015a (9)
yeli 014b, 015a (3)
yêlken 099a
yêlpügüç 056a
yêmdük 074a
Yemende 097a

yemiş 035a (3)

yeñe 082b

yêr 015b (3), 016a (6), 017a
(3), 022b, 024a, 025a,
025b, 027a, 028a, 033a (2),
033b (3), 037b, 040a, 040b
(4), 041a, 042a (3), 043a,
043b, 045a, 045b, 046a,
053a, 054a, 055a, 055b,
069b, 071a, 073b

yêr yêr 016a

yêr yûzi 016a

yêrdeği 042a

yêrdeş 084a

yêrdin 081b

yêri 025a, 027a, 030b, 042b,
043a (3), 075b

yêrlerde 005a

yêrleri 004a

yêrniñ 016a, 022b, 043a, 045b

yêşilmiş 025b

yête 080a

yêter 022b, 023a, 064a (2)

yêtgünçe 086b

yêti 016a

yêtigen 013a

yêtilgen 036b, 077a

yêtilmegen 029b, 036a, 036b

yêtilür 077a

yêtken 035a

yêz 032a

yıdlık 023a

yığaç 022b, 030a, 034b (6),
035a (3), 035b (2), 043b,
044b, 045b, 051b

yığaçda 042a

yığaçdın 042b

yığacı 032b (3), 035b, 036a
(4), 037a, 048b (2), 056a

yığaçlarını 015a

yığaçlık 034b

yığaçniñ 022b

yığılur 040b

yığlamak 061a

yıl 006b (4)

yılta 010a (2), 083a

yılınıñ 006b

yımşa[k] 064b

yırak 084a

yıraw 088a

yırлагıcı 100b

yigit 077a (2)

yigitlik 077b

yigitlikniñ 077b

yoğan 032a (2)

yoksazlık 087a

yol 018a, 022a (6), 022b (3),
023a, 089b

yoldaşlar 023a

yolı 011b (2), 018a

yolnıñ 022b (2)

yora 093b

yorunça 031a

yulduz 011b (4), 012a (8),
012b (3), 013a (4)

yulğun 033a, 035b

yulun 071a

yumruk 070a

yumşak 015a, -16a, 018b (2),
099b

yumurtka 074b (2)

yur (yıkayacak) 053b

yurt 044a

yuwa[r]da 089a

yük 023a, 055a, 055b (2)

yüklük 015a

yürek 072a, 072b (4), 078b

yürügüçi 088b

yüz (sayı) 033b

yüz (organ) 061a, 064b (2)

yüzi 075b (2), 092a

yüzide 026b

yüzlük 076a (3)

yüzündeki 015b

Z

zāhidi 094b

zamāruğ 031a

zenbīl[i] 034a

zindān 041a, 095b

‘

‘ālimler 002b

‘āşūrā küni 009a

‘alemçi 098b

‘alemi 098b

‘arāba 034a

‘arabı 058a

‘ayıbsız 056b

‘ilminiñ 003b

‘ilmleriķa 002a

‘isā 094b

‘ūd 054a, 100b (2)

5. SONUÇ

Zemahşerî'nin *Muḳaddimetü'l-Edeb*'i söz varlığı açısından Harezmi Türkçesi sahası eserleri arasında zengin bir sözlüktür. Harezmi Türkçesi, Farsça, Osmanlıca, Çağatayca, Moğolca gibi satır altı tercümeleri yapılmış nüshalarının bulunuşu bu eserin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. *Kısa Notlar* bölümünde kelimeleri mevcut olan sözlüklerle karıştırdığımızda Çağatayca ve Moğolca kelimelerin 15. yüzyıldaki biçimlerini tespit etmiş olduk. Bu kelimelerde ses değişikliği, ses türemesi gibi değişiklikler görülmektedir. Ayrıca eser, o dönemde Çağataycada kullanılan Moğolca kelimeler veya Moğolcada kullanılan Çağatayca kelimeler hakkında da bilgi vermektedir. Hatta o dönemde Çağatayca ve Moğolcada yaygın olarak kullanılan Arapça ve Farsça kelimelerin tesbiti de bu nüshadan yapılabilir. Bu nüsha üzerine yapılan çalışmaların bir çoğu Moğolca kısmı ile ilgilidir. Bir de Poppe'nin hazırladığı *Moğolca-Çağatayca Çevirinin Sözlüğü* bulunmaktadır.

Eserdeki Çağatayca söz varlığından yola çıkarak dil özelliklerinin incelenmesi Poppe tarafından yapılmıştır. Ancak gelecekte bu nüshanın hem Çağatayca hem de Moğolca kısmının, daha ayrıntılı ses ve biçim özelliklerini içeren dilbilgisi çalışmalarının yapılabileceğini düşünüyoruz.

Eserin ilk yüz sayfasının çevirisi sonucunda kelimeler üzerine yaptığımız incelemelerde şu sonuçlara vardık:

1. anka, karakuluk, karankusı, manklay, onka, onklay, sonklay, sonkra, yanka, yanık, yanıkla, yanıklı kelimeleri ɳ yerine nɳ ile yazılmıştır. Bu yazım metnin önemli özelliklerindendir. Çağatayca metinlerde bu biçimde yazımlara rastlanmamaktadır.

2. Satırlı çevirilerde genellikle her kelimenin Farsça, Çağatayca ve Moğolca karşılıkları verilmiştir.

3. Moğolcası ve Çağataycasının aynı olduğu düşünölen kelimelerden 45 tanesinin Çağataycası yazılmamıştır.

4. Aynı biçimde 168 tane kelimenin de Moğolcası yazılmamıştır. Bunların kimisi için maruf “bilinen” notu düşölmüştür.

5. Çağatayca söz varlığı açısından bakıldığında kimi kelimelerin Çağatayca sözlüklerden farklı biçimde yer aldığı (*çeberi, oklav, süyrü* gibi); kimilerinin yanlış yazıldığı (*avara, egrin, ipünj* gibi); yaklaşık 20 kelime için de Moğolcadan geçen biçimlerin kullanıldığı tespit edilmiştir.

6. Çağatayca olduğu belirtilen kimi sözcükler (*bürliceç, oğur, sakşık, kayçı, kavlag* gibi) Çağatayca sözlüklerde bulunamamıştır.

7. 15. yüzyılda istinsah edilen bu dört dilli (Arapça-Farsça-Çağatayca-Moğolca) nüsha her dört dilin o dönemdeki dil özelliklerini, söz varlığını ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

AKABİROVA. S. F., Z. M. Magrúfova, A. T. Hocahanova. **Uzbeksko-Russkiy Slovar'**, Moskva, 1959.

ALTAY, Nurullah. **Özbek Tili Sözlüğü** اۆزبېك تېلى سۆزلىگى. Global Partners İnc. Yayınları, D' Orient Express Printing Group Yayın Evi: Malizya, 2007.

ARGUNŞAH, Mustafa. Gülden Sağol YÜKSEKKAYA, **Karahanlıca, Harezmce, Kıpçakça Dersleri**. 3. bs. İstanbul: Kesit Yayınları, 2012.

ATA, Aysu. **Harezm – Altın Ordu Türkçesi**. Türk Dili Araştırmaları Dizisi: 36, İstanbul, 2002.

BUDAGOV, L. Z. **Sravnitel'nyy Slovar' Turetsko-Tatarskih Nareçiy**. Tom I. Sanktpeterburg', 1869.

———. **Sravnitel'nyy Slovar' Turetsko-Tatarskih Nareçiy**. Tom II. Sanktpeterburg', 1871

CLAUSON, Sir Gerard. **An Etymological Dictionary of Pre – Thirteenth – Century Turkish**. London: 1972.

———. **Sanglax. A Persian Guide to the Turkish Language by Muhammad Mahdī Xān, Facsimile Text**, London, 1960..

ÇEREMİSOV, K. M. **Buryatsko-Russkiy Slovar'**. Moskva, 1973.

DEHUDĀ, Ali Ekber. **Luğat Nāme-i Dehudā**. Yeni Dönemden 2. bs. Tahran-İran: Tahran Üniversitesi Yayınlama ve Baskı Kurumu, 1998.

DOERFER, Gerhard. **Türkische und mongolische Elemente im Neupersischen**, III, Wiesbaden, 1963.

ECKMANN, János. **Çağatayca El Kitabı**. 5. bs. çev. Prof. Dr. Günay KARAĞAÇ. İstanbul: Kesit Yayınları, 2012.

———. **Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Araştırmaları**. 3.bs. Yayına Hazırlayan: Prof. Dr. Osman SERTKAYA. Ankara: TDK Yayınları, 2011.

ERCİLASUN, Ahmet Bican. **Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi**. 4. bs. Ankara: Akçağ Yayınları, 2007.

EREN, Hasan. “Çağatay Lügatleri Hakkında Notlar”. **Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi**, c. 8. S. 1-2. (Ankara 1950): 145-163.

FİTRET, Abdurrauf. “Muḳaddimetü’l-Edeb (مقدمة الادب) ده ب موقعه دديمه تولنه ده ب”. **Ma‘ārif ve Öğütüğü**. S. 7-8. (Samarkant 1926): 38-40.

GÜNER, Nurhan. “Muḳaddimetü’l-Edeb Grameri”. Yüksek Lisans Tezi. EÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

İLMAMEDOV, Rahman. “Zemahşeri’nin Mukaddimetü’l-Edeb Eserinin Türk Dilleri İçin Önemi”, **Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması, 26-28 Mayıs 2014**. Eskişehir: 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı: Eskişehir, 2004: 549-556.

———. “Zemahşerî’nin Mukaddimetü’l-Edebi’nde Kur’ân’la İlgili Terimler”. **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**. c. 20. S. 2. (2011): 191-207.

KAÇALIN, S. Mustafa. **Niyâzi: Nevâyî’nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar: El-Luğātu ‘n-Nevâ’iyye Ve ‘L-İstişhādātu ‘l-Cağatā’iyye: Giriş – metin – dizinler – tıpkıbası**. Ankara: TDK Yayınları, 2011.

KANAR, Mehmet. **Büyük Farsça-Türkçe Sözlük**. İstanbul: Birim Yayın Evi, 1993.

———. **Kanar Türkçe – Farsça Sözlük**. İstanbul: Bayrak Yayıncılık Yayınları, 2007.

LESSİNG, Ferdinand D. **Mongolian-English Dictionary**. Third Perinting. Bloomington-İndiana: Compiled by Mattai Haltod, John Gombojab Hangin, Serge Kassatkin and Ferdinand D. Lessing, The Mongolia Society Inc., İndiana University, 1995.

MUHAMMED, Raafat. “Zemahşeri Mukaddimetü’l-Edeb Eserinin Osmanlı Türkçesi İle Tercümeli Tahran Nüshası (Elif-Dal Kısım) (Giriş-Dil Özellikleri-Transkripsiyonlu Metin Dizin”. Yüksek Lisans Tezi. YTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.

ÖLMEZ, Mehmet “Çağatayca’daki Eskiçil Ögeler Üzerine”. **Dil ve Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu-2003, Mustafa Canpolat Armaganı.** Hazırlayan. Aysu Ata-Mehmet Ölmez. Ankara: 2003: 135-142.

ÖLMEZ, Zühal. “Şecere-i Terakime’deki Manzum Parçalar Üzerine”, **Türk Dilleri Araştırmaları 1991**, (Ankara 1991): 80-97.

———. “Mongolic Words in Classical Chagatay Period”, **Türk Dilleri Araştırmaları, Festschrift in Honor Andras J. E. Bodrogligeti Armağanı**, (İstanbul 2007): 229-236.

ÖZKAN, Sezen. “Muḳaddimetü’l-Edeb’in Yozgat Nüshasında İsimler: Giriş-Metin-Dizin (1a-60a)”. Yüksek Lisans Tezi. AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.

PAVET DE COURTEILLE, Abel. **Dictionnaire turk-oriental**. Paris, 1870.

POPPE, N. N. **Muḳadiimetü’l-Edeb: Moğolca-Çağatayca Çevirinin Sözlüğü: Zemahşeri**”. çev. Mustafa S. Kaçalin. Ankara: TDK Yayınları, 2009.

RADLOFF, Wilhelm. **Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialecte I-IV**, (Tıpkıbasım), Mouton, 1960.

RAMSTEDT, G. J. **Kalmückisches Wörterbuch**. Helsinki, 1935.

RÄSÄNEN, Martti. **Versuch eines etymologischen Wörterbuchs der Türkssprachen**. Helsinki, 1969.

SAĞOL, Gülden. “Harezmi Türkçesi ve Harezmi Türkçesi ile Yazılan Eserler”. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 5. ed.: Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek ve Sali Koca. Ankara: 2002: 804-813.

SÖNMEZ, Selami. “Ebû’l-Kâsım Mahmûd Zemahşeri ve Eseri Mukaddimetü’l-Edeb’in Didaktik Değeri”, **TAED 40**. (Erzurum, 2009): 147-169.

STEINGASS, Francis Joseph. **Persian-English Dictionary**. New Reprint, Beirut: Librairie du Liban Publishers, 1998.

Şeyh Süleyman Efendi-i Özbeki-el-Buharî. **Luğat-i Çağatay ve Türkî-i**

‘Osmānī. İstanbul, 1298.

TEKİN, Talat. **Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler**, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi-13, Ankara, 1995.

TEKİN, Talat, Mehmet ÖLMEZ. **Türk Dilleri Giriş**”. 2. bs. İstanbul: Yıldız Dil ve Edebiyat 2: 2003.

The Mongolian Words in the Mukaddimat al-Adab: Romanized Text and Word Index (as of January 2008). The Japan Society for the Promotion of Science. Tokyo 2008.

TOGAN, Zeki Velidi. “Zimaḥşeri’nin Doğu Türkçesi ile «Muḳaddimetü’l-Edeb”i»”. **TM** 14. (1965): 81-92.

TUMURTOGOO, D. **Mongolian Monuments In Uighur-Mongolian Script (XIII-XVI Centuries) Introduction, Transcription and Bibliography**”. With the Collaboration of G. Cecegdari, İnstitutue of Linguistics, Taipei-Taiwan: Academia Sinica, 2006.

YOSHİO Saito, KANNO Hiroomi, KURIBAYASHİ Hitoshi, Zakhid M. İSLAMOV, Khamidbek S. KHASANOV. **A Lexical and Grametical Study of Mongolian and Chagatay in the Muqqaddimat al-Adab, Research Report (3) A Study of Mongolian and Chagatay in the Muqaddimat al-Adab: Articals and Materials**”. Tokyo: The Japan Society for the Promotion of Science Grant-in-Aid for Scientific Research (B), No. 17320061, 2005-2007, The Japan Society for the Promotion of Science, February 2008.

YOSHİO, Saito. “The Consonant System of West Middle Mongol”, **Proceedings On The Ninth Seoul İnternational Altaistic Conference**. Suncheon: July 2009.

YÜCE, Nuri. **Ebul Ḳāsım Cārullāh Maḥmūd Bin ‘Omar Bin Muḥammed Bin Aḥmed Ez-Zamaḥşarī El-Ḥvārizmi Muḳaddimetü’l-Edeb: Ḥvārizm Türkçesi İle Tercümeli Şuşter Nüşhası**”. 3. bs. Ankara: TDK Yayınları, A2014.

ÖZGEÇMİŞ

1984 yılında Afganistan'ın Meymene şehrinde dünyaya geldi. İlk okulu Meymene'de, orta okul ve liseyi ise Afganistan'ın başkenti Kabil'de tamamladı. 2005 yılında üniversite giriş sınavında Fransızca bölümünü kazandı, ancak bir yıl ara verip 2006 yılında Kabil Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne geçti. 2009 yılında bu bölümden mezun oldu. 2010'da Kabil Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Türkçe okutmanı olarak çalışmaya başladı. 2013 yılında YTB bursları kapsamında Yıldız Teknik Üniversitesinde, Eski Türk Dilleri yüksek lisans programına başladı. 2012 yılında *Türkçe-Farsça (Darice) Dilbilgisi Sözlüğü* adındaki çalışması yayınlanmıştır.